

Rijswijk

VERSLAG FORUM STAD 15 JUNI 2023

<p>Aanwezig: Voorzitter De heer C.P.I.M. Dolmans</p> <p>Raadsleden: De heer M. Beij De heer E.G.T. Braam De heer D. Cupedo De heer D.F.A. van Dam De heer M. van het Eind De heer M. van Enk Mevrouw S. van Maarseveen De heer M. El Majjaoui De heer A. Mink De heer U. Oelen de heer Z. Osmani De heer Sleddering De heer J.D. Stam De heer M. Stuijzand De heer E. v.d. Veer Mevrouw M. van der Weij De heer M. Weterings</p>	
<p>Aanwezige portefeuillehouders: Wethouder de heer W. van Damme Wethouder, de heer A. van de Laar Wethouder, de heer M. Wit</p>	<p>Griffie: Forumgriffier: de heer S.A. Manuel</p>

1. Opening

De voorzitter: Een hele goedenavond allemaal. Welkom bij dit forum Stad. Bij uw koffie en thee treft u een kleine traktatie aan, van de forumgriffier, in verband met de laatste keer dat hij bij dit forum aanwezig zal zijn, omdat hij per 1 juli in Delft start. Dus gefeliciteerd.

2. Algemeen spreekrecht

De voorzitter: Dan gaan we over naar het algemeen spreekrecht voor de inwoners. Er is één inspreker, mevrouw Koole. Wel bekend. Die komt namens de werkgroep PAS-geld inspreken. U heeft vijf minuten.

Mevrouw Koole: Goedenavond allemaal. Bij deze willen we u graag op de hoogte brengen van het participatieproces voor PAS-geld Oost. Ons is medegedeeld dat dit proces is voltooid en dat het definitieve eindrapport is geschreven. Echter, 6 juni zagen we op de ruimtelijke plannen ineens een bestemmingsplan PAS-geld Oost, in plaats van een voorontwerp bestemmingsplan. Dit kan echter onmogelijk het geval zijn. Naast dat er nog vele bewonersvragen onbeantwoord zijn gebleven, is op onze herhaalde vraag voor dialoog en toelichting niet eens gereageerd. De grote hoeveelheid tijd die van deelnemers kant in het proces is gestoken is volstrekt genegeerd. Terwijl wij met vertrouwen een open en eerlijk traject dachten in te gaan is dit vertrouwen volledig geschonden. Daarbij is zelfs de onderste trap van de participatieladder, mee weten informeren, niet gehaald. Het proces is daardoor niet alleen onzorgvuldig doorlopen, het voldoet zelfs niet aan de basisvereisten zoals van tevoren vastgesteld. Veel waardevolle inbreng is achteloos terzijde geschoven. Bij navraag van de omgevingsmanager over het ineens verschijnen op de ruimtelijke plannen van een bestemmingsplan PAS-geld Oost, is het bestemmingsplan gauw teruggetrokken. Dat had een voorontwerp bestemmingsplan moeten zijn. Op mijn verdere vragen wordt gesteld: er komt inderdaad nog wel een bewonersbijeenkomst over PAS-geld Oost, net zoals over PAS-geld West. Onzorgvuldig, te snel, veel fouten. Dat is waar we op aankoersen als we op deze manier door blijven gaan. Als u dit wenst, kunnen wij bovenstaande natuurlijk verder toelichten en onderbouwen. Wij zijn daar graag toe bereid. Vooralsnog gaan we ervan uit dat zonder verder inhoudelijk gesprek het participatietraject niet is afgerond, en het participatieprojectrapport zoals nu aan u is of wordt voorgelegd, niet wordt meegenomen in het vervolgtraject. Het voorontwerp zal dus zeker nog niet besproken dienen te worden. Hartelijk dank voor uw aandacht.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er vragen aan de inspreker vanuit het forum? Nou, dan was het in ieder geval een duidelijk en helder verhaal. Bedankt.

3. Lijst van ingekomen stukken: vaststelling wijze van afdoening

De voorzitter: Dan gaan wij door naar agendapunt 3, lijst van ingekomen stukken. Er zijn nog een tweetal vragen ingekomen voor bij het vragenuur. Die zullen we daar behandelen. En wie mag ik verder het woord geven? De heer Weterings.

De heer Weterings (RB): Voorzitter, ik zou graag de RIB 23 048, de realisatie horeca Wilhelminapark willen agenderen voor het volgend forum.

De voorzitter: Is daar steun voor? Ja, daar is steun voor. Dan gaan we dat doen. Dank. Verder niet? Dan sluiten we dit agendapunt af.

4. Vaststelling agenda

De voorzitter: Dan de vaststelling van de agenda. Overzicht toezeggingen en moties, krijg ik van de griffie ingefluisterd dat dat in de komende cyclus gaat komen. Zijn er verder opmerkingen over de agenda? Nee, dan is die bij deze vastgesteld.

5. Mededelingen college

De voorzitter: Mededelingen vanuit het college? Geen mededelingen.

6. Terugkoppeling gemeenschappelijke regelingen

De voorzitter: Terugkoppeling gemeenschappelijke regelingen. Geen.

7. Overzicht toezeggingen en moties (volgt bij een volgend forum)

8. Vaststellen verslag en 16 en 23 mei 2023

De voorzitter: Overzicht toezeggingen en moties slaan we dus over, en dan gaan we naar het vaststellen van het forumverslag van de vorige forumvergaderingen. Er staan twee verslagen in iBabs, maar eigenlijk was het één vergadering. Namelijk die van 16 mei, die op 23 mei is voortgezet. Zijn er op- of aanmerkingen op het verslag? Nee, dan is het verslag hierbij vastgesteld. Met dank aan de griffie.

9. Raadsvoorstel Strategie laadinfrastructuur 2023 -2030 (RB 23 041)

De voorzitter: Dan gaan we met het echte werk beginnen. Het raadsvoorstel Strategie Laadinfrastructuur 2023-2030. De heer Van 't Eind begint.

De heer Van 't Eind (GL): Dank u wel, voorzitter. De mobiliteitstransitie vormt een belangrijk onderdeel van het duurzamer maken van onze samenleving, van onze toekomst. En wat GroenLinks betreft draait die toekomstige mobiliteit niet meer op de eerste plaats om de auto, maar op de eerste plaats voor veel ruimte voor de voetganger en de fietser, en om excellent openbaar vervoer. Pas dan komt de auto, het liefst in de vorm van deelmobiliteit. En die auto zal in de toekomst alleen nog elektrisch zijn, of in ieder geval steeds meer. En dat is een onomkeerbaar proces. Ik denk dat we het daar op zichzelf wel allemaal over eens zijn. En een laadpalenstrategie is dan ook bittere noodzaak. We zijn ook blij dat dit voorstel er nu ligt. Maar wij lezen deze strategie dus in het licht van onze visie op toekomstige mobiliteit. Met de auto op de laatste plaats, ook als die elektrisch is. En dat zou wat ons betreft dus een wereld moeten zijn waar de openbare ruimte niet meer voor zeventig procent is ingericht op de auto, maar op voetganger en fietser in de eerste plaats, en openbaar vervoer. En in dat licht hebben wij in de eerste termijn een drietal vragen. In de strategie wordt er terecht gewezen op de druk die de laadpaleninfrastructuur ook legt op de openbare ruimte. Het neemt ruimte in, het kan zorgen voor een rommelig beeld, et cetera. En goed dat daar ook aandacht voor is bij het plaatsen van de laadpaal in de openbare ruimte. Maar wat wij in dat licht niet zo goed begrijpen, is waarom het plaatsen van laadpalen in de openbare ruimte helemaal los wordt getrokken van het sturen op privé, dan wel semipublieke laden, dan wel snellaadstations, et cetera. Omdat je ook een andere strategie zou kunnen kiezen, die in andere steden ook gekozen is, waarbij er helemaal niet gegaan wordt voor zoveel mogelijk laadpalen in de openbare ruimte. Nee, juist zo min mogelijk. En waarbij zoveel mogelijk gestuurd wordt op privaat en semipubliek in plaats van openbare ruimte. Waarom kiest het college daar niet voor? Of in ieder geval, neemt het ook niet mee in de overwegingen. Op de tweede plaats, of in ieder geval de tweede vraag. Het lijkt er een beetje op dat we maximaal elektrische auto gaan faciliteren. En dan zou je denken dat wij daar enorm voorstander van zijn. Op zichzelf, als je de auto gebruikt, zoals eerder gezegd, dan het liefst elektrisch. Maar hier lijkt het een beetje dat we dat maximaal in openbare ruimte gaan doen. Ten koste van fietser en voetganger, terwijl we in de Mobiliteitsstrategie juist hebben gezegd dat we juist eerst ruimte gaan creëren voor de fietser en voetganger et cetera. Dus hoe verhoudt dit verhaal, deze strategie, zich nou tot die Mobiliteitsstrategie? En dan de derde vraag. Gaat ook over het gebruik van privéladen. In veel steden zie je ook een discussie over mensen die geen privé parkeerplek hebben, maar wel met wel met eigen elektriciteit de auto willen laden. En er ontstaat ook heel veel discussies over kabels in de openbare ruimte naar eigen auto's, en kabelgootjes. Zien wij die discussie nou in Rijswijk ook? En komen die vragen van bewoners ook bij de gemeente binnen? Dat zijn voor de eerste termijn mijn drie vragen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Kijk ik even verder. De heer Stuijtzand.

De heer Stuijtzand (PvdA): Dank u, voorzitter. Even kijken. De PvdA-fractie heeft met interesse kennisgenomen van deze strategie. Twee vragen hebben wij naar aanleiding van deze strategie. Enerzijds de innovatie, anderzijds de Planckaert. In het coalitieakkoord staat het volgende over laadinfrastructuur: we stimuleren innovatie, bijvoorbeeld het combineren van laadpalen met straatverlichting en zonnepanelen, en betrekken ook daarbij ondernemers en kijken naar toepassing van onze bedrijfsterreinen. In de ontvangen brief in iBabs, in de alinea innovatie omtrent laadinfrastructuur wordt het volgende beschreven: de technologieën staan nog in de kinderschoenen en zijn daarbij nog niet geschikt om op grote schaal uit de rollen in Rijswijk. Het college wacht de resultaten van deze pilots af. Mijn vraag is aan de wethouder eigenlijk: wanneer verwacht hij dat de eerste resultaten bekend zijn van deze genoemde pilots? En wat betreft eigenlijk die pilots? Dan ga ik naar mijn tweede vraag. Op bladzijde 19, in de alinea participatie, wordt het volgende beschreven: dat er een online tool beschikbaar zal worden gesteld via de gemeentesite, waarop de inwoners van de gemeente Rijswijk alle laadpalen kunnen zien/vinden. Mijn vraag twee is: dient deze online tool gemeenschappelijk georganiseerd te worden of kan het ook regionaal opgepakt worden? Uit een stukje efficiëntie en kosten. Mogelijk ook toekomstig minder onduidelijkheden voor de gebruikers zelf. Als elke gemeente ook zijn eigen online tool gaat ontwikkelen. En dit was mijn bijdrage voor de eerste termijn, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Kijken we even naar de andere kant.

Mevrouw Van der Weij (D66): Dank u wel, voorzitter. Laadpalenbeleid en laadpalenstrategie is iets wat D66 aan het hart gaat. En we hebben dit ook met leden van D66 verder besproken via een loting, een zogenaamd burgerberaad, maar dan op de eigen leden toegepast. En daarom heb ik een best wat uitvoerige inbreng. Maar vooral veel vragen nog, en die zal ik dan voor vandaag stellen. Van het raadsvoorstel, er staat op pagina 1 bij punt 4: beoogd doel om in 2030 te kunnen voldoen. Maar ik hoop dat het vanaf 2030 is, dat het ook daarna nog geldend is. Daar ga ik eigenlijk wel vanuit. Maar het staat zo letterlijk in 2030. Dus dat is een technische vraag voor u. Dan naar het strategiedocument zelf. In 1.3 gaat het over: deze strategie richt zich voornamelijk op de gebruikersgroep personenvoertuigen. En vooral het woordje voornamelijk, daar ben ik een beetje op aan het puzzelen. Want zitten leaserijders daarbij, of niet? Vervolgens staat er een uitvoerige beschouwing over wat er buiten deze doelgroep wordt gehouden. Maar wat is dan dat woordje voornamelijk? Daar ben ik benieuwd naar, of u dat kunt toelichten. Dan ga ik even verder naar de laadpalen. Of de ladder van laden, waar ook GroenLinks net over begon. Wij vroegen ons eigenlijk af of deze ladder het elektrisch vervoergebruik stimuleert? Omdat het lijkt alsof eigenlijk mensen het eerst allemaal zelf moeten oplossen, en als het echt niet lukt, dan gaan we wat voor ze doen, als je de ladder van boven naar beneden leest. We vroegen we ons af of het niet andersom geplaatst kan worden, omdat de gemeente het maximaal faciliteert. En dan kom ik zo meteen nog even terug op een vraag over de kabelgoten specifiek, waar ook eerder al over werd gesproken. Dan heb ik een volgende vraag. Die staat bij 5.1, faciliteren van gemakkelijk laden voor bewoners. Daar staat een alinea: naarmate we verder komen in de transitie leggen we meer nadruk op het optimaal gebruik van het laad- en energienetwerk, daardoor wordt de openbare ruimte optimaal benut en zijn de maatschappelijke, tussen haakjes, kosten zo laag mogelijk. Ik zou die graag wat verduidelijkt willen zien. Want wat is verder komen in transitie? Wat is optimaal gebruik? Wat is openbare ruimte optimaal benut? In welk opzich moet ik dat zien? Wat is daar belangrijk? En worden die maatschappelijke kosten ook meegenomen of niet, met die haakjes? Daar ben ik wel benieuwd naar. Dat zijn vooral wat technische vragen. Dan heb ik nog een enkele vraag. 6.1, de aanvraagvoorwaarden. We maken ons wat zorgen over de toegankelijkheid. Er staat namelijk tweehonderd meter loopafstand, en dat is natuurlijk op zich een hartstikke mooi criterium, maar ik kan me voorstellen dat mensen die minder valide zijn en wat lastiger ter been, of één of andere manier, tweehonderd meter nog behoorlijk ver is. Dus hoe gaan we om met die combinatie van mensen die een laadpaal graag willen in hun buurt? Ik begrijp, niet helemaal voor hun deur. Maar een oplossing misschien binnen tweehonderd meter is misschien wel weer het andere uiterste. Hoe gaan we daarmee om? Daar zijn we benieuwd naar. Dus de toegankelijkheid van de laadpalen. Dan specifiek over de parkeerdruk. Dat is het groene blokje bij 6.3. Ik lees dat de gemeente openstaat voor het onderzoeken van het instellen van venstertijden. Dat zijn een laadvakken met bepaalde tijden dat je mag laden, maar buiten laadtijd

dat je ook kan parkeren. We zijn eigenlijk benieuwd of dat nog onderzocht moet worden. Want er zijn al genoeg gemeentes die dat al doen. Zo ook onze buurgemeente Den Haag, bijvoorbeeld. Dus mijn vraag aan de wethouder is: kunnen wij een toezegging verwachten dat hij dat onderzoekt als dat nog nodig is, en anders daarmee uit de voeten kan? Of moeten wij daar een motie of een dergelijk voor indienen? En als je dan toch die venstertijden nog moet onderzoeken, of het dan ook mogelijk is om mee te nemen of je er twee of één laadplek moet reserveren, of niet? Het staat ergens bij de bijlage wel als vraag, dan als het nodig is, als er meer vraag is doen we er twee. Maar ook graag in combinatie met die venstertijden. Want één paal heeft twee aansluitpunten, wat wellicht jullie bekend is. Dan de kabelgoten, het werd al even genoemd. Welke discussies spelen hier over de kabelgoten? In buurgemeentes laten ze dit wel toe. Leidschendam, Voorburg, heeft daar ook dat een recent beleid op gemaakt en dat kunnen we ook allemaal lezen als we even daarop zoeken. En we zijn eigenlijk benieuwd waarom er hier anders naar gekeken wordt? Want nou hier is dat het ons tegenhoudt om mensen die dus wel al graag willen verduurzamen en die energie willen ophalen uit de zon of uit andere middelen, dat niet mogen inzetten voor hun auto. Vinden wij eigenlijk wel een gemiste kans. En daarmee sluit ik mijn vragen. Dank u wel alvast voor de antwoorden.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even verder langs het rijtje. De heer Weterings.

De heer Weterings (RB): Voorzitter, dank u wel. In tegenstelling tot mijn raadscollega's van GroenLinks, waar auto op de laatste plek staat, staat die voor ons behoorlijk hoog. We zijn een autopartij. Natuurlijk moet er ruimte zijn voor de fiets en voor openbaar vervoer. En uiteraard gaan we mee met toekomstgerichte laadpalen. Laat alsjeblieft de ruimte blijven voor de auto's. Want als je de statistieken van CBS ziet nemen de auto's gewoon toe. Dus toename van het kopen van auto's neemt toe. Dus hij laat niet af. Voorzitter, op het gebied van het laadpalenvoorstel viel ons op dat u schreef in het voorstel: het zal niet mogelijk zijn voor inwoners om te stemmen om een locatie of laadpalen te verwijderen. Ik zie daar toch een grote gemiste participatiekans. Ik zou toch willen kijken om dit toch wat genuanceerder in het voorstel te willen laten opnemen. Soms hebben inwoners een heel goed idee waar het wel of niet in de wijk of in een straat zou passen. Heel vaak, met alle respect, komen ambtenaren niet altijd in de wijk om te kijken of die palen daar wel of niet goed staan. Dus participatie is heel erg belangrijk. En ik vind wel dat inwoners daar best wel een stem in mogen hebben waar zij denken waar het wel of niet goed zou passen. Voorzitter, punt twee is ... U geeft aan dat sinds de zomer van 2021 is Rijswijk onderdeel van de regionale concessieovereenkomst, voor in de gemeentes. En daarin is er ook een tarief afgesproken van 0,26 eurocent per kWh, ex. btw. En dat er van juli '21 tot met december '21 om een paal te vervangen is er ook een vergoeding van 0,03 eurocent per kilowatt. En om dat te vangen zou er een vergoeding komen van 8500 euro. We zijn inmiddels twee jaar verder. Zijn het vaste tarieven tot en met 2030 of kunnen die tarieven nog veranderen met de tijd mee tot 2030? Dat was even de vragen voor de eerste termijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even verder langs het rijtje. Ja.

De heer Cupedo (BvR): Dank u, voorzitter. Wij hadden ook vragen. Dank u wel voor het raadsvoorstel. Met interesse gelezen. We hadden ook vragen over de goot, maar die zijn al benoemd door GroenLinks en door D66. De vergoedingen ook van juli 2021 tot december 2021, door Rijswijks Belang benoemd. En verder geeft u in punt 6 aan dat de gebruikersgroep al gebruikmaken van de snelladers. Maar iets verderop in uw brief geeft u aan dat de snelladers vanwege de zware belasting op het netwerk geen gewenste oplossing is vanuit de netwerkbeheerder. Dus dat rijmt niet met elkaar. Dus graag uw reactie daarop. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Enk.

De heer Van Enk (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik moet zeggen dat de strategie die hier voorligt voor het plaatsen van laadpalen mij en mijn fractie aanspreekt. De uitgangspunten die we erin lezen als een geleidelijke ontwikkeling, de balans houden met groen. Spreekt ons aan. En ik zou daaraan willen toevoegen in navolging

van de spreker voor GroenLinks: ook de ruimte voor het voetgangersverkeer. Daar moeten we net zo goed ook op letten. We zien in de praktijk al dat dat soms niet goed lukt. Maar ook met innovaties op dit terrein niet voorop willen lopen. Rijswijk doet er, zoals op veel terreinen, goed aan om de ontwikkelingen, de technische ontwikkelingen, goed te blijven volgen en daar verstandig mee om te gaan. Ook lees ik prognoses die dus steeds worden herijkt om in de pas te blijven lopen met de feitelijke behoefte en het feitelijk gebruik van laadpalen. Allemaal zeer verstandig. En ja, ik zou in het groot willen zeggen: ik lees nu in de krant dat er fabrieken zijn die auto's maken waar de hele accu in één keer vervangen wordt. Dat kan misschien de toekomst zijn voor alle auto's. En dan staan al die laadpalen er niet. En omgekeerd, als we nu te snel gaan, weten we ook dat groene energie niet toereikend is en dat de energie die in die nieuwe te stimuleren elektrische auto's ook door een fossiele brandstof wordt opgewekt. Dus nogmaals, het lijkt mij een verstandige strategie zoals die hier voorligt.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Majjaoui.

De heer El Majjaoui (PG&R): Dank, voorzitter, voor het woord. Voor ons ligt inderdaad het raadsvoorstel met betrekking tot de laadpalen of laadpaleninfrastructuur. Het is onvermijdelijk dat dat de auto's ook de komende tot 2030, 2035, een belangrijk alternatief is als vervoermiddel. Dat blijft. Dus in tegenstelling van GroenLinks is een auto gewoon een hele belangrijke factor binnen ons levensproces. Alleen het feit is dat wij het moeten ordenen en monitoren, vanwege de schaarse ruimte die we hebben. Enkel heb ik een aantal vragen met betrekking tot dit voorstel. Want er wordt in de kanttekening aangegeven dat men een eigen ruimte kan gebruiken voor de laadpaal. Maar wat zijn de voorwaarden? Kunt u dat even specificeren? Mag eenieder, willekeurig iemand, met een voor- en achtertuin, een zijtuin, ook zodanig inrichten dat hij in zijn eigen behoefte kan voorzien voor wat betreft het elektrisch laden van zijn auto? Dat is de eerste vraag wat dat betreft. Dus de voorwaarden voor het eigen gebruiken van het eigen terrein. De tweede vraag die ik heb is inderdaad de tegenstrijdigheden die ik hier constateer voor wat betreft snelladers. Want u geeft het aan de markt over, dus de vrijheid om invulling te geven aan dat aspect. Maar tegelijkertijd geef je aan: als het misloopt of verkeerd loopt, dan grijpen we in. Welke instrumenten en welke bevoegdheid heeft de gemeente in deze om in te grijpen om het zodanig niet te laten leiden naar een negatief effect? En de derde vraag betreft inderdaad het zal niet mogelijk zijn voor de inwoners om in te stemmen. Naar mijns inziens is dit een beetje in strijd met de Participatiewet. Kan het anders geformuleerd worden? Mocht er een mogelijkheid voordoen dat de bewoners hebben aangegeven dat een laadpaal op een locatie X geplaatst kan worden. Met dien verstande dat dat veel voordeliger is. Dan vind ik dat de gemeente daar ook in mee kan gaan. Dus de vraag is: kunt u dit zinnetje zodanig aanpassen dat het ook de Participatiewet ten goede komt? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de wethouder.

Wethouder de heer Van de Laar: Ja, voorzitter, dank u wel. Dank voor alle vragen, en ik ga het gewoon het rijtje af. Ik heb overwogen om met deze strategie pas te komen nadat we de Mobiliteitsstrategie in de raad zouden hebben vastgesteld. Hij zit vast, maar je kunt mij gewoon horen hè? En de Mobiliteitsstrategie gaat over het brede verhaal, de uitwerking van het Mobiliteitsprogramma dat in de vorige raadsperiode is vastgesteld, zoals u weet. Maar dit is zo'n autonome ontwikkeling, namelijk het is een feit dat vanaf 2030 geen fossiele auto's meer verkocht mogen worden. En dus die laadbehoefte, die weten we sowieso dat die er is. En dan is er wel nog die component van het ruimtegebruik, maar niet zodanig dat ik het zo contrair vind aan die Mobiliteitsstrategie of van het Mobiliteitsprogramma dat we hebben vastgesteld. Dat ik dacht: oh, daar wil ik mee wachten. Ik denk: ja, dit moeten we gewoon doen. En laten we gewoon vooruitgaan. En dat geldt misschien ook wel een beetje voor het Fietsplan, maar dat komt denk ik ongeveer tegelijkertijd. Dus vandaar dat we wel nu de laadpalenstrategie in de raad behandelen. Dat heeft inderdaad een druk op de openbare ruimte, en dat zit hem dan met name in een verrommeling, vind ik. En hoe het qua zicht is. En daarom is ook gezegd dat we proberen dat zodanig te doen, dat dat eigenlijk geïntegreerd wordt in het beeld zoals dat is. En

voor een heel groot gedeelte gaan we niet heel Rijswijk ... Of ... We gaan Rijswijk niet om deze reden helemaal op de schop gooien. Dus de fietspaden blijven waar ze zijn, voetpaden blijven waar ze zijn. Ook, en dat is het hele punt, de parkeerplaatsen, zolang we ze niet opheffen, blijven waar ze zijn. En omdat er langzamerhand, en de heer Van Enk die schetst dat heel duidelijk, we weten niet hoe snel dat gaat. Dat het fossiel wagenpark vervangen zal worden door een elektrisch wagenpark. We moeten dat gelijk aan faciliteren als die laadbehoefte er is, op de plekken waar dat dan kan. Dus ik zie ... En dat is helemaal niet het streven ook dat dat niet past bij ruimte voor voetganger en fiets. Als je kijkt naar ... U stelt heel terecht, en D66 zegt ook al: de ladder van laden. Ja, Remke wilde ik zeggen, maar Van der Weij. We hebben de ladder van laden. En u zegt: we laten dat volledig los. En dat is niet zo. Sterker nog, we schrijven het in de laadpalenstrategie. En het is primair onze strategie om eerst zoveel mogelijk van die punten die gerealiseerd moeten worden op privaat terrein te hebben. En dan vervolgens, stap twee, semiprivaat terrein. Dus dat zijn alle parkeergarages. En als daar hulp voor nodig is bij de gemeente of van de gemeente, maar die hulp is heel weinig want je kan gewoon een paal kopen en dan moet je dat vervolgens met de beheerder met Stedin regelen om dat te realiseren, dan kan dat. Maar als er op een andere manier nog hulp nodig is van de gemeente, dan staan wij daarvoor klaar. Dat is de strategie. Dat is primair. Zo weinig mogelijk laadpunten eigenlijk in de openbare ruimte van de gemeente, maar zoveel mogelijk op privaat terrein. En in tweede plek, zoveel mogelijk in semiprivate ruimtes. En dat hadden we misschien wat anders kunnen presenteren. Waarbij andere gemeentes zeggen: wij gaan helemaal niet zo snel met die laadpalen. We willen vooral stimuleren stap één. Nou, dat doen wij dus ook, maar we hebben het niet zo benadrukt. Ik heb voor GroenLinks uw tweede vraag al beantwoord, over de elektrische auto en het mag niet ten koste gaan van fietser en voetganger. In de Mobiliteitsstrategie zullen we het erover hebben. Wat we in het Mobiliteitsprogramma hebben gezegd is dat definitief onze strategische hoofdkeuze, dat we de prioriteit geven bij herinrichting en andere investeringen, dat we prioriteit geven aan de fietser en voetganger. Dat betekent niet voor de auto. Maar daar gaan we het tijdens de Mobiliteitsstrategie over hebben. Maar deze strategie die voorligt die staat daar niet haaks tegenover. En dan kabelgoten, drie keer gevraagd of vier keer. Nee, vijf keer zelfs. Er zijn een aantal argumenten, die worden ook genoemd in de strategie zelf. Dat zijn onder andere de verrommeling die er is mogelijkwijs op straat. Van nog meer, allerlei dingen die mensen zelf verzinnen om dat te doen. Met haken die overhangen of kabels over de grond of je hebt kabelgoten. Sommige gemeenten die faciliteren het ook door er speciale stenen voor te maken die inpasbaar zijn in de grond. En dan heb je dus aan de stoep bijvoorbeeld een eigen kabel uit de oplaadpunt liggen. We hebben er niet voor gekozen omdat daar hangt een prijs aan, als je dat als gemeente ook nog wil faciliteren. Die prijzen zouden natuurlijk ook nog betaald kunnen worden gewoon door de aanvrager. Maar alle andere oplossingen die in andere gemeenten worden toegestaan, zoals die kabelgoten et cetera, zien wij ook gevaren eigenlijk voor de toegankelijkheid van het openbaar gebied in zijn algemeenheid, van mensen bijvoorbeeld die slecht ter been zijn. Er zit een aansprakelijkheidsrisico aan als iemand valt en die maakt een lelijk ongeluk. Wie is er dan aansprakelijk, de gemeente die het heeft toegestaan of de inwoner die die kabelgoten heeft neergelegd? En daar wordt ook negatief op geadviseerd vooralsnog door de veiligheidsdiensten. Maar waarom doen andere gemeenten dat dan wel? Nou, ik heb het gevraagd ook aan Leidschendam-Voorburg. En die hebben geen antwoord op die vragen die wij daarover hadden, dus vanuit stadsbeheer werd hier ook negatief op geadviseerd. Aansprakelijkheid, dat soort dingen, die extra kosten, extra processen, aanvragen goedkeuren, beoordelen. Maar die hebben gezegd: we zien het wel. Daar komt het feitelijk op neer. En wij hebben gezegd: oké, dan zien wij het ook wel, maar dan beginnen wij er niet mee. Maar dan zien wij het bij die andere gemeente hoe zich dat ontwikkelt. En of dat nou een wenselijke ontwikkeling is in de openbare ruimte. Dus in die zin organiseren we een pilot. Maar laten we dan plaatsvinden in Pijnacker-Nootdorp en in Leidschendam-Voorburg. Maar als u daar anders over denkt, dan zou ik zeggen: dan moet u met argumenten komen om dat hele rijtje na te gaan. En ik heb ook gevraagd: ga je daar dan op handhaven dat dat goed wordt gedaan? En in die andere gemeenten die het hebben ingevoerd hadden ze geen extra capaciteit voor, hadden ze ook geen antwoord op. Ook daar was het antwoord weer: we zien het wel. Dus ik vind dat we, als we dat doen, we wel een antwoord moeten geven op dat hele rijtje bezwaren die onder andere ook in het voorstel staan. Maar mogelijkwijs dat het dan uiteindelijk wel kan. Als in die andere gemeente blijkt dat het geen problemen oplevert. Innovatie. De eerste pilots. U heeft de vraag

van de PvdA, over bijvoorbeeld de combinatie met lichtmasten, is ook besproken bij het openbare Verlichtingbeleidsplan. En het gebeurt in een aantal gemeenten. Ik vind Den Haag echt een fantastisch voorbeeld waar je ook in de interne organisatie zag: wie gaat daar dan over? Is dat dan stadsbeheer, of is het allerlei verschillende domeinen? Dat mag geen probleem zijn om die innovatie toe te passen. Maar het feit is ook dat er nog te weinig aanbieders zijn die op deze grote schaal dit kunnen doen. En ik zou ... Je ziet wel, en ik meen uit mijn hoofd in Amersfoort, in Veenendaal, in Eindhoven, dat daar wel redelijk grote pilots zijn in wijken die nieuw worden gebouwd. En nou ja, dan zou je kunnen zeggen: laten wij ook zo'n pilot doen voor die innovatie. Daar ben ik op zich wel voor te porren. Maar ik heb ook geconcludeerd, we hebben verschillende pilots gehad ook met die bamboeborden en smart city et cetera. Ik denk: ja, we zijn eigenlijk iets te klein om zo iets ook weer te doen. Ook daar geldt dat verhaal, die industrie, die sector, ontwikkelt zich gewoon. Wij blijven dat volgen. En als dat voor ons nou een goed alternatief lijkt te zijn, dan moeten we die innovatie meteen toepassen. Met de terechte opmerking die de heer Van Enk daarover maakt: ook het laden van de auto's zelf, en de batterijpakketten zit natuurlijk in een ontwikkeling. De online tool. Ja, die plankaart, dat wil ik even toelichten. Het idee is dat we online kaart hebben. Daar staan al die palen op. Daar kun je dus als bewoner zien: waar komen al die palen terecht? En dan kun je opmerkingen maken of dat nou een gewenste locatie is ja of nee. Als dat geen gewenste locaties en dat goede argumenten zijn, dan zullen we zeker een andere locatie zoeken. Dus dat waren twee, drie mensen die daar om gevraagd hadden. Dus dat zit zeker in die participatie. Dat kondigen we groots aan dat dat er is, maar dat moet wel een goede redenering zijn. En dat hele rijtje van veiligheid, en dat soort zaken. En die tweehonderd meter en dat netwerk, dat zo'n paal daar wordt neergezet. Mogelijkerwijs ook wat meer richting ...

De voorzitter: Wilt u proberen om iets korter te zijn?

Wethouder de heer Van de Laar: Ja, ik merk dat ik inderdaad lang aan het woord ...

De voorzitter: Vanuit enthousiasme.

Wethouder de heer Van de Laar: Het is ook een leuk onderwerp. Maar die participatie, die zit erin. Laat ik het daarbij houden. Als u daar nog een vraag heeft, dan hoor ik het wel in het tweede termijn. Beoogd doel, D66, vanaf 2030. Ja, dat is vanaf, en niet alleen maar in 2030. Voornamelijk personenvervoer. We hebben gezegd: er zijn allerlei hele grote ontwikkelingen in de zakelijke markt. Wettelijk wordt geregeld of gestimuleerd dat zakelijke markt elektrisch gaat rijden, elektrisch opladen op zakelijke particuliere parkeerterreinen et cetera. We hebben gezegd: nou, laten we vooral kijken gewoon naar onze eigen inwoners. En in deze passage staat voornamelijk personenwagens. Omdat je als je een laadpaal neerzet, kan iedereen er gebruik van maken, ook een elektrisch bestelbusje. Maar de strategie legt niet de focus op bestelbusjes, maar op personenvervoer van onze inwoners die hier wonen. Ook anderen kunnen dus aan de paal. De ladder van laden, heb ik besproken. En eens even kijken. Dan de aanvraag voor ... Of ja, de tweehonderd meter. Is dat niet heel ver? De tweehonderd meter, ik vind niet dat dat heel erg ver is. Het is wel de uiterste. Binnen tweehonderd meter moet er een paal staan. Dus je zal in heel veel wijken zien, noem eens een wijk, bijvoorbeeld Leeuwendaal, dat er al veel dichter bij een laadpaal is. En dat is de manier waarop wij denken dat dat goed is. Ik kijk even of er ... Als je het hebt over mensen die slecht ter been zijn. Want daar vroeg je expliciet naar. En gehandicapt, hoe we daarmee doorgaan. Maar daar is wel een regeling voor, maar die weet ik nu niet uit mijn hoofd. Venstertijden. Ja, daar gaan we proeven mee doen. Pilots. Den Haag doet dat al. En dan vooral in gebieden waar de parkeerdruk hoog is. Want daar is het gevoel wel dat zo'n elektrische plek soms niet optimaal wordt gebruikt, en dat die overdag bijvoorbeeld leegstaat en 's avonds als die parkeer nodig is, dat die dan gereserveerd is of juist andersom. Kortom: ja, we gaan pilots doen in wijken waar de parkeerdruk hoog wordt. De kabelgoten heb ik beantwoord. Rijswijks Belang. Er kan dus opmerking worden gemaakt in de online tool, en dan zal de gemeente daarnaar luisteren. Het concessiebedrag wat wij krijgen, dat staat gewoon vast voor de concessie. En Equans ... Je gaat met een pas naar een laadpaal. Die paal is van Shell of weet ik veel. En het bedrag van Equans aan degene aan wie je uiteindelijk betaalt, dat staat wel vast,

maar van wie je die laadpas hebt, van de Shell of andere aanbieders, daar hebben wij geen invloed op. Dus die tarieven die kunnen heel erg verschillen van de aanbieder waar je gebruik van maakt. Dan BVR, de snelladers. Ja. Er zijn snelladers in Rijswijk. Maar we zeggen: we gaan niet zelf snelladers aanleggen. Maar langzaamladere. De snelladers vragen zo'n enorme capaciteit, en daar is een hele zakelijke markt voor, voor die snelladers. En die gaat heel snel. En je ziet ook dat op een aantal plekken in Rijswijk ze zijn aangelegd. CDA heb ik al een aantal keer genoemd. Ruimte voor het voetgangersverkeer, zeker genoteerd. GNR. De auto blijft belangrijk. Daar ben ik het zeker mee eens, voor degene ook voor wie absoluut een auto nodig heeft. Dat zal in de toekomst altijd zo blijven. Dan vraagt u ... Voor het online tool, heb ik een antwoord op gegeven. En die voorwaarden, de vraag, zou u die nog kunnen herhalen in het tweede termijn? Dat was het, voorzitter. Ik zal het vanaf nu korter doen.

De voorzitter: Dank u. Vanuit GroenLinks nog vragen?

De heer Van 't Eind (GL): Ja. Ik heb ... Nou ja, even nog in reactie. Er wordt gezegd dat GroenLinks denkt dat de auto straks niet meer bestaat of dat die niet meer belangrijk zou zijn. Dat zeggen wij niet. Wij begrijpen ook wel dat de auto niet in één keer verdwenen is. Wij denken wel dat als we het met elkaar leefbaar willen houden, dat je op termijn moet kijken naar meer deelmobiliteit, meer en beter openbaar vervoer, waardoor de auto minder nodig is. En daar hoort ... En ik begrijp het antwoord van de wethouder op zich wel, maar we stellen nu wel een strategie vast voor de komende tien jaar waar we al die laadpalen neer gaan zetten. Wat wel degelijk een effect heeft in die openbare ruimte. En de wethouder stelt: dat gaat allemaal wel passen. Maar het is nu al passen en meten op heel veel plekken, ook voor voetgangers, ook voor fietsers. Op sommige plekken misschien niet, maar op heel veel plekken wel. En in dat opzicht ... Ja, ik neem het ook even terug, en ik kijk ook even richting de raadsvergadering of ik daar nog iets mee wil in de vorm van een amendement of een voorstel waarmee daar iets meer rekening mee gehouden kan worden. Geen idee of ik daar steun genoeg voor heb, maar dat zie ik dan wel. De heer Braam vraagt aan mij of ik een amendement ga indienen voor extra parkeerplekken. Nou, ik zal er even goed over nadenken. Nee. Nee, dat zal hem niet worden. Dan moet ik de heer Braam echt teleurstellen, voorzitter. Ik had wel even een vraag. Op zichzelf begrijp ik ook het verhaal ten aanzien van die kabels wel. Wat ik me nog wel even afvroeg: op een gegeven moment doen mensen het toch. Dus ik vraag ... Mijn vraag was ook een beetje in het licht van: als dit dan gebeurt, kun je het dan niet maar beter reguleren? Want als het toch gebeurt, zul je ook moeten handhaven. En zien we dat nou gebeuren in Rijswijk op dit moment, dat het ongereguleerd gebeurt? En dan zijn wij ook aansprakelijk. En dus dan zullen wij ook moeten handhaven. En bespaar je dan eigenlijk niet juist handhavingskosten door het dan uiteindelijk gewoon maar te reguleren. Dat is een beetje de achtergrond waarom ik er in de eerste termijn naar vroeg, dus daar heb ik graag nog wel een analyse op van de wethouder. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Stuijtzand, tweede termijn.

De heer Stuijtzand (PvdA): Ja, toch nog even over de plankaart, voorzitter. Wordt het gemeentelijk geregeld of nog regionaal? Dat was hem, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van der Weij, tweede termijn.

Mevrouw Van der Weij (D66): Dank u wel, voorzitter. Allereerst, ik had een vraag gesteld over paragraaf 5.1, de tweede alinea. Die is niet beantwoord. Naarmate we verder komen in de transitie leggen we meer nadruk, of daar wat toelichting op kan wat daar bedoeld wordt. Dus of dat nog zou kunnen. Verder natuurlijk bedankt voor alle andere antwoorden. En de vraag over de mindervaliden, dat moet even opgezocht worden, begrijp ik. Maar of dat toegestuurd zou kunnen worden. Die vraag had ik. En ik hoorde van de plankaart en de participatie, wat natuurlijk prachtig is. Ik ben wel benieuwd hoe integraal dat gebeurt. Want ik kan me voorstellen dat de bewoners niet zitten te wachten op de ene week een vraag over een laadpaal en volgende week, ik ben blij dat u er bent mijnheer Wit van de afval, een afvalbak voor hun stoep. En de volgende week

voor iets anders. Hoe integraal wordt er gekeken naar de participatie van de omgeving? Dus daar ben ik wel heel benieuwd naar. En ik ben voornemens, maar ik ben ook wel benieuwd hoe de anderen erin zitten, nadenken over een kabelgootmotie. Omdat ik net als GroenLinks me afvraag: het niet doen, levert dat niet dezelfde risico's op? Want je kunt eigenlijk alle risico's omkeren bij het niet doen. Als je geen kabelgoot aanlegt, verrommelt dat ook. Gaan mensen het ook doen. Als er niet meer handhaving in komt. Dus je kunt eigenlijk hele argumentatie omkeren en dan wel een kabelgoten aanleggen. Dus ik ben benieuwd hoe de wethouder dat ziet. Dank u wel, dit was mijn tweede termijn.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Weterings, tweede termijn.

De heer Weterings (RB): Voorzitter, dank u wel. Laat ik vooropstellen dat ik ... De termijn van de wethouder behoorlijk veel onduidelijkheden heeft benoemd, en ook dat pilots dan maar in Leidschendam-Voorburg worden gedaan. Hij sprak behoorlijk veel onduidelijkheden uit. En dat baart mij wel zorgen. Voorzitter, op het gebied van de plankkaart geeft de wethouder aan: er komt participatie en burgers worden betrokken. Als ik lees dat de plankkaart wordt op de gemeentesite gepubliceerd, inwoners krijgen de mogelijkheid om met deze kaart de toekomstige locaties in te zien. Daarnaast kunnen ze alleen maar nieuwe locaties aanwijzen. En ze hebben de mogelijkheid om opmerkingen te plaatsen als een laadpaal onverhoopt op een onveilige plaats staat. En eigenlijk zou ik aan de wethouder willen vragen: onveilig begrijp ik hè, dat wil tuurlijk niemand. Maar soms worden ook wel dingen door de gemeente op onhandige plaatsen geplaatst. Dus mogen de bewoners ook een voorstel indienen als een laadpaal op een onhandige plek wordt geplaatst? En dat daar in ieder geval over gesproken wordt, zeker als we met een amendement mee komen, dat de bewoners ook op onhandige plekken mogen participeren. En daarvoor een opmerking mogen plaatsen bij de gemeente. En voorzitter, als laatste eigenlijk. De wethouder gaf aan dat er bepaalde vergoedingen waren. Die kunnen wel veranderen. Maar de vraag is: waarom zijn er nu dan vergoedingen genomen uit de periode 2021? Ligt het plan al twee jaar op de plank, of waarom is er geen update geweest van 2023? Want in uw voorstel geeft u aan dat er in een periode van juli '21 tot en met december '21 bedroeg de vergoeding die je voor een laadpaal kreeg 8500 euro. Is er niks in die hier twee jaar gebeurd? En dat geldt ook voor de vergoedingen die we kregen per kWh, exclusief de btw. Dus het lijkt een heel verouderd plan wat hier is gepresenteerd. Kan de wethouder dat beamen of ontkrachten, dat we hier praten over een oud plan? En mocht het een oud plan zijn, kan de wethouder dan misschien bij de raadsvergadering een voorstel presenteren die up to date is? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Cupedo, nog behoefte aan een tweede termijn?

De heer Cupedo (BvR): Ja, kort. Ook wij hebben nog geen antwoord gekregen, net zoals Rijswijks Belang, over de vergoedingen van januari '22 tot december '22 voor het gemak. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Enk behoefte, aan een tweede termijn? Nee. De heer El Majjaoui. Oké. De heer Sleddering eerst.

De heer Sleddering (VVD): Ik wou een verduidelijkende technische vraag stellen naar aanleiding van het betoog van de wethouder. Is het nog steeds zo dat het hebben van een kabelgoot om je auto op te laden, niet gelijkstaat aan het hebben van een gereserveerde plek om je auto neer te zetten? Want om een voorbeeld te noemen, op de Geestbrugweg is er een kabel van een huis, door de tuin, onder de stoep door gelegd. En het aansluitingspuntje zit op een parkeerplek aan de Geesperweg. En die meneer of mevrouw die daar staat, die wil daar graag natuurlijk zijn auto plaatsen. Maar hij heeft geen recht om daar te staan. Dat is de vraag, of dat nog steeds geldt hier eigenlijk.

De voorzitter: Dank u. De heer El Majjaoui.

De heer El Majaoui (PG&R): Ja, dank voorzitter. Inderdaad, de twee vragen die zijn in mijn beleving nog onbeantwoord gebleven. Voor wat betreft de voorwaarden. Je hebt een woning, en je hebt behoefte om je eigen terrein, je eigen plaats, te voorzien van een laadpaal. Dus zelfvoorzienend. Wat zijn de voorwaarden en waar moet men aan voldoen? Moet daar eventueel bestemmingsplan gewijzigd worden, omdat toch ruimtelijke ordening in het geding komt? Dat is de eerste vraag. En de tweede vraag is ook onbeantwoord gebleven. U geeft ook terecht dat snelladers overgelaten worden aan de markt. Dus het is een zakelijke kwestie. Maar goed, als het misloopt, gaan wij ingrijpen als gemeente. Dus ik vroeg aan u: wat zijn de instrumenten die we hebben? Maar tegelijkertijd, is het dan niet verstandig dat je eerst kaders stelt? Want je kan niet alles aan de markt overlaten. Met de hoop dat het allemaal goed gaat lopen. Want ja, goed, vraag en aanbod, economisch verkeer. Als het goed gaat dan zie je de jongens in één keer heel veel snelladers plaatsen. Met alle risico's van dien, want de externe veiligheid is daarmee in het geding, met die hoge spanningsvermogens. Dus is dat niet mogelijk verstandig in die zin protocol op te stellen of kaders waar men binnen die kaders moet gaan bewegen? Alhoewel dat markt is en zakelijk is. Tot zover mijn twee vragen.

De voorzitter: Dank u wel. Het woord ... De heer Van Dam. Ja, is een beetje ongebruikelijk. Ik sta het nu even toe, maar volgende keer gewoon ook in de eerste termijn.

De heer Van Dam (WIJ.): Hartelijk dank voor uw coulantie. Ik had één aanvullende vraag op de inbreng van de wethouder. Er komt een online tool waar je bezwaar kan maken tegen de plaatsing van een laadpaal. Werkt het ook andersom, dat je kan vragen om een laadpaal als hij niet in de buurt is? Of behoort dat niet tot de mogelijkheden?

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het woord aan de wethouder.

Wethouder de heer Van de Laar: Dank u wel. Op een gegeven moment doen mensen het toch. Dat was het statement van de heer Van 't Eind ten aanzien van kabelgoten en andersoortige eigen oplossingen. Om vanuit het eigen huis, met de eigen elektriciteit, de auto op te laden. En dat zien we inderdaad, geïllustreerd door de heer Sleddering. En dat is niet de bedoeling. We zien het nog niet in zo'n mate dat we denken: dat moeten we reguleren. Dat krijgen we ook nog niet te horen van de handhavers. Dat we daar echt een probleem hebben wat beleid behoeft. Ik zou me kunnen voorstellen dat we wel zoiets opnemen, dat we ons gaan voorbereiden op die mogelijkheid om dat wel mogelijk te maken. Of dat we dat in kaart gaan brengen. Wat betekent dat voor de gemeente? Stel dat die behoefte echt heel erg gaat groeien. Het gaat hier dus inderdaad om mensen, inwoners, die niet een eigen parkeerplaats hebben op het eigen terrein, en ook niet blijkbaar ergens anders kunnen opladen, of gebruik maken van snelladers en die dat per se voor hun eigen deur willen doen met bijvoorbeeld dat ze zonnepanelen ook hebben en dan heel erg vanuit goede overwegingen dat zouden willen toepassen. Dus het is wel een afgebakende groep voor wie dit geldt. Maar ik denk dan toch nog wel een redelijk substantiële groep. En het heeft inderdaad onder andere ook als gevolg, waar de heer Sleddering naar verwijst. En dat zie je wel gebeuren, en dat is wel een probleem. Dat parkeerplaatsen dan geclaimd worden. En dat is zeker niet het geval. Ook, stel je dat je al een laadpaal hebt, in het gebied waar een parkeerregime is, dan moet je ook gewoon parkeertarief betalen tijdens het laden. Maar dat is gewoon een openbare parkeerplaats. Dus dat veroorzaakt heel veel ongerust onder de bewoners zelf en soms zelfs burenruzie. En nou ja, daar zou je ook preventief beleid op kunnen maken door het niet toe te staan en dat is eigenlijk onderdeel van de voorliggende strategie. Dus dat zijn allemaal wel elementen ook. Wat doe je dus met de maatschappij als je dat toestaat en wat doe je dan in een straat? Wat faciliteer je dan? Het is dus breder dan dat. Ik denk dat ik daar ook wel voldoende over heb gezegd, van handhavingskosten versus uitvoeringskosten. Ik denk, als je kijkt naar nu de uitvoeringskosten ... Ik vind het principieel niet het sterkste argument als wij beleid willen maken, maar de uitvoeringskosten zijn hoger. Dan moet er een hele keten opgezet worden van aanvragen, beoordelen, inspectie, en mogelijk ook nog handhaven. Die hebben we nu niet, die procedure en die mensen. Dus ook vanuit dat perspectief denk ik dat de uitvoeringskosten op dit moment hoger zijn dan handhavingskosten. PvdA over het platform, de plankaart. Die software wordt niet door de gemeente Rijswijk

ontwikkeld, is gewoon een product wat op de plank ligt zal ik maar zeggen, dat kan je zo kopen. Dus in die zin is dat efficiënt. We hoeven niet apart opnieuw te ontwikkelen binnen de regio, is iets wat als gemeente inkopen, maar het wordt in meerdere gemeenten dus toegepast, deze plankaart. En wat kan je dus met die plankaart? Je kan commentaar geven op de laadpalen die ... In één keer is het alle laadpalen eigenlijk die volgens deze strategie in Rijswijk worden geplaatst. Dat plaatsen dat gaat gefaseerd natuurlijk. Maar het zijn wel de locaties die dan worden, en die zal ongetwijfeld worden geüpdatet periodiek. Maar je kan niet nieuwe locaties aangeven. Maar we zijn wel ontvankelijk, antwoord op de heer Weterings, dat alle mogelijke opmerkingen vinden wij valide en zullen we ook iets mee doen, als dat ook ertoe leidt dat dat inderdaad onoverkomelijke problemen oplevert. En dan naar een nieuwe locatie op zoek gaan. Maar geen nieuwe locaties. Want we hebben bijvoorbeeld gezien bij de ondergrondse containers, dat is ongeveer eenzelfde systematiek, in Leeuwendaal, dat dat echt onwijs veel onderlinge spanningen opleverde. Omdat alle burens bij elkaar de ondergrondse container bij de burens neerzetten. En dat was ... Dat hebben we ook heel direct uit de wijk teruggekregen. Dat leverde echt heel veel problemen op. Dus dit is een strategie die gewoon op basis van een aantal uitgangspunten is gemaakt. In één klap krijg je die hele laadpalen te zien waar die komen. En op die manier hopen we dat zo rechtvaardig mogelijk te doen, en tegelijkertijd wel responsief te zijn voor als dat inderdaad op een gekke plek staat. Want dat gebeurt inderdaad wel. Dat ben ik helemaal met u eens. Over die vergoedingen, daar ben ik echt op zoek naar de vraag achter de vraag. Heel feitelijk: we hebben een concessie, die loopt een bepaalde periode. En die vergoedingen staan gedurende die concessieperiode vast. En dat zijn de vergoedingen die Equans vraagt aan degene die uiteindelijk die pas verkoopt. Daar hebben we, dat laatste stukje, geen invloed op. En de vergoedingen die wij krijgen van Equans, die staan ook vast. En die zijn in de hele concessieperiode krijgen wij dat geld, en die 8500 euro die in dat voorstel staan is van een bepaalde periode. Er staan niet recente cijfers in, omdat met de publicatie van deze strategie die cijfers niet bekend waren, of die data. Maar die kunnen wel toesturen. Maar dan denk ik nog steeds niet dat ik de vraag achter de vraag heb beantwoord. Dus als u nog een vraag heeft, dan moeten we dat voor de raadsvergadering misschien nog even met elkaar schakelen, of eventueel formeel via de griffie doen. En dat zeg ik naar Beter voor Rijswijk en naar Rijswijks Belang.

De voorzitter: De heer Weterings.

De heer Weterings (RB): U ontvangt een vergoeding, voor iedere laadpaal ontvangt u een vergoeding. En die vergoeding bedroeg dus 0,03 cent per gebruikte kilowatt. En voor een laadpaal 8500 euro. U zegt: er zijn geen recente cijfers bekend. Maar u heeft toch wel afgelopen twee jaar de vergoedingen gekregen voor de palen en het verbruik daarvan? Dan moeten die cijfers toch recent zijn, of ligt dat al twee jaar lang stil, komt er geen inkomen binnen van deze palen?

Wethouder de heer Van de Laar: Jawel, er komt inkomen binnen. Dat is dus vrij overzichtelijk. Namelijk 8500 euro, dat is niet per paal, dat is 0,03 keer ... We hadden tot voor kort maar honderd palen. Het groeit enorm. Het zijn er nu 198 oplaadpunten. En de meest recente cijfers over de inkomsten van wat we 0,3 keer kilowattuur binnen hebben gekregen, daarvan heb ik net gezegd: die kunnen we u nog toesturen. En dan ... Ja, zo is het. Maar dan nog steeds vraag ik me af wat de vraag achter de vraag is.

De heer Weterings (RB): Waarom zijn dan de cijfers van 2021 gebruikt? U heeft de cijfers liggen.

Wethouder de heer Van de Laar: Ik heb net gezegd dat bij de publicatie van de laadpalenstrategie de meest recente cijfers niet bekend waren. Maar die 0,03, die geeft u een indicatie ... Of een indicatie, dat is het exacte getal wat wij per kilowattuur krijgen. 8500 euro in het jaartal wat daarbij staat. Dat is dus ontzettend weinig. Maar het gaat enorm groeien naarmate we het hele wagenpark elektrificeren. En als we dat ook op deze manier laten opladen. Ik weet niet ... Is uw vraag nou of we de cijfers nou niet hebben gegeven, of bent u op zoek naar iets anders? Maar dat moet u maar buiten deze vergadering ...

De voorzitter: Laatste interruptie.

De heer Weterings (RB): Ja, hij stelt mij een vraag. Ja, ik ben op zoek naar het juiste jaartal. Want volgens dit plan ligt al twee jaar stil.

Wethouder de heer Van de Laar: Die conclusie deel ik niet. Dit is het meest recente plan natuurlijk. En de cijfers ten aanzien van de vergoedingen zal ik de raad doen laten toekomen, voorzitter.

De voorzitter: Vervolgt u uw betoog.

Wethouder de heer Van de Laar: Ik denk dat ik de vraag van VVD inmiddels beantwoord heb. De voorwaarden van de parkeerplek moet inderdaad binnen het bestemmingsplan passen. Dus dat kan voor sommige mensen een teleurstelling zijn, of in ieder geval wijziging van bestemmingsplan, is een enorme procedure. Vandaar dat die grote vraag natuurlijk wel valide is, daar heb ik voldoende over gezegd. En de snelladers. Wij zijn in de lead waar die plekken komen. Tenminste, vaak komen die snelladers langs snelwegen en dat soort zaken. Maar als je hier in Rijswijk bijvoorbeeld bij BP-station en bij Spavarin zijn wij, hebben we daar een say in hoe dat zit. En Stedin bepaalt hoe de netcongestie, in een moeilijk woord, of dat stabiel netwerk zo is. Dus dat zijn wij niet in de lead als gemeente. En daar heb ik geloof ik wel alle vragen beantwoord, behalve 5.1, en dat moet ik u schriftelijk doen toekomen. D66 heeft ook gevraagd naar: hoe integraal wordt de participatie gedaan? Hier binnen de organisatie als gemeente hebben we wel een integrale afweging, of in ieder geval, we hebben vanuit dezelfde ontwerpprincipes hoe we de openbare ruimte vormgeven, en de principes zoals we die vaststellen in zo'n beleid als voorliggend, dat we daarmee de stad faciliteren met laadpalen en ondergrondse containers et cetera. Dus ondergrondse containers moeten veilig zijn, 250 meter afstand, allemaal dat soort zaken. En laadpalen, zoals in het voorliggende beleid staat. Maar dat wordt niet ... Dat komt dus samen. Maar dat is ondoenlijk om daar een integraal ontwerpproces op participatieniveau van te maken. Dus het is onmogelijk om in één gebied één participatieproces te maken. En soms kan dat, bij een totale herinrichting. Maar daar hebben we er maar heel weinig van. Vandaar dat het op de manier gaat zoals is voorgesteld. 5.1 moet ik u echt schriftelijk doen toekomen ...

Mevrouw Van der Weij (D66): En nog een laatste vraag. U zei dat ook niet antwoord had op de minder validen en hoe dat zit met die tweehonderd meter en hoe daar eventueel aanvullende regels voor zijn. Zou u dat ook schriftelijk kunnen doen toekomen?

Wethouder de heer Van de Laar: Ja.

De voorzitter: We tellen een drietal vragen die nog voor de raadsvergadering hopelijk beantwoord kunnen worden, wat betreft de opbrengsten van de heer Weterings en twee vragen van mevrouw Van der Weij. Ik hoorde dat er overwogen wordt om amendementen in te dienen op het voorstel. Dus ik vermoed dat de conclusie is dat dit als **bespreekstuk** naar de raad toegaat. Ja, is dat akkoord? Dan gaat het als bespreekstuk naar de gemeenteraad. Dan nodig ik iedereen wel van harte uit om dan ook echt met amendementen te komen. Want anders gaan we deze vergadering daar over doen. Dat lijkt me niet de bedoeling.

10. Raadsvoorstel stimulering uitgifte bouwgronden woningbouw Rijswijk-Buiten (RB 23 045)

De voorzitter: Dan gaan we door naar agendapunt 10, en dat gaat over de stimulering van de uitgifte bouwgronden woningbouw Rijswijk-Buiten. En dan begin ik aan de andere kant, en dan kijk ik even rond.

De heer El Majjaoui (PG&R): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb maar één vraag voor wat betreft dit voorstel. Want ja, goed, de erfpachtregeling wordt aangepast en daarmee krijgt tenminste de gebruiker daarvan één á twee procent korting, voor wat betreft het percentage die hij moet betalen aan de erfpacht. Maar hoe zit dat

met indexering? Want een doorsnee huurder, die betaalt ook huurverhoging op basis van indexering. Of is er sprake van willekeur, omdat dat kopers zijn en de huurders niet? Kunt u dat toelichten?

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even. De heer Oelen.

De heer Oelen (VVD): Ja, dank, voorzitter. Ik vat het voorstel even samen in mijn eigen bewoordingen. We lopen al heel veel geld mis op de grex. We doen er nu nog een schepje bovenop om het verlies van de gemeente nog groter te maken. De vraag daarbij is: vindt u dat nou werkelijk verstandig? Dit kost de gemeente langdurig geld. Op het moment dat je de kenner gaat verlagen. Is dat verstandig? Bent u het daarmee eens? Mijn tweede vraag: waarom zou dit nou werkelijk een stimulans moeten zijn? Is er daadwerkelijk nu een probleem wat moet worden opgelost, en is dit dan daadwerkelijk ook de methode? En de derde vraag is: welke andere methoden zijn onderzocht om de eventuele problematiek te ondervangen? Achtergestelde betaling, andere gebouwen neerzetten, uitstel. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Enk.

De heer Van Enk (CDA): Ja. Eén korte vraag in hetzelfde stramien. Is het werkelijk zo dat nu de woningverkoop zou stagneren? Zijn daar echt concrete signalen van? Of is het zo dat we toch nog steeds in een enorm woningtekort zitten?

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Braam.

De heer Braam (BvR): Dank u wel, voorzitter. Ik begrijp op zich de situatie. Wel ook een klein beetje met een dubbele pet, moet ik heel eerlijk zeggen. Ik zie om me heen dat er wel degelijk in ieder geval wat haken en ogen aan zitten. Zeker ook omdat de hypotheekrente fors gestegen is. Er wordt in het voorstel overigens gesproken over vijf procent. Nou, laten we eerlijk wezen, daar is in ieder geval geen sprake van. En zeker omdat er dus erfpacht wordt toegepast. En met dan de feitelijke bedragen waar nu sprake van is, ligt de rente rond de vier procent voor de Nationale Hypotheekgarantie, want daar vallen de meeste woningen nu binnen. Tot bijna 430.000 euro. Dus dat is voor nieuwbouw van toepassing. De informatie zoals die in het raadsvoorstel staat, dat is misschien een klein beetje gericht op de toekomst, dat de rente misschien nog verder gaat stijgen. Maar dit moment is daar geen sprake van. Waar wel sprake van is, is dat er inderdaad merkbaar een verlaging is van het aantal woningen dat verkocht wordt. Dat het wat langer duurt voordat het percentage woningen bereikt wordt om dus door te gaan, zeker in deze prijsklasse en hoger. Dus dat is natuurlijk ook wel duidelijk gebleken uit de diverse presentaties die we gekregen hebben vanuit Rijswijk-Buiten. Voorstel zoals het hier ligt, ja, als daar een kleine compensatie moet worden gegeven die geen gigantisch effect heeft op onze totale begroting, kan Beter Voor Rijswijk zich daar wel in vinden.

De voorzitter: Dank u wel. Kijk ik even verder langs het rijtje. Fractie van Wij. Nee. De heer Weterings? Nee. D66? Nee. De heer Van der Veer.

De heer Van der Veer (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Goed dat er aandacht blijft voor de huidige marktontwikkelingen door goed te kijken naar de betaalbaarheid van de woningen en het afzetrisico van deze woningen te verkleinen. Onze marges worden kleiner, worden gebruikt om een tijdelijke regeling te bekostigen, maar de regeling blijft betaalbaar en kostendekkend. Het heeft geen tot weinig gevolgen voor onze grex voor een periode van tweeënehalf jaar. Evaluatie kwartaal 2025. Wij zien het als een mooie maatregel en wij wachten de evaluatie af om hem eventueel door te zetten. En wat ons betreft gaat het als akkoordstuk naar de raad.

De voorzitter: Dan de fractie van GroenLinks, opmerkingen?

Mevrouw Van Maarseveen (GL): Dank u wel, voorzitter. Eén vraag. Want hoe weten we zeker dat door het geven van korting op de erfpacht de woningen ook daadwerkelijk beter gaan verkopen? Want ik heb gelezen dat banken over het algemeen terughoudender zijn met het financieren van de aankoop van een erfpachtrecht, dan met het financieren van de aankoop van het volledig eigendom van de grond van de woning. Heeft u voorbeelden van andere gemeenten, hoe ze het daar doen? En of dat een succes is geweest? En u geeft aan dat u beschouwt voor de algemene dienstenperiode van tien jaar, in de veronderstelling dat op enig moment in de toekomst de consument de erfpacht zou willen afkopen. En ik vroeg me af: waar is deze veronderstelling op gebaseerd? En ja kunt u dat ook onderbouwen met voorbeelden misschien van andere gemeentes? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de wethouder.

Wethouder de heer Van de Laar: Ja, dank u wel. Vrij technisch onderwerp voor een deel, dus ik ben blij dat u niet al te technische vragen stelt. Maar hier en daar toch wel. Het rijtje af. Het is een ... We hebben een presentatie gehad 15 juni, die is voor iedereen beschikbaar, niet iedereen was aanwezig. Over wat de gemeente op dit moment kan doen aan de marktomstandigheden. Dat waren zeven of acht zaken. En dat ging van goed in gesprek blijven met ontwikkelaars, tot en met mogelijkserwijs binnenkort over gaan praten of we onrendabele toppen gaan financieren van projecten. En een onderdeel daarvan was ook de afzetband vergroten of stimuleren, dus garanderen dat die woningen verhuurd of verkocht worden. En de starterslening is daar instrument voor. Die hebben we al in Rijswijk-Buiten. De vraag is of we dat ook voor heel Rijswijk gaan doen. En het introduceren van dit instrument is zo'n ander ... Ja, niet een ... Het is een heel hard instrument wat over geld gaat, maar we weten niet één op één of dat iets gaat opleveren. Maar we weten wel, zoals de heer Braam dat al omschrijft, dat de verkoop van die woningen stagneert. En dat het heel moeilijk is voor mensen en zeker starters, maar ook gezinnen die een woonhuis willen, dat dat verder weg is gekomen. Omdat die rente is gestegen. Misschien nog niet in het rekenvoorbeeld tot vijf procent. Overigens is de rente vandaag weer door de ECB omhooggegaan. Maar wel is gestegen, en daardoor echt moeilijker is geworden door die gestegen rente, en om een huis te kopen. En uit die algemeenheden weten we, omdat het effect van dit instrument is dat het goedkoper wordt omdat je gewoon minder geld hoeft te lenen. Je hoeft geen geld meer te lenen voor de grond te kopen. En dat is vaak een heel groot onderdeel. Dan wordt het makkelijker om bij de bank een hypotheek te krijgen. En daar hebben we ook in het verleden wel ervaring mee gehad, en we verwachten daar nu wel een effect van. En we hebben allerlei instrumenten afgewogen. Alleen financiële instrumenten zal ik niet op ingaan. En we hebben geconcludeerd, met allerlei risico's zaten erbij die instrumenten, en allemaal kosten zaten bij die instrumenten. En dit is eigenlijk het meest kostenneutrale instrument waarvan wij verwachten: dat zou best wel eens een effect kunnen hebben. Dus gaat dat echt helpen? Daar heb ik voldoende over gezegd. Het is een instrument wat wel toepasbaar zou kunnen zijn. Natuurlijk ook om aantallen gevraagd. Hoeveel huizen zou het mogelijkserwijs kunnen zijn? Er zijn iets van 350 huizen die gepland staan om komende tweeënhalve jaar te bouwen voor de verkoop. Daar zitten ook dure huizen bij. De verwachting is niet dat mensen die zo de grond meteen zelf kunnen kopen, dat die er gebruik van maken. Maar dit zou toch wel voor zo'n honderd huizen interessant kunnen zijn. Ik kijk even naar de indexering ook van de heer El Majjaoui. Dat contract wordt dan voor een bepaalde periode vastgelegd, tien jaar in dit geval, en dan is er weer een herziening van zo'n erfpachtcontract. En daarin wordt dan de actuele marktrente gebruikt. En ieder erfpachtcontract wat wordt afgesloten, daar wordt op het moment van de handtekening actuele marktrente genomen, en daar zit de indexatie in. Die indexatie zit hem niet in die één of twee procent, die gaat er dan gewoon vanaf. Marktrente gaat die één of twee procent eraf. En dan blijft dat voor tien jaar gewoon hetzelfde, na tien jaar wordt dat herzien. Eens even kijken. PvdA geeft een hele mooie samenvatting van het voorstel, waarbij ook die overzichtelijkheid wordt gepresenteerd en ook het effect op de begroting. En GroenLinks heeft een aantal vragen gesteld waar ik al deels een antwoord op heb gegeven. Ik kan helaas nu geen voorbeelden geven van gemeenten, maar ik kan wel even navragen of ik dat u nog kan toezenden, schriftelijk.

De voorzitter: Is er behoefte aan een tweede termijn? Ik hoorde wel wat kritische geluiden, maar mag het als akkoordstuk naar de raad of moet het als bespreekstuk? Als het gaat om ... Als u het debat nog wil voeren in de raad, dan gaat het als bespreekstuk. En anders stel ik voor om het als akkoordstuk te laten gaan, met eventueel aantekening dat men tegenstemt.

De heer Oelen (VVD): Dat prima. Ik hoef er niet meer over te praten, maar we gaan wel tegenstemmen.

De voorzitter: Ja, dat is helder. Het gaat dus als **akkoordstuk naar de raad**, met de aantekening dat een aantal fracties, en die zullen dat op dat moment wel aangeven, tegenstemmen. Dank.

11. Raadsvoorstel vaststelling bestemmingsplan Godfried Bomansstraat (RB 23 046)

De voorzitter: Dan sluiten wij agendapunt 10 af, en dan gaan wij door naar agendapunt 11. En dat is het raadsvoorstel vaststelling bestemmingsplan Godfried Bomansstraat. En dan begin ik achteraan, bij de fractie van D66.

Mevrouw Van der Weij (D66): Dank u wel, voorzitter. Mooi om te zien hoe de Godfried Bomansstraat wordt opgeknapt, hoe er mooie woningen komen. Het plan ziet er goed uit. En ook heel goed om te zien dat er ruimte wordt gehouden voor groen, in verband met hittestress en waterberging. We begrijpen ook dat parkeren hier geen probleem is uit de stukken, en ook eerder al uit ervaring. En we zijn ook blij dat er een fietsberging en scootmobiëleplekken komen. We zijn nog wel bezorgd over de zorgen die ook bewoners hebben geuit, over het halen en brengen van verkeer rondom de school. We vroegen ons eigenlijk af: is er nagedacht over het creëren of uitbreiden van de schoolzone, waarbij een nog veiligere situatie ontstaat voor de kinderen van school, als ook voor de omwonenden die daar ook wel specifiek zorgen over uiten? Dank u wel. Is het inbreng voor eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Weterings, behoefte?

De heer Weterings (RB): Voorzitter, dank u wel. In het voorstel begint u eigenlijk met inleiding dat de Godfried Bomansstraat was voorheen de plaats van de Wethouder Brederode-school. Na verhuizing van de nieuwe school naar de Goededorplaan kwam het pas leeg te staan. En het schoolgebouw is inmiddels gesloopt. Volgens mij heeft nog een hele termijn een Stichting ingezet met allerlei activiteiten. Dat mis ik wel in het voorstel. Er wordt helemaal niet over gepraat. Dat vind ik wel bijzonder. Een hele lege ruimte van de school naar de sloop, hebben echt activiteiten plaatsgevonden. Kan de heer El Majaoui wel beamen. Voorzitter, verder wordt er gepraat over 34 appartementen. Het hele participatietraject is best wel hobbelig verlopen, want eerst zouden dat eengezinswoningen worden. En uiteindelijk tweelaags, drielaags, vierlaags, allerlei varianten zijn voorbijgekomen. De participatie verdient eigenlijk toch wel geen voldoende. Is onder de maat met de buurt geparticipeerd. Elke keer als er weer een bijeenkomst was, die er wel vaker zijn geweest, werden nieuwe plannen gepresenteerd. Dus dat zorgt voor heel veel verwarring. Waar wij ons zorgen om maken is: er wordt er in het plan gesproken over ontmoetingsplekken buiten het gebouw. Alleen de afgelopen maanden werd de buurt geteisterd door hangjongeren met hangplekken. Dat de politie regelmatig moet ingrijpen, zelfs de ME moest eraan te pas komen. Dus om wat voor voort hangplekken, of sorry, ontmoetingsplekken moeten wij dan denken? Is dat voor iedereen toegankelijk, is dat alleen voor flatbewoners? Genodigden? Hoe gaat u garanderen dat die ontmoetingsplekken geen hangjongerenplekken worden waar de buurt al ontzettend veel last van heeft? Ik kan u daar eventueel nog wel handtekeningen overhandigen, dat daar pas nog een petitie is geweest tegen de hangjongeren. Groot probleem. Er wordt ook aangegeven, mijn buurvrouw van D66 gaf het ook al aan, over de veiligheid van de school en dat de wens is om geen extra parkeerplaatsen daar te creëren, omdat ze bang zijn voor de overlast van het halen en brengen-verkeer van de school. Van de ouders van de school. Als ik ga beredeneren, sowieso moeten er kinderen worden gebracht. Verplaats je het probleem niet naar de rest van de wijk? Krijg je geen auto's die dubbel gaan staan in andere straten? Van Mooklaan, Albert

Schweitzerlaan, noem maar op. Want de kinderen moeten gebracht worden. En voorheen kon dat voor de school. Of als je iets gaat bouwen en je gaat er geen parkeerplaatsen neerzetten, rechtsom linksom, kinderen worden gebracht. Waar worden die kinderen dan afgezet? Is daarover nagedacht? Ondanks het wel een wens is hoor, van hé, we willen uitkijken voordat we overlast krijgen. Maar is erover nagedacht dat het niet het probleem verplaatst? Voorzitter, even kijken. Ja, goed. Ik denk dat mijn buurman Denny Van Dam van Wij ook nog een toelichting kan geven, want wij hebben pas nog een aantal bewoners bezocht in de wijk. Maar dit was hem eventjes voor mijn eerste termijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Dam.

De heer Van Dam (WIJ.): Dat is een mooi bruggetje. Dus bedankt. Ik wil toch even beginnen inderdaad met het participatieproces, waar mijn collega al net mee begon. Want we hebben inderdaad met zijn tweeën daar volgens mij twee keer gestaan, met de buurtbewoners. En wat toch mijn verbazing schetste, zijn de plannen die zijn bedacht en mee is geparticipeerd, en wat er dan daadwerkelijk is gerealiseerd. Want in de brochure van Welzijn Rijswijk die is uitgebracht naar aanleiding van een participatieproces, staan echt hele mooie plannen met een heel mooi plattegrondje erbij. Er zijn Mikadospeelpleinen, en een jeu de boulesbaan, en bankjes, en zelfs een hardlooptroute zijn daarop te zien. En als je dan op het veldje zelf staat dan zijn er twee hele kleine goaltjes te zien, en een moestuin die niet meer als moestuin te herkennen is. Dus dat is toch wel jammer. En ik vraag me af hoe je komt van een mooie brochure naar de uitvoering van dat participatiebeleid. Dus ik zou daar graag een toelichting op willen. Dan valt in het stuk te lezen dat wordt afgezien van de formele inspraakprocedure, op basis van het voorbestemmingsplan. En dat zou dan zijn omdat we een participatieproject hebben gedaan op dit project. Kan de wethouder dan misschien deze keuze toelichten en of bewoners in dit participatietraject hetzelfde soort kans hebben gehad als ze zouden hebben bij zo'n formele inspraakprocedure? Dus wat is eigenlijk het verschil tussen die twee en waarom is deze afwijking gemaakt? Ook wordt er geen exploitatieplan opgesteld. Want er zijn anterieure overeenkomsten gesloten met Rijswijk Wonen. Wij zien wel redelijk wat eisen rondom de leefbaarheid. D66 noemde het zelf ook al. Met mooie ontmoetingsplekken en groen. En die worden normaal in de in de sociale invulling van dat gebied worden ze beschreven. Die worden dan in het eisenpakket vastgesteld, of locatie eisen. Dat wat onderdeel is van het exploitatieplan. Nu dat er niet is, vraag me af of die dan wel zijn opgenomen in anterieure overeenkomst, en zo ja, zouden we die overeenkomst dan ook kunnen toevoegen aan de stukken? Verder krijgen we van bewoners te horen dat de plannen voor dit complex, en Mark zei het al, in de jaren flink zijn gewijzigd. Ik ga niet . Maar het heeft allemaal vormen aangenomen. Van mooie rijtjeshuizen, en nu is het toch een toren van drie appartementen, en nu vier. Hoe is dat gecommuniceerd naar de wijk en hoe is het zo gekomen dat die de plannen zo de hele tijd zijn gewijzigd? Dan kreeg ik nog een laatste vraag over de schaduwwerking. Enkele bewoners die maken zich toch wat zorgen over, omdat het nu vier hoog is, over de schaduwwerking, vooral op de flat die ertegenover staat. Vooral op de eerste verdieping. Kunt u ze geruststellen dat die in ieder geval daar niet zo heel veel last van kunnen krijgen? En daarbij laat ik mijn eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Cupedo.

De heer Cupedo (BvR): Dank u wel, voorzitter. We hebben met interesse het raadsvoorstel gelezen en wij vinden het er goed uitzien. Wel zijn wij nog benieuwd naar wat D66 ook zei, de haal- en breng-service voor de scholen, het parkeerbeleid. En dat was het even voor de eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Enk.

De heer Van Enk (CDA): Dank u wel, voorzitter. Wat betreft de zienswijze staat in het raadsvoorstel dat er één zienswijze is ingediend. Ontvankelijk en niet gegrond. Maar als je naar die zienswijze kijkt, dan mogen we vanwege de privacy geen namen meer zien, wie dat heeft ingediend. Rare wet, net als die wet open overheid, zoals minister Kuipers heeft gezegd. Ik snap dat helemaal. Maar zonder gekheid, er staat boven dat die

namens de bewoners van Petronella Voutestraat is ingediend, namens een heleboel huisnummers, bewoners. Is dat dan niet juist? Heeft de gemeente dat anders geïnterpreteerd? Is het toch één iemand geweest? Hoe moet ik dit begrijpen? Dus in het raadsvoorstel staat dus één zienswijze, en wat er achter de stukken zit, is een zeer lijvig verhaal, een complete set aan zienswijze die er ook niet om liegt. En die ingediend is, staat erboven, namens een aantal bewoners. Dat vind ik nogal wat anders. En als ik dan alleen al de enorme misverstanden zie aan het begin, zoals die beschreven worden. Dat men dacht inspraak te hebben over een tijdelijke invulling en dat het plan al helemaal rond was. Wat dus niet geval was achteraf. Ja, dan zou ik daar toch echt wel een nadere toelichting op willen van het college. Zeker ook gelet op wat mijn voorgangers hier naar voren hebben gebracht uit hun gesprekken met bewoners. Tweede vraag is: er wordt hier gekozen voor sociale woningbouw door het college. Wat voegt dat toe aan de differentiatie binnen deze wijk? Wat is op dit moment de verhouding tussen sociale woningbouw en vrije sector in die wijk? En tot slot de grondkosten. Wat is de vierkante meterprijs waarvoor de grond nu wordt verkocht aan Rijswijk Wonen? En wat zou deze grond in de markt opbrengen als je daar bijvoorbeeld vrijesectorwoningen zou laten bouwen? Met andere woorden: wat is het verschil en wat leveren we daar als gemeente financieel dragen we daar dus aan bij? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Fractie van de VVD. Nee. De heer El Majjaoui.

De heer El Majjaoui (PG&R): Dank u voorzitter voor het woord. Zal ik bij het positieve bericht, tenminste, mededeling beginnen. Uiteindelijk komt dit van de grond. Want inderdaad, wat de heer Mark Weterings zei, dat daar ook ... Toen ik vrijwilliger was bij Stichting waren we daar tijdelijk gehuisvest, om inderdaad onze activiteiten te kunnen ontplooiën. En toentertijd was er sprake van dat er veertien eengezinswoningen kwamen. Daarna waren de plannen weer gewijzigd, toen werd het een groengebied, dus een plantsoen. Toen is dat weer gewijzigd, en toen is dat verpauperd. Daar hebben we ook X aantal vragen gesteld over de verpaupering en over de leefbaarheid. Nou, uiteindelijk is dat nu goed omgetoverd tot een raadsvoorstel, uiteindelijk komt daar een flat. De vragen die ik heb met betrekking tot parkeren. Dus er komt een flatgebouw zonder parkeergelegenheid, en er wordt ook aangegeven dat er 33 procent jongeren tot dertig per jaar daar komen huisvesten. Maar in mijn belevenis is dat juist de doelgroep die een hoog autobezit heeft. Hoe gaan we dat vormgeven? Want de wijk is ook kwetsbaar, qua paarkeerdrukke. En wordt steeds kwetsbaarder. Hoe gaan we hier invulling aan geven? Om het leefbaar te houden voor wat betreft parkeeroverlast. En de tweede vraag is: waarom is niet gekozen voor 55+ woningen, om dan de mensen ... Want het gebied, of de wijk, die vergrijst. En er zijn heel veel ouderen. Weduwen die alleen wonen in een hele grote eengezinswoning. En die zijn echt letterlijk gevangen in hun woning omdat ze niet willen verhuizen, vanwege het feit dat ze niet uit de wijk willen. Waarom is dan vanuit het college niet aangegeven dat dit appartementencomplex voor daar ingezet kan worden zodat de doorstroming daarbij bevorderd kan worden? En zodat de grote woningen vrijkomen voor die doelgroepen, juist die daar behoefte aan hebben. Tot zover mijn vragen, voorzitter, dank.

De voorzitter: Dank u wel.

De heer Stam (CU): Dank u wel, voorzitter. Er zijn al veel punten langsgekomen, dus ik hou het kort. Wij sluiten ons aan met de vraag over het participatietraject, en in het bijzonder de vraag van Wij Rijswijk over de passage dat er afgezien is van een formele inspraakprocedure. Dus daar horen we graag meer over. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Van Maarseveen (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. We zijn ook erg blij met de toevoeging van 34 woningen in de sociale huur aan de woningvoorraad van Rijswijk. En we vinden het erg fijn dat er appartementen gebouwd gaan worden voor starters, alleenstaanden, en dat er extra aandacht is voor ouderen en of minder mobiele personen. En fijn dat er op de plek die normaal gesproken aan parkeerplaatsen wordt gebruikt, dat die nu groen gemaakt worden. Ik las in de stukken dat de groenstructuur geniet wettelijke bescherming, en er mag niet gekapt worden, ook geen delen daarvan. De initiatiefnemer heeft aangegeven

hier rekening mee te houden. We vragen ons af: wat betekent rekening houden met? Want als je kijkt naar plaatjes naar de bomen rondom de plek waar gebouwd gaat worden vragen we ons af hoe ze dat gaan doen zonder de bomen te beschadigen. En we willen het college ook graag verzoeken hier actief op toe te zien dat er geen bomen sneuvelen, ook niet als er bouw materiaal het terrein op moet. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Fractie van de Partij van de Arbeid.

De heer Van der Veer (PvdA): Dank u wel voorzitter. Voor ons ligt een mooi plan over de Godfried Bomansstraat. Lange geschiedenis. Na de verhuizing van de Wethouder Brederodeschool heeft het pand meerdere bestemmingen gehad. Volgens mij heeft Kronenburg er gezeten. Nou, hoe heet dat? Armand heeft er gezeten. Dus daar zijn verschillende ontwikkelingen geweest. Nu gaat Rijswijk Wonen dit herontwikkelen. Mooi appartementencomplex, het voldoet aan onze speerpunten en ambitie uit de Woonvisie. Wordt gebouwd voor de verschillende doelgroepen waar toch behoefte aan is. Daar is een participatietraject geweest. En de bezwaren die terecht waren, zijn inmiddels aangepast, opgepakt in het definitieve plan. Wat betreft het parkeren, een vraagstuk, daar worden geen problemen verwacht. Dus dat is ook heel mooi. En rond de school, volgens mij worden de meeste leerlingen gebracht aan de zijde van de Henri Dunantlaan, dus dat ligt aan de andere zijde van de school, dus dat heeft minder effect op het bouwplan. Mooi plan, goed voorbereid en uitgewerkt. Complimenten aan de partijen die eraan mee hebben gewerkt. Gauw starten. Hopelijk komen nog veel meer van dit soort mooie projecten en kansen. Want Rijswijk wil de ambities uit het college werkprogramma of uit het coalitieakkoord behalen, dertig procent, dan moeten we nog zo'n drieduizend van dit soort woningen gaan bouwen. En wat ons betreft is het een akkoordstuk.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de wethouder, kort en bondig.

Wethouder de heer Van de Laar: Ja. Voor ligt een fantastisch plan. Zeker. En ik heb het met interesse gelezen. Nee. Nou, ik vind ... Zelf ... Ofschoon dat het mijn onderwerp niet meer is, het over doelgroepen die we in verschillende kunnen huisvesten, is dit wel fantastisch gelukt. In een bescheiden project, 34 woningen. Maar twee bijzondere woningen voor minder validen, voor grote gezinnen. Dat is echt uniek. Ook specifiek woningen, negen, voor jongeren onder de dertig jaar. En dan achttien voor een reguliere doelgroep en een aantal woningen heel specifiek bedoeld die hopelijk die doorstroom op gang krijgen. Nou, dat zijn onwijs veel ambities die we als raad hebben, die in één gebouw zijn gepropt. Wat ik ontzettend mooi vind, met ook nog eens een groene ruimte daaromheen die betaald wordt door Rijswijk Wonen. En dat is afgesproken in zo'n anterieure overeenkomst, antwoord ik naar de heer Van Dam. En die een anterieure overeenkomst, omdat daar allerlei contracten, et cetera, informatie in staat, is dat altijd geheim en stuur ik die niet toe naar de raad. Maar kan ik wel gewoon ter inzage laten leggen voor u, dat lijkt mij geen probleem. Eens even kijken. Een razend moeilijk onderwerp vind ik schoolzones. Op zich niet het hele principe van een veilige schoolzone maken met een eindje et cetera overal. Maar vervolgens: heeft dat nou effect op het gedrag van ouders? Waar we het hebben. Onlangs was ik bij de Piramide. Daar is werkelijk op alle mogelijke wijze die schoolzone ingevoerd. Maar de kinderen, het maakt hun weinig uit, weet ik niet. Maar de ouders willen het liefst voor de deur de kinderen afleveren, terwijl er op de Colijnlaan juist een parkeerterreintje is waar je superveilig je kind dan in een paar minuten naar school kan lopen. Dus u ziet dat als een probleem. Ik erken dat ook als een probleem. En ik denk dat we in het kader van de verkeersveiligheid waar we het binnenkort ook over gaan hebben in uw raad, omdat er een raadsinformatiebrief naar u toekomt. Is dat denk ik wel de moeite waard om daarover door te praten. Hoe kunnen we ouders nou bewegen, en dat geldt voor alle basisscholen in Rijswijk, tot veilig oudergedrag? En een ontspannen setting. En die ingang inderdaad, zoals heer Van der Veer zegt, die zit vooral aan Henri Dunantlaan. Dus ik vermoed niet dat dit plan daar nou zo'n groot effect op zal hebben, want het zal in die zin weinig veranderen. Dat zou anders zijn, denk ik, op het moment dat we er wel een parkeerplaats van zouden maken en niet een groene inrichting met ontmoetingsruimte. Want dan heb je een heerlijke plek om te parkeren. Dus dat gaan we niet doen. Namelijk de parkeerdruk is dertig procent, zoals u heeft gelezen, in de wijk. En die parkeerplekken kunnen dus opgevangen worden in de wijk. En daarmee

kunnen we, zoals de bewoners ook wensen, de ruimte die niet bebouwd wordt, inrichten tot een groene ruimte met een ... Nou, in een groene ruimte kan iedereen ontmoeten die in een groene ruimte zich wil ontmoeten. Ik zou bijna niet meer durven voorstellen om dat participatief vorm te geven. En dan kom ik gelijk bij dat onderwerp wat ook de ChristenUnie vaak naar vraagt. En er zijn wel twee soorten participaties, gaat het over. Namelijk participatie over het gebouw. En je ziet inderdaad dat het gebouw steeds verandert, ook naar aanleiding van de participatie. Dus dat zou je vanuit iemand die ruimtelijk ordening leuk vindt, zou je dat als een leuk proces kunnen zien. Je kan ook iedere keer verrast zijn, van: god, waarom is het nu weer iets anders? Een project en een eigenaar die verandert dat project regelmatig. En dat vind ik wel gelijk het mooie aan de participatie. Er zijn verschillende zaken aangepast. Om een paar voorbeelden te geven. De bewoners die hadden opmerkingen, bewoners aan de Petronella Voutestraat, zeiden: nou, dat zit wel heel dichtbij. Toen is het gebouw verplaatst, meer naar de noordzijde. Op verzoek van de bewoners van de Van Mook-flat is het aantal parkeerplaatsen gereduceerd, in verband met mogelijke overlast. En de Van Mook-flat die daar staat, die maken zich zorgen over inderdaad hangjongeren en dat soort zaken. Dus dat is heel nadrukkelijk meegenomen in het plan. Er is een fietsenberging bijgekomen, vijf scootmobielen in het gebouw, en meer groen rondom het gebouw gekomen. En in een volgende sessie is de gevel nog aangepast. Dat was één gladde gevel, daar zitten nou verspringingen in. Er zijn privacy, van beide kanten werd er van alles gezegd: die privacy moet meer gewaarborgd worden. Waren eerst glazen balkons, en dat zijn nu panelen geworden met gaten erin. Nou ja, allemaal dat soort dingen. Uit de participatie. Dus rondom dat gebouw vind ik dat eigenlijk heel mooi. Maar ik heb me wel ook ongelooflijk verbaasd over de participatie rondom de tijdelijke invulling van het veldje. En dat vond ik een ontzettend mooi aanbod van Rijswijk Wonen, om daar aan de slag te gaan, van: laten we in de tijd dat het gesloopt is en dat het gebouwd wordt, iets leuks doen hier. En er is participatie en je kan daar ongelooflijk veel leuke dingen doen. En gedurende de participatie is uiteindelijk geconcludeerd, hè, er zijn mensen in de Van Mooklaan, en Petronella Voutestraat, et cetera. Is er uiteindelijk geconcludeerd: er is weinig meer haalbaar dan een pannaveldje. Dat is het. Het is overigens geen participatie gedaan door de gemeente. Het is ook niet iets waarvan ik vind: daar moet de gemeente echt helemaal bovenop zitten. Maar dit is gedaan door de eigenaar, of dat is gedaan door Rijswijk Wonen. Dat ten aanzien van de participatie. Even kijken naar het exploitatieplan. Daar heb ik antwoord opgegeven met die anterieure overeenkomst. De schaduw, dit project is gewoon te klein om een heel exploitatieplan ... En Rijswijk Wonen hebben we gewoon afspraken over gemaakt. In een exploitatieplan heb je vaak ook nog bovenplanse kosten uitgerekend, als er meerdere ontwikkelaars ook zijn. Dit is één ontwikkelaar en die betaalt gewoon mee. De schaduwwerking op de flat staat ook in de nota van antwoord. Die valt in ieder geval binnen de norm. Over de scholen heb ik denk ik voldoende gezegd. Eén zienswijze, van meerdere inwoners, en zo wordt dat behandeld, als één zienswijze. Maar u ziet ook dat het inderdaad veel vragen zijn. Het zijn niet alle inwoners, dat is een groep inwoners met een gelijkgestemde zienswijze. En die is beantwoord. De verhouding ... Ik kan nu niet aangeven wat de verhouding is tussen de sociale woningbouw en vrije sector. Maar het is wel, hebben we aangegeven, een wenselijk ontwikkeling dat op deze plek gebouwd zou worden. Die bouwtitel, die lag er al met een andere bestemming. Ik ben blij dat u het daar in ieder geval mee eens bent, dat er wonen mag. Tenminste, dat suggereert u een beetje. Want u vraagt naar sociale woningbouw of vrije sector. Dus dan dacht ik: die hebben we alvast binnen. Maar dat hoor ik misschien wel in de tweede termijn hoe dat is. De vierkante meterprijs. Die kosten, dat weet ik nog niet. Misschien dat ik dat zo nog krijg. Anders moet ik dat u schriftelijk doen toekomen. Het hoge autobezit. Wij hebben gewoon een vaste norm voor het sociaal, en die leidt tot deze parkeernorm. Denk dat ... U noemde geloof ik de klasse tot dertig jaar juist hoog autobezit. Als je met het BMW-hoofdkantoor hier in Rijswijk praat, is dat juist de groep die steeds relatief lager autobezit heeft. Dus ik denk dat we met al die verschillende groepen ook een effect kunnen hebben op de doorstroom. Dat was uw andere vraag. Ik kijk naar de heer El Majjaoui. En eens even kijken. Voor de bomkap. Maar ik kan u toezeggen, GroenLinks, dat we daar als gemeente toezicht op zullen houden dat er niet buiten de afspraken schade zal doen toekomen aan de natuur. En over de formele inspraak, kom ik op tweede termijn even op terug, voorzitter.

De voorzitter: Als er behoefte is aan de tweede termijn. Ik kijk even rond. Heer Van Dam. Oh, de heer Weterings dan eerst. Ja. De heer Van Dam.

De heer Van Dam (WIJ.): In ieder geval dank voor de antwoorden op de vragen. En goed ook dat we de anterieure overeenkomst kunnen inzien, al dan niet onder geheimhouding. Dus dat is prima. Eén ding verbaasde me wel in de eerste termijn, dat was dat de PvdA aangaf dat de participatie dat daar wat misstanden waren, maar dat die volledig zijn opgelost en dat het nu fantastisch is. Nou, als u met de bewoners had gepraat, dan wist u dat dat niet fantastisch is en dat het zeker niet allemaal is opgelost. En dat heeft te maken, deels met dat pannaveldje, waar nu van wordt gezegd van: joh, er waren inderdaad heel veel ideeën over. Maar er was niet meer mogelijk dan dat veldje. Dan vraag ik me toch af hoe dat proces in zijn werk gaat. En ook al is dat niet honderd procent van de gemeente, maar van Rijswijk Wonen, dan blijft Rijswijk Wonen een goede samenwerkingspartner van de gemeente. Kunnen we daar echt wel wat van vinden als zo'n organisatie zo'n participatieproject begint met onze eigen inwoners. Want op het moment dat er een heel document komt dat van alles beloofd, aan goudbergen en mooie plannen, dan is het natuurlijk wel heel raar dat er enkel dit van terecht komt. Maar goed, misschien moet ik dat laten voor de raadsvergadering, want daar doen we volgens mij op dit moment niet zo heel veel meer aan. Wel zou ik nog even willen reageren op wat de wethouder zei over de participatie omtrent het project zelf. Dat daar een groene invulling is, en dat bewoners daar behoefte aan hebben, aan samenkomstplekken. Dat is inderdaad waar. Alleen was de ervaring van de inwoners, en dat is ook één van de redenen waarom ze zoveel handtekeningen hebben verzameld, dat het plan eigenlijk al volledig vaststond en dat het eerder een mededeling was van het plan dat dat er kwam. Dus informatie, meer een informatiesessie, dan daadwerkelijk een participatiesessie. Dus ik vroeg me nog af hoe hij daartegenover kijkt of hij dat ook hoorde van de inwoners. Want heel veel invulling konden zij niet geven, krijg ik terug. En ja, goed, dat kan volgens mij nooit de bedoeling zijn, maar ik ben wel benieuwd naar wat uw opinie daarover is. En daarbij wil ik het laten voor mijn tweede termijn.

De voorzitter: De heer Weterings.

De heer Weterings (RB): Dank. Ik had eigenlijk ook een gewetensvraag aan de wethouder, voorzitter. Is de heer Van de Laar ooit bij een bewonersbijeenkomst geweest in deze periode dat ze er waren? Of heeft hij contact gezocht bij het collectief van de bewoners die een zienswijze hebben ingediend? Is hij daar toevallig geweest om met die mensen te praten? En wat ook mijnheer Van Enk aangaf, was ik heel nieuwsgierig naar het percentage sociale huurwoningen al in de wijk. Naar mijn idee is dat behoorlijk veel al. Vidomes heeft al behoorlijk wat sociale huurwoningen. En of dat percentage nog wel enigszins in evenwicht is met middenhuur of hier boven de sociale huursector. Dus die cijfers ben ik erg nieuwsgierig naar. En of er naar aanleiding van die cijfers het wel gepast is zo'n wijk, dat al heel veel sociale huur heeft, nogmaals sociale huurwoningen te plaatsen. Want dan krijg je gauw die wijk die toch wat gaat afstaan van andere wijken. En ik denk juist dat je het gemengd moet houden om draagvlak en de redelijke stabiliteit van inwoners te houden. Dat we geen verschillende wijken krijgen in Rijswijk, wat nu al gaat ontstaan in de Muziekbuurt, in Steenvoorde-Zuid, en in vergelijking met Rijswijk-Buiten of Leeuwendaal. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van der Weij.

Mevrouw Van der Weij (D66): We hebben wel nog een korte inbreng voor de tweede termijn. Bedankt voor beantwoording van de schoolzones. En de toezegging dat ik heb vernomen over het onderzoek, of het kijken naar de verkeersveiligheid en het gedrag om te zorgen dat het ook daadwerkelijk veiliger wordt als we schoolzones invoeren en hoe we dat anders zouden moeten oplossen voor de ouders. En ik wilde nog meegeven om eens na te denken over het woord parkeerplaats versus fietsberging. Daar zat ik me toch nog even over te verwonderen. Maar dat is misschien iets voor een later moment. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Cupedo.

De heer Cupedo (BvR): Dank u, voorzitter. Wij missen nog in het raadsvoorstel de toewijzing van de woningen. Wij hopen dat daar een stukje wordt opgenomen voor de Rijswijkse starters, dat die dan de woningen kunnen krijgen.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Enk, behoefte aan een tweede termijn?

De heer Van Enk (CDA): Ja. Voorzitter, dank voor de toezegging van de wethouder om de grondprijzen et cetera nog uit te zoeken, en ook de samenstelling van de wijk om daar gegevens over te krijgen. Ik vraag me alleen dan op dit moment af: wat is dan de afweging van het college om hier te kiezen voor sociale woningbouw? Want dit zijn toch twee hele belangrijke parameters. Dat is toch een keuze die je bewust doet. Ik kan me niet voorstellen dat het alleen maar is, zoals in de woorden van mijnheer Van der Veer, we moeten gewoon overal zoveel mogelijk, misschien een miljoen aantal, sociale woningen neerzetten. Dat kan toch niet hier de afweging zijn geweest? Dus graag daar toch wel een reactie op. En ik verwonder me ook een beetje over het feit dat een exploitatie-overeenkomst onder geheimhouding wordt verstrekt. We praten hier toch op een één op één overeenkomst met een stichting zonder winstoogmerk, dus waarom kunnen deze gegevens niet gewoon openlijk worden verstrekt?

De voorzitter: De heer Van der Veer.

De heer Van der Veer (PvdA): Ja, het CDA ... Ik heb niet gezegd dat we het over een miljoen sociale woningen moeten hebben. Er is een coalitieakkoord gesloten, daar staat een percentage van dertig procent woningen in. En met de bouwmassa en snelheid en volume die wij in Rijswijk willen doen om aan die dertig procent te komen, hebben we nog zo'n drieduizend woningen nodig. Dat was mijn opmerking. Geen miljoenen.

De voorzitter: Dank u wel. Geen reactie van de heer Van Enk? Nee. De heer El Majjaoui. Behoefte aan het tweede termijn? Hoeft niet hoor. Mag.

De heer El Majjaoui (PG&R): Dank voor de beantwoording voorzitter. Ik heb de vraag inderdaad gesteld over de doorstromingsmogelijkheden. Want het gaat om Rijswijk Wonen. En Rijswijk Wonen heeft ook een X aantal woningen in dat gebied of in die wijk. Is dat niet zo dat daar ook invulling gegeven kan worden, zodat de doelgroep, de ouderen die gewoon gevangen zitten in hun vijf-, zes-, zevenkamerwoning, die alleen zijn, dat te reguleren dat die mensen de mogelijkheid krijgen om door te stromen. Dus aansluitend op de vraag van BVR. Wat zijn de toewijzingscriteria? Is dat mogelijk dat Rijswijk Wonen daar ook op inzet, dat mensen, oudere mensen, die kunnen doorstromen? Voor mij maakt het niet uit of het nou een sociale woning is of een vrije sector. Dat die mensen een dak boven hun hoofd hebben, dat ze hun laatste jaren verder gelukkig kunnen leven. In plaats dat ze gevangen blijven in een woning van vijf, zes kamers in hun eentje. Kan de wethouder toezeggen dat hij de deze vraag kan voorleggen aan Rijswijk Wonen? Dank.

De heer Van Enk (CDA): Interruptie.

De voorzitter: Ja, dat mag.

De heer Van Enk (CDA): Vraag aan de heer El Majjaoui. Als u zich bezorgd maakt over mensen met een zes-, zevenkamerwoning die willen doorstromen, dan kan ik dat helemaal volgen. Ben ik het helemaal mee eens. Maar dan kun je dat toch niet oplossen met een project als dit? Dan zul je toch duurdere ouderenwoningen moeten bouwen?

De voorzitter: De heer El Majjaoui.

De heer El Majaoui (PG&R): Dank, voorzitter. Inderdaad, het is een druppel op een gloeiende plaat, maar we moeten gewoon roeien met de middelen die we hebben. En je gaat het niet oplossen met dit, maar je gaat wel een deel van het probleem proberen op te lossen, zodat de woningen vrij kunnen komen voor grote gezinnen. En uiteraard zijn ook er weduwen of mensen die alleen zijn die ook een vermogen hebben, of die niet in aanmerking komen voor een sociale huurwoning. Dus vandaar die variaties. Wat mij betreft per se niet sociaal of vrije sector, wat mij betreft is gewoon het complex die voorziet in de behoefte van die mensen die de mogelijkheid hebben om door te kunnen stromen.

De voorzitter: Dank u wel. Partij van de Arbeid nog behoefte? De heer Van der Veer.

De heer Van der Veer (PvdA): Nee, dank u wel, voorzitter. En wat betreft de participatie, als ik nog mag reageren op mijnheer Van Dam ...

De voorzitter: Krijgt u toch een tweede termijn.

De heer Van der Veer (PvdA): Wij komen regelmatig in de wijk en wij hebben het over de participatie rond het gebouw. En niet de participatie van het veldje, want daar waren natuurlijk wel de wensen en de vragen over. Maar de participatie rond het gebouw en de punten die er waren, die zijn netjes opgelost. Waardoor we nu een mooi plan hebben gekregen wat betreft de Partij van de Arbeid.

De voorzitter: Dank u wel. Ja. Wilt u daar nog op reageren?

De heer Van Dam (WIJ.): Als het kan. Nou, ik krijg andere signalen dan de heer Van der Veer door. Want onder andere schaduwwerking, maar ook de parkeerdruk, maar ook de zorgen die eigenlijk GroenLinks al verwoorde over de bomen, of die wel of niet blijven staan. Onduidelijkheid over de ruimte die ze nog hebben en hoe het project er precies uit komt te staan, maar ook de effecten op de huizen die daarachter liggen, blijft voor bewoners nog onduidelijk. Die hebben ze kenbaar gemaakt door een handtekeningactie te doen. Dus nee, ik vind me niet in de woorden die de PvdA hier zegt.

De voorzitter: Dan geef ik nu het woord aan de wethouder.

Wethouder de heer Van de Laar: Dank u wel. Over de participatie van die groene invulling. Ik heb er al één en ander over gezegd. Je had daar heel veel leuks kunnen doen en daar was Rijswijk Wonen ook heel erg toe bereid, en heeft daar ook heel veel ideeën voor aangedragen. Maar uiteindelijk, en daar was ik niet bij, is geconcludeerd dat het in die vierkant zit met allerlei verschillende inwoners daaromheen, vanuit die flat en vanuit die eengezinswoningen. Dat uiteindelijk in de consensus van de groep niet veel anders mogelijk was dan een pannaveldje. Ja, dat is hoe het bij mij in ieder geval is gepresenteerd. En ik heb daar aan de voorkant gesprekken over gevoerd, hoe die participatie eruit zou zien en hoeveel zin Rijswijk Wonen erin had om hier echt iets leuks te doen. En dat is er uiteindelijk niet van gekomen in de participatie van die inwoners. Dus ik denk dat dat op alle mogelijke kanten misschien wel een teleurstelling is geweest. Ten aanzien van het contact ...

De voorzitter: Een interruptie. De heer Van Dam.

De heer Van Dam (WIJ.): Ja, dat proces, dat kan. Ik weet daar het fijne niet van. U zat aan die tafel, ik niet. Maar op het moment dat dit gebeurt en er is een plan met hele mooie opties en dat ligt op tafel en dat is doorgecommuniceerd naar bewoners, en dat dreigt niet door te gaan. Waarom wordt dat dan niet op een andere manier gecommuniceerd naar die bewoners? Want blijkbaar waren zij nog in de veronderstelling dat er een vijver kwam, dat er een hardloopparcoursje kwam, en dat dat allemaal nog zou komen. Maar dat is niet

gebeurd. Dus het kan dat het niet doorgaat, maar de afwikkeling daarvan is volgens mij niet helemaal op de juiste manier ...

De voorzitter: Wat is de vraag die u aan de wethouder stelt?

De heer Van Dam (WIJ.): Nou, ik snap dat dat dan niet per se bij de gemeente ligt. Maar dat lijkt me wel reden om met Rijswijk Wonen om tafel te gaan om dit proces ieder geval te analyseren. Bent u dat nog van plan, en kunt u dit nog een keer ... Ik weet dat u een afspraak heeft met de bewoners. Maar kunt u dat ook nog een keer aan hun uitleggen, waarom er is gebeurd wat er is gebeurd?

De voorzitter: Dank u wel. De wethouder.

Wethouder de heer Van de Laar: Ja, beiden lijkt mij wel gepast inderdaad, om daar met Rijswijk Wonen over in gesprek te gaan. En als daar eventueel blijkt dat dat niet gecommuniceerd is aan inwoners, dat dat zeker een volgende keer wel moet gebeuren. En dat ze ... Want het idee is nog steeds dat er ook over de buitenruimte, zoals die dan gaat ontstaan, dat daar participatie over gepland staat. Dus dan moeten we zeker die lessen meenemen. Afhankelijk van wie die participatie doet. Maar beide, of wij het doen of Rijswijk Wonen het doet, moeten de lessen hieruit trekken en aan de voorkant heel duidelijk aangeven wat de kaders zijn, maar ook wat uiteindelijk de beslissing is. En daar goed over communiceren. En u heeft al zelf aangegeven, ik ga inderdaad ook nog langs bij de bewoners en dan zal ik dit ook met hen bespreken. Hoe ze dat hebben ervaren, dus ook input voor dat gesprek met Rijswijk Wonen. Ten aanzien van, dat zei het CDA al, de percentages in de wijk. Dat is wat moeilijker aan te geven. Maar het is ook weer geen wiskunde zal ik maar zeggen. Wat ik denk belangrijker is, dat we een vitale wijk hebben met verschillende woningen voor verschillende doelgroepen. En dat het daarmee een levendige wijk is, waar je ook de doorstroming inderdaad hebt van mensen die, in de woorden van de heer El Majjaoui, gevangen zitten in een grote woning en eigenlijk op zoek zijn naar een kleinere seniorenwoningen. Dan is dit een ontzettend leuk gebouw. Doorstroming staat denk ik op de Woonagenda bij mijn collega Van Malsen sowieso, misschien wel op nummer één op de agenda, omdat dat op verschillende manieren een groot effect heeft. Namelijk er komen eengezinswoningen vrij en mensen uit een eengezinswoning, vaak empty-nester, één of twee personen, die zijn ontzettend blij met een nieuwe woning. Daar is de Benedictus een goede locatie van. Dit zijn ook weer die Benedictuswoningen. En al meerdere malen is in deze raad gezegd: Benedictus, nou, daar zouden we eigenlijk meer projecten van moeten hebben. Nou, dit is zo'n project. Inderdaad, op een bescheiden aantal, daar moet ik de heer Van Enk gelijk in geven. En het is dus niet, daarmee is niet de hele problematiek opgelost. Maar het is wel hoognodig dat we daar een antwoord op geven. Dus die diversiteit, als je kijkt naar het woonprogramma van de wijk, die gaat er zeker op vooruit. En dan denken we ook met name aan die woningen voor minder validen, maar vooral ook aan de woningen voor jongeren. En dan is het toewijzingsbeleid, heel puntensysteem, dat gaat gewoon via het standaard systeem van Rijswijk Wonen, waarbij er een percentage voorkeurswoningen is. En ik weet niet hoe dat uitpakt voor deze, maar als je ... Dat zou ik nog voor je kunnen uitzoeken of dit daaronder valt. Want ik vind het wel terecht, een goede vraag ook, om dat te weten voor het raadsdebat. Zal ik dat ... Ja, u knikt bevestigend. Dan gaan we dat nog uitzoeken, hoe dat zit met voorrang voor Rijswijkers. D66, u noemde... Ik wil dat toch even checken. U noemde een toezegging naar een onderzoek naar gedrag, maar daar was ik niet bij betrokken, bij die toezegging, zojuist. Of we gaan het erover hebben nog ... Naar aanleiding van indringende cijfers over de verkeersongevallen in Rijswijk, waarbij we zien dat er heel veel jongeren het slachtoffer worden en heel veel fietsers. En dus in die zin is dat onderzoek gedaan, en dat wordt toegestuurd. Maar dat staat sowieso op de agenda.

Mevrouw Van der Weij (D66): Daar refereer ik aan ja. Sorry, voorzitter.

Wethouder de heer Van de Laar: Dat we precies weten waar we het over hebben. En over die verwondering moeten we het later nog maar een keer hebben, over de specifieke bewoordingen waar u het over had. De

afweging van het college is dus een vitale wijk en een divers woonbestand. De exploitatie-overeenkomsten, het maakt niet uit met welke partijen we dat doen, maar dat zijn eigenlijk die contracten altijd geheim. Omdat daar allerlei details in staat over inkopen, of in ieder geval, dat zou je eruit kunnen afleiden. Maar ik heb u aangeboden dat we die ter inzage leggen, en dan zouden we bij de geheimhouding ... Want dan hebben we het ook wel eens over, daar nog een debat over kunnen voeren, of dit soort stukken openbaar zouden moeten zijn ja of nee. Maar het juridisch advies is nee. En daarmee heb ik geloof ik alle vragen gehad.

De voorzitter: De heer Weterings.

De heer Weterings (RB): Bijna. De ontmoetingsplekken en de overlast van hangjongeren waar de buurt door geteisterd wordt. Hoe gaan we dat oplossen? Want we praten over ontmoetingsplekken bij de aankomende flat die we voornemens zijn te gaan bouwen, of te gaan laten bouwen. Dat was vraag één. En vraag twee is: heb ik goed begrepen, dat u heeft aangegeven bij geen enkele bijeenkomst te zijn geweest, maar dat nog wel gaat doen in de toekomst?

De voorzitter: De wethouder.

Wethouder de heer Van de Laar: Nee, dat heb ik niet aangegeven. Ik kan niet bij alle bijeenkomsten zijn die we organiseren, van straatinrichtingen tot ... En ik ben als wethouder vaak bij een begin van een heel groot project, of als dat nodig is zo tussendoor. En bijvoorbeeld de Lindenlaan is binnenkort ook weer een grote bijeenkomst, en daar waren wethouder Wit en ik ook weer bij de start. Maar dinsdag hebben we een raadsvergadering. Dus dan zijn we daar niet bij. We kijken van waar het zit in het proces, en is dat nuttig? Wat ik zei is specifiek: er wordt geen aparte bijeenkomst meer georganiseerd. Maar ik heb specifiek nog een afspraak met de indieners van de zienswijze, omdat ik voor de raadsvergadering ook nog hun eigen verhaal wil horen. Want ik krijg van alle kanten krijg ik daar een beeld van, en ik vertrouw op dat beeld. Maar ik wil de bewoners zelf ook nog gesproken hebben, en dat lukte helaas niet meer voor dit forum, maar wel nog voor de raadsbijeenkomst. En over de invulling van de buitenruimte heb ik al één en ander gezegd. U zegt overlast van jongen die de buurt teisteren. Nou, dat beeld herkennen wij niet uit meldingen, het woord teisteren. Maar dat zou niet anders zijn, dat is misschien een beetje een flauw antwoord, als we hier een parkeerplaats of een openbare ruimte zouden inrichten. Dat klinkt wat flauw. Maar wat ik wel al heb gezegd op de vraag van de heer Van Dam, is dat er participatie mogelijk is. Daar is Rijswijk Wonen toe bereid, en de gemeente ook, bij de herinrichting van de ruimte. En dan kunnen we dat natuurlijk gewoon meenemen als één van de uitgangspunten. Dit moet niet leiden tot overlast.

De voorzitter: De heer Weterings heeft nog een vraag.

De heer Weterings (RB): Verstond ik nou goed, voorzitter, dat de wethouder zegt dat er geen meldingen bekend waren dat de hangjongeren de boel terroriseren, van afgelopen maanden, jaren? Heb ik dat nou echt goed verstaan?

De voorzitter: Terroriseren is misschien een wat groot woord, maar ik geef even het woord aan de wethouder.

De heer Weterings (RB): Dat er geen meldingen bekend waren van zware overlast van hangjongeren in de Steenvoorde-Zuidbuurt? Dan kijk ik ook even naar mijnheer El Majjaoui.

De voorzitter: Die heeft geen behoefte om te reageren. De wethouder.

Wethouder de heer Van de Laar: Ja. Ik reageer op de woorden die u gebruikt. En in uw beantwoording net trekt u het gebied gelijk ook weer veel groter. Maar het is een onderwerp wat niet het mijne is. Dus wat mij betreft trek ik mijn woorden terug, en bied ik daar mijn excuus voor aan dat ik ze überhaupt gebruikt heb,

want ik kan dat niet feitelijk staven. Maar de woorden teisteren en terroriseren, dat is niet woorden die ik herken uit de buurt. En het staat ook los van de behandeling van het bestemmingsplan. En ik heb gezegd over de inrichting van de openbare ruimte betrekken we de bewoners waar we dit als uitgangspunt kunnen hebben, voorzitter.

De heer Weterings (RB): Er zijn rapporten bekend over intimidatie, diefstal, vernieling, grote vechtpartijen. Ik bedoel, vraag eerst de cijfers op voordat u wat aangeeft. Dan praat ik puur over het gebied waar u wilt gaan bouwen, Godfried Bomansstraat, Albert Schweitzerlaan, het winkelgebied. Daar is echt een groot probleem met hangjongeren die de boel terroriseren.

De voorzitter: We vragen u dat woord even terug te nemen. Dat is een heel zwaar woord.

De heer Weterings (RB): Wat is er raar aan het woord terroriseren?

De voorzitter: Dat begrijpt u wel.

De heer Weterings (RB): De boel heel groot goed terroriseren. Dan ga ik nu zeggen, naar diefstal, molestatie, bedreigingen, intimidatie. Mag u zelf daar, als u daar een verzamelnaam voor wilt verzinnen, mag er zelf een aantal verzinnen. Maar het is er geen prettige bijeenkomst.

De voorzitter: Oké, helder. Nou ja, we gaan hier geen debat voeren over. Heeft het betrekking op het bestemmingsplan? Mijnheer El Majjaoui.

De heer El Majjaoui (PG&R): Dank, voorzitter. Wij behandelen hier een ander voorstel. Het is woningbouw, dus geen veiligheids- of leefbaarheidsvraagstuk? Tuurlijk was in het verleden sprake van overlast van jongeren, maar daar heeft de toenmalige burgemeester tegen opgetreden. Maar dat heeft totaal niks te maken met dit project. En wellicht kan dit project een positieve wending krijgen in de toekomst, als betrokken inwoners daar komen huisvesten. Dat dat ineens over gaat waaien. Dus ik zie de link niet tussen de overlast in het verleden en dit project, het beoogd project, die een goede invulling zal geven aan de wijk. Dank u.

De voorzitter: Ik stel voor dat we daarmee het debat afsluiten. Gaat het over het bestemmingsplan, de heer Van der Veer?

De heer Van der Veer (PvdA): Ja, nou, in zoverre, volgens mij wordt een fout in deze discussie gemaakt. Want volgens mij staat er duidelijk in het stuk dat er een soort woonkamer komt, een ruimte voor de bewoners die normaal gesproken tegenwoordig in elk nieuwbouwproject komt. En dat wordt gerealiseerd door Rijswijk Wonen, in het flatgebouw de Mook. En volgens mij halen we dus dingen door mekaar. Als hangplekken voor jongeren, doelgroepen, dat soort dingen, in de openbare ruimte en in het gebouw zelf.

De voorzitter: Dank u wel. Dan stel ik voor dat we hiermee dit agendapunt afsluiten. Dan gaat het als **bespreekstuk** naar de raad. Stel ik voor om nu even een paar minuten te schorsen, en dan gaan wij door met agendapunt 12 om vier minuten over tien. Dank u wel.

12. Raadsvoorstel Woningisolatieprogramma Rijswijk 2023 -2026 (RB 23 047)

De voorzitter: Ja, wij gaan weer starten. Dus ik zou iedereen willen vragen om weer plaats te nemen. Dank. En dan gaan wij over naar agendapunt 12, het raadsvoorstel Woningisolatieprogramma. En dan zou ik willen beginnen met de fractie van de Partij van de Arbeid.

De heer Stuijtzand (PvdA): Dank u, voorzitter. Wij danken de wethouder voor dit Woningisolatieprogramma, en als Partij van de Arbeid-fractie zien we zeker de meerwaarde van dit programma. De gekozen proactieve

benadering voor het leggen van het persoonlijk contact via de energieambassadeurs, met Rijswijkse huishoudens met een lagere investeringsmogelijkheden, draagt hier erg aan bij. We hebben hierover nog wel twee vragen. De eerste vraag is: waarom zit er zo'n groot verschil tussen de begrote bedragen voor het opleiden en de inzet van de proactieve vijf energieambassadeurs, en de twee energieadviseurs? En vraag twee. Wij kijken met nieuwsgierigheid naar de tussentijdse evaluatie na anderhalf jaar. Kan de wethouder ervoor zorgdragen zodra mogelijk en beschikbaar deze evaluatie ook voor te leggen aan de raad? Dit was de bijdrage voor het eerst termijn.

De voorzitter: Dank u wel. De fractie van GroenLinks.

De heer Van 't Eind (GL): Dank u wel, voorzitter. Wij zijn heel blij dat dit voorstel er ligt. Een uitwerking van een amendement dat we gezamenlijk met een heel aantal partijen hebben ingediend bij de begrotingsbehandeling van afgelopen jaar. En ook complimenten aan het college dat het in zo'n korte tijd gelukt is om dat ook uit te werken. Dat is op zich niet makkelijk. Dit soort regelingen uitwerken is altijd behoorlijk wat uitzoekwerk. Dus ook complimenten aan het college daarvoor. Toen wij het amendement bij de afgelopen begrotingsbehandeling indienden, hadden wij een programma voor ogen waarbij we gericht onze stad een extra handje zouden helpen bij het zo snel mogelijk isoleren van huizen. En ondanks dat het voorstel op twee punten afwijkt van het amendement, zien wij dat dit voorstel vanuit de geest van dit principe is geschreven. We kunnen ons ook zeker vinden in het dat niet iedereen opnieuw een energielabel aan moet vragen, zeker alleen al uit toegankelijkheidsoverwegingen. En we zijn ook zeer te spreken over het feit dat er veel aandacht in het voorstel is voor de begeleiding en ondersteuning, ook bij het verbinden van en zoeken naar de juiste regelingen en isolatiemaatregelen. En toch hebben wij wel een aantal vragen. En die gaan met name over de huiseigenaren, boven en onder de NHG-grens. Dat is één van de punten waarop de uitwerking afwijkt. En op zichzelf begrijpen wij de redenering, dat je niet bijvoorbeeld huiseigenaren boven de NHG-grens uit kan sluiten omdat je dan in de knel komt met VVE's. Maar waarom zou je dan niet wel onderscheid kunnen maken tussen grondgebonden woningen, en VVE's, waarbij je zegt dat je bij grondgebonden woningen niet boven de NHG-grens subsidie aan kan vragen? En waarom, als er dan sprake zou zijn van, waarom is er dan een verschil tussen de hoogte van het bedrag voor een huis onder en boven de NHG-grens? Als er dan geen verschil zou mogen bestaan tussen beide doelgroepen, noem ik het maar even. Dat is voor zover mijn eerste termijn de vragen.

De voorzitter: Dank u wel. ChristenUnie, geen behoefte? VVD.

De heer Sleddering (VVD): Dank voorzitter. Destijds bij de begrotingsbehandeling hebben wij tegengestemd. Net zoals dertien andere raadsleden. En wij zijn er dus niet zo blij mee. We vinden wel dat er een aantal aanpassingen zijn gedaan die het idee wat beter maken. Onder andere dat de stapeling bij een bepaalde doelgroep toch nu wat minder is dan destijds was voorzien. Maar goed, wij zijn er nog steeds om redenen van die toch dat er toch een gunstige stapeling inzit, zijn we er niet zo'n voorstander van. Voor de rest ga ik er niet veel meer over zeggen. Er staat één zinnetje waar ik enorm van schrok. Dat gaat over mensen die in de schuldhulpverlening staan. Dat zijn er een stuk of honderd. En die zullen allemaal niet een eigen huis hebben, dus dat zal een beperkte groep zijn. Maar er staat één zinnetje bij, dat voor die groep gaan we het subsidiebedrag vooraf beschikbaar stellen. Nou, wat ik geleerd heb van de schuldhulpverlening, is dat je daar dus heel voorzichtig mee moet zijn, om mensen uit die doelgroep geld vooraf beschikbaar te stellen. Of ik heb het verkeerd gelezen. Dat hoor ik graag van de wethouder. Dank.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Enk.

De heer Van Enk (CDA): Ja, voorzitter. Een paar vragen. Technische vragen hè, moet zoveel mogelijk hè, in dit forum. En de andere vragen zouden zijn bijvoorbeeld: is de wethouder van financiën ook nog steeds akkoord met dit raadsvoorstel op dit moment, nu we weten dat de jaarrekening tot zo'n enorm verlies gaat leiden? Dat

is een technische vraag. Dat is één. En twee: wat heeft de ervaring onlangs het college nog geleerd bij het vormgeven van dit raadsvoorstel over het uitdelen van de koelkasten waar bij monde van wethouder Wit het college zeer verrast was doorn de snelle uitverkoop, zal ik maar zeggen, via internet. Als ik hier kijk naar de communicatiemiddelen die worden gebruikt, zie ik weer een website en sociale media staan. Ik zou graag een garantie bijna willen hebben dat we dit soort dingen niet meer gaan meemaken. En dat het geld ook echt zorgvuldig op de goede plek komt. We zien nou ook weer de eerder aangekondigde plannen in over mensen die de wijk ingaan en heel gericht op basis waarvan woningen gaan aanbellen, mensen gaan bezoeken. En aan de andere kant dus die totale verruiming tot alle soorten woningen, beneden maar ook boven de NHG-grens. Hoe moet ik dat zien in de uitvoering straks? Is het voor iedereen beschikbaar, maar gaan we dan bepaalde mensen bezoeken? En wie het eerst komt, wie het eerst maalt? Ik krijg als ik het voorstel lees, zie ik een heleboel soorten van bepalen wie dat geld mag krijgen. Maar hoe dat in elkaar ingrijpt, en wie nou voorrang heeft en wanneer die twee miljoen op is, dan stoppen we ermee. Dat kan ik niet zo goed volgen. Dus daar zou ik graag nog wat nadere toelichting op willen van de wethouder. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Braam.

De heer Braam (BvR): Dank u wel, voorzitter. Allereerst, een beetje in lijn van wat GroenLinks heeft aangegeven net. Dat het reusachtig vlot is. Dat er aan de hand van het verzoek wat er lag van wel 18 raadsleden zijn geweest van de 31. Er ligt een mooi programma als het gaat om de isolatie van delen van het woning... Deels van de VVE's, deels van de woningbouwverenigingen, maar ook particulieren. Wat ik erg belangrijk vind, in dit verhaal, ondanks het feit dat het natuurlijk niet ultiem is. Er staan een aantal dingen genoemd, maar ik kan daar zo nog een aantal zaken benoemen die er niet instaan. Als het gaat om het verduurzamen. Maar in ieder geval belangrijk dat er een hele duidelijke stap gezet wordt. Dat is één. Twee, en dat komt een klein beetje denk ik in de positieve lijn van CDA. Er is niet alleen geld vanuit Rijswijk beschikbaar, er is al een giga bedrag beschikbaar wat beschikbaar wordt gesteld via dat Warmtefonds. Daar kunnen gezinnen met een inkomen van onder de 48 duizend euro ... Het woord gratis lenen bestaat niet officieel, maar die kunnen dus geld lenen en hoeven dat alleen terug te betalen als ze dat feitelijk kunnen. Als ze het niet kunnen, en iedere vijf jaar wordt dat beoordeeld, dan op een gegeven moment, na zoveel jaar, exact aantal jaren niet verhogen, maar dan valt het gewoon vrij. Dus er wordt dan fors door het Rijk al geïnvesteerd, op een hele goedkopere manier. Nul procent rente. En dan is dit natuurlijk, het programma wat hier ligt, een prima aanvulling daarop. En ik zou dan zeker in de richting van de wethouder willen meegeven: kijk gelijk ver om je heen. Het is niet alleen het Rijk, niet alleen de gemeente, wat nu wat doet. Maar kijk ook eventjes bij de bureaus in de provincie. Ik schat voorzichtig in dat daar ook nog wel een aantal potjes zijn, verduurzaming, die zomaar geclaimd kunnen worden op het moment als de gemeente en bewoners geld inzetten voor verduurzamen. En dan zou weleens de verdubbelaar erop losgelaten kunnen worden. Nou, dan kunnen we echt slagen maken in Rijswijk. Dat is natuurlijk hartstikke mooi als we dat voor elkaar weten te boksen. Samen met het Warmtefonds, samen met de subsidie die we zelf verstrekken. Dus ja, we zijn als Beter Voor Rijswijk best wel positief gestemd. En ondanks het feit dat we weinig mensen kennen van de adviesraad Energietransitie, vind het wel fijn om ook te zien dat de adviesraad vrijwel het volledige programma ondersteunt, en dat het college ook de aanbevelingen die zijn gesteld heeft overgenomen. Dus, voorzitter, toch met een positieve stemming wil ik graag deze eerste termijn eindigen.

De voorzitter: Dank u. De heer Van Dam.

De heer Van Dam (WIJ.): Ja, dank. Net als GroenLinks zijn we positief verrast met de snelle uitwerking van dit plan. Gebeurt niet heel vaak dat een plan binnen zo'n korte termijn wordt uitgewerkt in deze gradatie. Toch heb ik wel een aantal vragen. Want volgens mij werd het plan ingediend met de intentie ieder geval om huizen te isoleren die nu niet al te best geïsoleerd zijn, om zeg maar die ondergrens aan huizen voor mensen die het wellicht zelf niet kunnen betalen te gaan helpen om alsnog de juiste isolatie te krijgen. En dan hebben we het over de energielabels D, E, F en G. En nu lees ik in dit plan dat juist om aanspraak te maken er geen

onderscheid wordt gemaakt op energielabel. Oftewel, de huizen met energielabel A, B en C zouden ook even makkelijk gebruik kunnen maken van dit isolatiefonds, wat volgens mij contrair staat op de eigenlijke bedoeling daarvan. Dus ik vraag me af: waarom is die keuze nu gemaakt om niet met een uitsluitingscriteria te werken voor de huizen die eigenlijk al wat beter geïsoleerd zijn? Daar zou ik graag een toelichting voor willen hebben. Wel staat benoemd dat we dit plan in ieder geval onder de aandacht gaan brengen. Of gaan promoten, naar juist die huizen met mindere isolatie. Maar hoe we dat gaan doen, staat er vervolgens volgens mij niet in. Of ik heb het verkeerd gelezen. Maar daar zou ik ook een toelichting op willen hebben. Want het maakt wel een heel groot verschil of we de juiste mensen weten te bereiken. Maar of we dat nou gaan doen met een social media-post, in de krant, of met een artikel dat we ergens gaan plaatsen. Ja, goed. Ik tast daarin een beetje in het duister. Dus daar zou ik graag wat meer over willen horen. En waarom? Dat haakt eigenlijk in op de heer Van Enk van het CDA, die dat al net noemde. We hebben een aantal weken geleden koelkasten verkocht als Rijswijk. En die gingen best wel heel erg snel erdoorheen. En je zou toch willen voorkomen dat dat met dit plan hetzelfde werkt. Of de boodschappentassen. Dus hoe gaan we ervoor zorgen dat de juiste mensen hier gebruik van kunnen maken? Ik zie dat ook we een Rijkssubsidie hebben. Echter wordt wel geschreven dat we geen inzicht hebben in het aantal huizen dat al gebruik maakt van die Rijkssubsidie. Lijkt me toch best wel belangrijk om te weten hoeveel huishoudens nu al gebruikmaken van die Rijkssubsidie, om ons plan daarop aan te kunnen laten sluiten. Dus hoe gaan we dat in de toekomst doen met de monitoring van geïsoleerde woningen in Rijswijk? En dan een laatste vraag over de uitgave. Ik zie dat bijna een kwart van het totale budget uitgaat naar de overheid en communicatie. Is dat helemaal reëel, of kan daar wellicht nog wat vanaf? Ik vond het namelijk een fors deel van onze uitgaven in dit plan. Maar daar graag ook een toelichting op. En daarvoor laat ik mijn eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Weterings.

De heer Weterings (RB): Dank u. We delen de zorgen van de VVD en dat van CDA. Dat laatste spreken ook van wij over de hoge kosten van de mensen die het allemaal gaan begeleiden. Voorzitter, wat ook al is aangegeven, is dat er een soort van loterij heeft plaatsgevonden met het witgoed-verhaal. Wat dat betreft, voor ons: dat nooit meer. We hebben echt mensen gesproken die met tranen daar vertellen dat ze gewoon te laat waren of er sterk voor stonden en digitaal niet vaardig waren en gewoon echt misgrepen. Ja, dat wat ons betreft nooit meer. Maar goed, dat kan ik ook wel voor de raad bewaren. Mochten we het dan toch enigszins gaan verloten, zou dan toch iets in het leven geroepen kunnen worden dat de mensen die hebben misgrepen misschien hierop weer voorrang zouden kunnen krijgen? Dat we die gelukkig kunnen maken met deze regeling. Dan kan je het een beetje compenseren, wat we eigenlijk totaal mis hebben gedaan, of wat we totaal verkeerd hebben gedaan de vorige keer. Misschien niet door eigen fout, maar in ieder geval heeft het een behoorlijke impact gehad. Voor de rest, zoals aangegeven waren toen de partijen VVD, CDA, Wij Rijswijk ook tegen het voorstel. En eigenlijk zijn wij niet van gedachten veranderd met dit nieuwe voorstel. Mocht u nog met een heel mooi betoog komen hoe we het wel zouden moeten doen, staan we daar wel open voor. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Fractie van D66.

De heer Osmani (D66): Dank u wel, voorzitter. Onze fractie is blij met het voorstel wat er ligt en wij sluiten ons aan bij de vragen van fractie GroenLinks. En daarbij laten we het.

De voorzitter: Ja, volgende keer als ik het rondje maak gewoon even het rondje aangeven. Nee, dat weet ik. Daarom geef ik ook het woord. Maar ik hou een bepaalde volgorde aan, dus dan is het prettig als u dan uw vinger opsteekt als u aan de beurt bent. Mijnheer El Majjaoui, bij dezen.

De heer El Majjaoui (PG&R): Dank, voorzitter, voor het woord. Nou, ik heb dit voorstel met interesse gelezen. En de eerste indruk: het is alleen maar positief dat wij de woningen gaan isoleren. Althans, bijdragen tot

isolatie, stimuleren, en vooral de woningbezitters. Alleen dan val ik in herhaling, wat mijn voorgangers hebben aangegeven. Er is een beperkt budget voor geraamd de komende drie jaar. Omdat de inkomstengrens ook is verwijderd. Dus de NHG-grens, de Nationale Hypotheekgrens is ook daarbij ook komen te vervallen. Dat betekent dat er ook een woning boven een half miljoen in aanmerking zou kunnen komen voor een subsidie. Maar bent u niet bang dat wij weer in diezelfde regeling terechtkomen als hiervoor, dus de koelkastenregeling, of witgoedregeling. Dat is één. En de tweede is, want ja, er zijn inderdaad landelijke regelingen. Bent u niet bang dat dat gewoon langs mekaar heen gaat werken, waardoor efficiëntie in de hand gaat werken zodat er mensen daar niet het volledige voordeel uit kunnen halen? Hoe gaat u dat monitoren? Dat het gezamenlijk kan gaan, zodat er ook het rendement alleen maar vergroot wordt. Tot zover deze twee vragen. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de wethouder.

Wethouder de heer Wit: Ja, dank u wel, voorzitter. Allereerst ook dank voor de complimenten. Ik heb ook zelf richting de beleidsambtenaren hiervoor mijn bewondering en complimenten uitgesproken, want het is inderdaad vrij complexe materie. Er zit heel veel juridische zaken of juridische punten achter, en om dit zo snel bij elkaar te krijgen, daar was ik heel erg blij mee. We hadden natuurlijk ook wel in het amendement een vrij harde deadline gekregen. Dus daar probeer ik me dan ook aan te houden. Even ingaan op de vragen. Ik ga het rijtje gewoon even af. Partij van de Arbeid die vraag: waarom het grote financiële verschil tussen de energieambassadeurs en de twee energieconsulenten. Ambassadeurs zijn jonge krachten die we inhuren, en dicht bij de inwoners in de wijk staan. Die we ook gebruikt hebben om die energiebesparende maatregelen in woningen aan te brengen. En dat zijn vaak studenten in het begin van hun carrière, die dit er ook echt als bijbanen soms bijdoen, sommige echt ook fulltime. En dat is een ander kennisniveau dan de professionals die wij hier inhuren om echt advies te geven over complexe zaken als energietransitie. En hoe ga je met je woning om en hoe ga je dat nou oppakken? Dus die ambassadeurs die komen bij een woning en die zullen in eerste instantie dan inventariseren of de vraag er is en of men de behoefte heeft om verder te gaan in dat traject, en dan wordt hij overgezet. U vraagt ook om de evaluatie die wij gaan doen anderhalf jaar naar de raad. Daar kan ik kort over zijn: ja. GroenLinks, misschien wel de belangrijkste vraag die ik ... NHG-grens, waarom NHG-grens niet gehanteerd voor grondgebonden woningen? Want inderdaad, u geeft aan, NHG-grens is lastig als je met een gespikkeld bezit zit, of bezit met stel je voor de bovenste laag heeft een fantastisch uitzicht en heeft een hogere NHG en daaronder is lager. Ja, dan wordt het al lastig, want als je als VVE iets wil gaan organiseren, dan kom je automatisch bij die NHG-woningen. Op het moment dat NHG-woningen grondgebonden zijn, dan ga je dus ook op een gegeven moment rechtsongelijkheid creëren. Een woning in een flat mag wel boven de NHG-grens en een andere plek niet. Dus dat is ook al heel lastig om dat juridisch voor elkaar krijgen. Maar zoals ik het nu zie zijn we wel aan het kijken of we dat voor elkaar kunnen krijgen. Dus juridisch gezien, dat we NHG-woningen ... Ik zal daar voor de raad zeker ook duidelijk over zijn. Dat kan ik niet direct, maar verwacht dat we dat dan duidelijk hebben. En dan als je het hebt over een woning, NHG-grens, waarom dan een lager bedrag erboven? Het is toch ook een extra stimulans voor huiseigenaren met een woning in het goedkope segment om aan de slag te gaan. Dus we stellen echt extra middelen beschikbaar. Dus op het moment dat je een woning hebt die mensen in het lagere segment moeilijker vaak ook om die stap te zetten, om echt tot isolatie te komen. Dan is het gewoon voor hen een betere stimulans om hem iets hoger te hebben. En waarom gaan we wel ook woningen boven de NHG-grens, zou je nog als aanvullend argument kunnen hebben? Energiearmoede beperkt zich ook niet tot mensen die net of boven of onder de grens zitten. Als jij in een huis woont waar je veertig of dertig jaar woont, en je hebt op een gegeven moment nog steeds enkel glas erin zitten, en je hebt uiteindelijk je AOW en je kleine pensioentje. Daar moet je mee doen. Dan heb je nog steeds dezelfde problemen. Ik zie mijnheer Sleddering lachen, maar ik geloof dat hij niet in die categorie valt. Ik denk dat we dan uiteindelijk die mensen niet helpen, terwijl ze wel ook echt wel recht hebben op hulp. De VVD is niet blij met stapeling. Dat begrijp ik natuurlijk ook wel. Maar uiteindelijk, het is ook beperkte stapeling wat we hier doen. En ik denk ook dat je mensen ... Kijk, we willen de transitie, die energietransitie, dus echt het verduurzamen van woningen, het isoleren, willen we echt een zwaai geven hiermee. En omdat dat het begin is

van de transitie, voordat je andere maatregelen verder gaat treffen. Eerst isoleren en dan verder naar warmtepompen of dat soort dingen toe, andere mogelijkheden. En ik denk dat als je dat isoleren op een goede manier doet, en ook de mogelijkheid van een landelijke regeling erbij en dan nog een kleine investering zelf, dan heb je echt wel iets waar mensen wat mee kunnen. Dan blijft het gat niet zo groot dat ze het niet gaan doen. Ja, en natuurlijk, als we gaan kijken naar ... U geeft aan: mensen in schulden vooraf geven, voorfinanciering. Zij kunnen niet gebruikmaken van de voorfinanciering van Nationaal Isolatiefonds. Die komen daar gewoon niet voor in aanmerking. Dus dan zouden ze niet kunnen verduurzamen. Ze zijn uiteraard wel verplicht om dat te besteden aan isolatie. Dus ze moeten ook echt wel echt die stap zetten en er wordt ook getoetst of dat op die manier gaat. Net als bij alle andere mensen die niet in de schulden zitten, zullen ze ook aan moeten tonen dat het geld naar isolatie gaat. Dan CDA.

De voorzitter: Een korte interruptie van de heer Sleddering.

De heer Sleddering (VVD): Ik las vooraf geven van dat bedrag. Maar het gaat om ... Dus je komt met een offerte, neem ik aan? En als het werk begonnen is, dan kun je het krijgen. Zo moet ik me het voorstellen? Want als je vooraf dat geld overmaakt, is dat heel gevaarlijk in deze groep. Daar gaat het mij even om.

De voorzitter: Wethouder.

Wethouder de heer Wit: Dat begrijp ik. Maar goed, je moet natuurlijk ook op een gegeven moment, als jij een contract gaan sluiten met een aannemer, een aanbetaling doen om iets voor elkaar te krijgen. En wij vragen bij eigenlijk alle mensen omdat vooraf zelf te betalen, maar mensen die in de schuldhulpverlening zitten kunnen dat niet zelf betalen. Dan zul je dat soort stappen echt vooraf moeten financieren voor hen.

De heer Sleddering (VVD): Ik begrijp u, maar begrijpt u ook mijn zorgen daarover? Als ik nu van de week in de krant lees dat alle ov-kaarten aan de doelgroep zijn weggegeven, maar die vervolgens allemaal op Marktplaats te koop zijn aangeboden. Dus we moeten niet uitgaan van altijd een prima situatie.

De voorzitter: De wethouder.

Wethouder de heer Wit: Dat ben ik natuurlijk wel met u eens, maar uiteindelijk denk ik niet dat het heel handig, makkelijk, gaat worden om deze maatregelen op Marktplaats aan te bieden. CDA, wethouder van financiën nog steeds akkoord. De wethouder van financiën heeft meegekeken. En we weten inderdaad, we hebben binnenkort het kaderdebat. We weten hoe de financiën ervoor staan. Maar daar zit deze regeling natuurlijk al bij in. En uiteindelijk is dit nog steeds behoedzaam. Verder hebben we gezegd onderdeel van de strategie, ook van de lange termijnstrategie die wij als samenleving en als gemeente dus ook moeten ondersteunen om mensen te helpen om verder te komen. Daarnaast, ja, de witgoedregeling. Meerdere fracties hebben daar vragen over gesteld. Ja, het is natuurlijk in wezen wel echt iets heel anders. Het is niet een bonnetje wat je krijgt om even snel digitaal inloggen en ik reserveer hem. Je moet hier gewoon echt met een plan komen. Je moet hier de aanvraag moet je doen, dus voordat mensen beginnen met het isoleren van een huis. Dat is een veel grotere stap. Je moet ook ... Nogmaals, je krijgt het niet voordat je je werkzaamheden hebt uitgevoerd. Dus het is niet zo dat je eventjes: ik ga even zoveel aanvragen, want ik ga mijn huis wel isoleren. Mensen moeten daar echt wel langer over nadenken. Ik verwacht ook echt niet dat dit zo snel gaat. Maar goed, dat gezegd hebbende, ik verwachtte ook niet dat de vorige zo snel zou gaan. We willen met het proces van vooraf aanvragen en achteraf toekennen waarborgen dat er zekerheid is over de beschikbaarheid van de subsidie. Ook voor lange termijn. En ik denk dat dat, zoals wij het nu opgeschreven hebben, ook echt wel geborgd is. BVR, ook dank nog voor de complimenten. We hebben inderdaad een duidelijke stap gezet. U geeft aan: kijk ook nog eventjes naar de provincie. We kijken zeker naar financiering die vanuit andere overheden beschikbaar is, en hoe die elkaar kan aanvullen. Ja, komt er wel nog meer stapeling. Maar goed. Uiteindelijk zoeken we natuurlijk wel naar de beste manier om onze inwoners te helpen en als we het kunnen

doen met een potje vanuit de provincie of vanuit Europa of vanuit maakt mij niet zoveel uit. Wij proberen zoveel mogelijk aan te vragen. Dat doen we ook met alle andere trajecten die we lopen. Wij, geen onderscheid op energielabels. Ja. Toetsing op label is heel duur. Ik bedoel, op het moment dat wij een label gaan vragen aan bewoners, moeten ze dus eerst een investering doen om drie-, vierhonderd euro voor zo'n onderzoek te laten uitvoeren. Wij willen hier zo ongeveer duizend woningen op zijn minst mee gaan helpen, geloof 1500 zelfs als ik het goed heb. Dat is dan een groot gedeelte, echt een heel groot gedeelte van de woningen heeft nog geen label. Omdat ze niet in de verkoop zijn geweest onlangs. Dus dan moet je dat dus ... Dan ben je zo weer een drie, vier ton kwijt om allerlei rapporten te laten maken. En we vinden persoonlijk dat we dat geld beter kunnen steken in daadwerkelijk het financieren. Niet zozeer om dat geld te besteden aan de toets wie er recht op heeft. Die toets, die doen wij op basis van ... Nou ja, die doen we feitelijk gewoon op basis van de aanvraag, en kijken of die goed is. Hoe goed die ingevuld wordt. Hoe zorgen we dat de juiste doelgroep bereikt wordt? Dat vroeg u ook nog, ja. Uiteindelijk, die energieambassadeurs, die gaan dus ook wel heel gericht in de juiste wijken met een laag inkomen daarnaartoe. Dat hebben we natuurlijk met die energiemaatregel in de woningen gedaan. Dat is heel succesvol geweest. Ze hebben meer dan 1700 mensen kunnen helpen om met kleine maatregelen hun woning beter ... Isoleren is een groot woord, maar iets energiezuiniger te maken. Dus dat is ook echt succesvol geweest. En dat zullen we op deze wijze ook weer voortzetten. Deze mensen hebben echt groepen inwoners bereikt die wij tot nu toe niet hebben kunnen bereiken voor allerlei dingen. En dat is ontzettend positief om te zien. We zien ook in andere ...

De voorzitter: De heer Van Enk heeft een vraag tussendoor, excuus.

De heer Van Enk (CDA): Ik vraag me af, de vorige ronde, dat ging ook over huurwoningen. En dan kan ik me iets beter voorstellen, want dan kun je ook de aard van woning inschatten, dat je dan gericht op bezoek gaat in een wijk. Nu hebben we het toch alleen over koopwoningen? En dan is het toch heel lastig inschatten wat voor inkomens daar achter de voordeur zitten. Daarom snap ik de vergelijking niet zo goed.

De voorzitter: De wethouder.

Wethouder de heer Wit: Het gaat ook niet over inkomen. We gaan geen inkomens beoordelen, we gaan kijken naar de woning. En inkomen heb ik ... In het hele stuk doen wij niet aan inkomenspolitiek. Wij mogen überhaupt niet aan inkomenspolitiek doen, zoals u weet. Dus dat is ook geen criterium. Maar we weten wel in welke wijken huizen staan die een bepaald energielabel hebben. We weten wel een paar energielabels. Dus dan kun je al redelijk van een straat, of een wijk, kun je inschatting maken wat voor woningen daar staan. Als ik door de, hierachter, de Petruslaan oversteek, dan weet ik vrij goed aan te wijzen welke woningen een laag energielabel hebben. Dus op die wijze zullen we daar ook zeker wel naar gaan kijken. Even kijken hoor. Ja, u zegt een kwart naar communicatie. Ja, dat klopt natuurlijk niet helemaal, want communicatie is 25 duizend euro per jaar. Dat is niet een kwart van het budget. Een groot deel van budget zit natuurlijk ook in het ondersteunen van VVE's. En niet direct het ... Ja, mag ik misschien de antwoorden afmaken voordat u ...

De voorzitter: Mag de wethouder even zijn antwoord afmaken?

De heer Van Dam (WIJ.): Even een klein correctie, het was overheid en communicatie. Die twee posten samen.

Wethouder de heer Wit: Overheid is inderdaad wat meer. Maar goed, uiteindelijk, wat ik net al heb aangegeven. We hebben hier ook wel experts nodig die kunnen beoordelen of de aanvragen kloppen. En dat kun je niet doen met iemand die ... Net als die energieambassadeurs, hebben daar de kennis niet voor. En u zegt ook ... Ja, een overheid in het algemeen. Dit programma moet wel gedraaid worden. Het is nog steeds ook onze mensen die nu dit beleidsstuk geschreven hebben, die moeten uiteindelijk ook ergens van betaald worden. Dus als we met een project bezig zijn, denk ik dat het verstandig is dat we daar ook voor reserveren en dat we niet uit de algemene middelen daar nog meer geld gaan halen. Even kijken hoor. Monitoren van

gebruik van rijksmiddelen. Ik vond de vraag, moest ik even over nadenken, maar we vragen cijfers op bij het Rijk. Als het gaat over welke regelingen gebruikt worden. Het is natuurlijk wel lastig om te kijken welke woning nou exact welke regeling gebruikt. Dat kunnen we niet opvragen, zover mogen we niet gaan. Maar we kunnen wel dingen opvragen over de regelingen die er vanuit het Rijk zijn. Rijswijks Belang, witgoed. Ja. Nooit meer. Daar heb ik net al één en ander over beantwoord. We gaan ... Dit was inderdaad heel snel. Dit is een heel andere regeling. Veel meer voorbereiding. De stap om een woning te gaan isoleren is gewoon heel erg groot. Heel veel mensen zijn daar echt niet zomaar aan toe. Dus ik verwacht niet dat ik hier ... Dat gaat zeker niet gebeuren. Dat kan ik zeggen. Doelgroep voorrang geven. Nee, ik zou echt niet weten hoe we dat juridisch in uitvoering moeten doen. We kijken hier echt naar de woning, en niet naar de mensen die in de woning zitten. Uiteindelijk zal blijken welke groepen hier goed mee omgaan en welke groepen ... We proberen iedereen te bereiken, zoals ik net al aangeef. De ambassadeurs gaan naar bepaalde groepen toe, mensen die ... We gaan breed communiceren, we gaan niet alleen communiceren via de website of social media, zoals bij de witgoedregeling. Nogmaals, die ambassadeurs, die zullen echt hun best gaan doen. Even kijken, dan de laatste denk ik. Partij voor Gelijkwaardigheid en Rechtvaardigheid, beperkt budget. Hoe zorgen we dat subsidie terechtkomt bij de juiste doelgroep? Nogmaals, actieve benadering. Wat ik net al zeg. Dus persoonlijke ondersteuning van de groep die het zelf niet kan. En hoe zorgen we dat de regelingen gemeente en Rijk ook elkaar versterken? We richten de regeling van gemeente in, in aanvulling op de regeling van het Rijk. Dat is ook wat duidelijk in het voorstel staat. Mensen die ... Je kunt een bepaald bedrag krijgen, maar je kunt dat in aanvulling op het Isolatiefonds. Er is een zeer grote toename ook van landelijke regelingen. We merken ook, we zijn met warmtenet aan het kijken: we hebben een warmtelink hier liggen. Hoe ga je daarmee om bijvoorbeeld met subsidies? Dat is namelijk ook een enorm veld, een woud aan subsidies geworden. We hebben meerdere malen ook regionaal en vanuit de rest oproep gedaan naar het Rijk om die subsidiewoud te vereenvoudigen, zodat er minder complexiteit in zit. Maar ja, het feit is wel dat er heel veel verschillende regelingen nog steeds zijn. Ik denk dat ik alle vragen beantwoord heb, voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Is er behoefte aan een tweede termijn? Dat is wel het geval. Dan ga ik toch even het originele rondje langs. Aan de linkerkant van mij is geen behoefte. De heer Sleddering.

De heer Sleddering (VVD): Ik wou nog even de wethouder een tip meegeven. Ik spreek uit eigen ervaring. Maar de Rijksregeling, de systematiek van de aanvraag en de internetsite daarvoor werken praktisch feilloos. Snel, goed, en helder. Misschien dat bij de uitwerking van de Rijswijkse regeling aangesloten kan worden uit de techniek van die site. Is maar een idee. Maar is bewezen technologie.

De voorzitter: Dank. Iemand anders hier aan deze kant? De heer Van Dam.

De heer Van Dam (WIJ.): Ja, dank. In ieder geval bedankt voor de uitgebreide beantwoording. Ik heb nog twee vragen of eigenlijk reacties op het antwoord van de vraag over. Voor de meetmethodiek of in ieder geval de twee verschillende subsidies, eentje van het Rijk en nu die van ons die eraan gaat zitten. Daar hebben we straks wel degelijk andere cijfers, en ik ben blij dat we meer cijfers gaan opvragen vanuit het Rijk. Maar wat nu in het raadsvoorstel staat, is dat we enkel vierkante meters die geïsoleerd worden weten, of ieder geval de cijfers daarvan kennen. En wij gaan straks meten hoeveel huizen we hebben geholpen, of ieder geval hoeveel subsidies we hebben uitverstrekt. En dat zijn wel twee verschillende dingen. Dus ik vroeg me af hoe we in rapportages straks gaan terugkoppelen hoe we ervoor staan en hoeveel mensen dan gebruik hebben gemaakt van de subsidies. Als we ze toch, zoals het nu naar lijkt, samen gaan voegen. Dat was misschien wat meer uitleg over mijn vraag, dus ik hoop daar nog antwoord op te krijgen. En ja. Het kwart naar overheid, of althans, de hoge prijs voor overheid. We hebben twee fte straks voor adviseurs. Natuurlijk snap ik dat we daar goede mensen voor nodig hebben. Maar dat is bijna drie keer modaal. Als je twee fte's tweehonderdduizend euro, honderdduizend euro per jaar voor één adviseur. Ja, dat vind ik nogal redelijk gortig. Maar als daar een goede uitleg van is, dan graag.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Weterings.

De heer Weterings (RB): Voorzitter. De wethouder gaf aan dat hij weer met de wijkteams de wijken ingaat, en daardoor toch een soort afweging moet maken welke huizen hij wel of niet gaat bezoeken. Wat gaat zijn uitleg zijn voor de mensen die niet worden bezocht die eigenlijk wel voor die regeling in aanmerking zouden komen? Hoe gaat u dat uitleggen?

De voorzitter: Dank u wel. De wethouder.

Wethouder de heer Wit: Ja, dank u wel. VVD, de heer Sleddering. Ik neem die zeker ter harte. Als dat zou werken, dan is dat fantastisch natuurlijk. Maar goed. We proberen de inzet erop voor ons zo toegankelijk mogelijk te maken, dus voor onze inwoners zullen we daar zeker naar kijken. Even op Wij, op mijnheer Van Dam reagerend. We gaan de regelingen niet samenvoegen hè. Het is niet zo dat we er één regeling van maken. De mensen die moeten gewoon Nationaal Isolatiefonds zelf aanvragen, en dan de aanvraag bij de gemeente indienen. Dus ze kunnen daarmee dan een behoorlijk bedrag van hun eventuele werkzaamheden uitvoeren. Dus we willen dat meer mensen gebruik maken van de regeling van het Rijk. En we hopen dus ook dat dit daar een stimulans in gaat zijn. Rijswijks Belang, hoe uit te leggen dat je bepaalde groepen niet bezoekt. Uiteindelijk gaan wij breed communiceren. Wij kunnen onmogelijk iedereen in Rijswijk persoonlijk gaan vragen: wilt u hier een aan meedoen? Doen we met geen enkele regeling. Maar het feit is wel dat we hier heel breed mee gaan communiceren. We zullen het ook via de krant gaan communiceren, om zoveel mogelijk mensen te bereiken. Ik zou natuurlijk graag bij iedereen persoonlijk langsgaan. Gaat gewoon niet gebeuren. Maar ik kan u ook zeggen dat we, zoals we bijvoorbeeld u refereert weer naar die witgoedregeling. Ja, dat soort drama's die zul je hier niet zien, omdat gewoon het aanlooptraject heel veel ingewikkelder en moeilijker is. Je moet echt de mindset hebben van: ik ga mijn woning isoleren, ik moet een plan maken. Hoe ga ik dat doen, wanneer ga ik dat doen? Er moet een aannemer in mijn huis komen. En daarnaast hebben we natuurlijk ook nog een keer vanuit de MRDH een flinke impuls gekregen om onze Energy Cave verder te helpen, waar een informatiecentrum aanwezig is. Ook die zullen we breed gaan communiceren, die mogelijkheid om daar langs te kunnen komen in de toekomst, om ook mensen van informatie te kunnen laten voorzien. Ja. Even terug nog naar Wij, want ik ben één vraag vergeten. En dat gaat over die twee mensen. Ja, wat is veel geld? Ik vind persoonlijk is het natuurlijk ... Ja, als je kijkt inderdaad, ja, dat is een behoorlijk salaris. Maar je moet ook wel experts op het gebied hebben, want het is wel complexe materie waar je mee omgaat. Dat wil niet zeggen dat het dit bedrag gaat worden. Als wij ze voor minder geld kunnen krijgen, dan gaan we dat natuurlijk zeker doen. Maar op het moment dat ik een heel laag bedrag in deze begroting ga zetten en ik vervolgens zeg: sorry, het is twee keer zoveel geworden. Dat is ook niet de bedoeling. Dit is een inschatting hoe wij denken dat de verdeling is. Of daar nog veranderingen in gaan komen en wij kunnen dingen goedkoper doen, zullen we dat natuurlijk zeker niet nalaten.

De voorzitter: Dank u wel. Wat gaan wij met dit raadsvoorstel doen? Vraag ik dan maar even open. Kunnen we hetzelfde doen als met dat andere raadsstuk, voor **akkoordstuk** en als iemand tegen wil stemmen dat hij dat dan in de raad doet. Zullen we dat dan zo doen? Ja, de heer Van Dam.

De heer Van Dam: Is de mogelijkheid voor een stemverklaring dan nog steeds ...

De voorzitter: Ja, dat is expliciet dan de mogelijkheid. Ja.

De heer Van 't Eind: Ook akkoord, maar is dan wel de toezegging opgenomen dat de wethouder nog even terugkomt op de toezegging dat hij dat met grondgebonden woningen nog uit zou zoeken? En dan lijkt mij dat een ...

De voorzitter: Ja, die beantwoording komt dan voor de raadsvergadering. Dank voor de coöperatieve opstelling.

13. Raadsvoorstel RAAK 2023-2030 (Rijswijkse Adaptiestrategie en Aanpak voor Klimaatverandering (RB 23 048))

De voorzitter: Dan sluiten we agendapunt 12 af, en gaan we over naar 13. En dat is het raadsvoorstel RAAK 2023, en dan begin ik aan de kant van de fractie van de ChristenUnie.

De heer Stam (CU): Ja, dank u wel. Even mijn aantekeningen erbij pakken. Dank u wel voorzitter. De ChristenUnie is positief dat deze strategie er is. We ondervinden ook steeds meer gevolgen van de klimaatverandering, en dat merken we nu ook vandaag de dag. De hitte en de warmte waar we al een tijdje mee zitten, en ook de droogte die daarbij komt kijken. Dus wij vinden het belangrijk dat deze strategie komt. Tegelijkertijd krijg ik bij het lezen soms het gevoel dat er nog wel meer urgentie door mocht klinken in de strategie. Zeker omdat we vandaag de dag de gevolgen al merken. En daarom heb ik een aantal vragen over deze strategie. Allereerst over de financiën. We worden gevraagd om een bedrag van 350 duizend euro. Is er niet meer nodig? En daarop aansluitend wordt daarover gezegd dat er klimaataanjager daarvanuit wordt betaald. Wat is de ervaring met de klimaataanjager en is 1 fte voldoende? Het valt ook ons op dat er veel wordt gedaan met nieuwbouw en bestaande projecten, et cetera. Maar wat gebeurt met andere risicogebieden waar de komende jaren geen onderhoud voor gepland staat? Ik denk dan bijvoorbeeld aan het Piramideplein. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat het Piramideplein beter hittebestendig wordt? En nog een aantal specifieke vragen over de strategie zelf, te beginnen op pagina acht. Er wordt gesproken over de geactualiseerde inzichten die in 2026, 2027, komen. En we vroegen ons af of dat niet sneller kan. En op pagina 9 werd ook gesproken over dat de gemeente in de toekomst meer financiële middelen moeten reserveren voor beheer en onderhoud van klimaatmaatregelen. Hoe weten we hoeveel de gemeente Rijswijk voor klimaatadaptatie en voor deze maatregelen moet reserveren in de toekomst? Dat vinden we belangrijk om inzicht in te krijgen. En dan het onderzoek hitte in woningen. Op pagina 11 ben ik dan. Wordt vermeld dat het raadzaam is om vanaf 2027 tot 2030 te onderzoeken hoe het in Rijswijk kan helpen. En ook hier zijn we benieuwd waarom hier voor dit tijdspad is gekozen, en waarom kan het niet sneller? Dat waren de vragen van de fractie van de ChristenUnie. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van 't Eind.

De heer Van 't Eind (GL): Ja, voorzitter, dank u wel. Eigenlijk is het verschrikkelijk verdrietig dat we het over een actieplan klimaatadaptatie moeten hebben. Het liefst zetten wij ons nog vol in om de klimaatcrisis te voorkomen, maar helaas weten we dat we ons zullen moeten aanpassen. En die noodzaak is enorm groot. We zitten op dit moment alweer in een extreme droge periode. Nog nooit zo'n lange droge periode als de periode waar we nu in zitten. Extreme hitteperiodes, extremere regenbuien. En niet investeren en niet inzetten op ons daarop aan te passen is eigenlijk geen optie, want hoe lang we daarmee wachten, hoe meer kosten. Ik sluit me eigenlijk ook wel aan bij het verhaal van de collega van de ChristenUnie. De urgentie is groot, en die mag ook echt wel doorklinken. En dan is natuurlijk de vraag: vinden we dat hij in dit plan genoeg doorklinkt? Nou, we zijn heel blij dat het plan er ligt. We denken ook dat het college met de beperkte middelen die er nu beschikbaar zijn een goed plan heeft geschreven, waar goed is over nagedacht. Niettemin sluit ik mij ... Ik ga dus die vragen, ik had een rij vragen die eigenlijk aansluit op de vragen die de ChristenUnie ook al gesteld heeft. Dus ik sluit mij aan bij de vragen van de ChristenUnie. En ik heb daar eigenlijk nog twee vervolgvragen of aanvullende vragen op. We gaan ook onderzoek doen dus naar die klimaatkwetsbaarheden. En er wordt inderdaad ook verwezen naar de kosten op de langere termijn, met name in het onderhoud van de openbare ruimte. Gaan wij bij het in kaart brengen daarom van die klimaatkwetsbaarheden ook in beeld brengen wat voor een investeringsprogramma er nodig is om in de komende dertig jaar ons aan te passen op de klimaatverandering? En kunnen we daar dan ook als raad over gaan spreken, op welke manier wij vinden en in welke mate wij vinden, dat wij extra moeten investeren om ons hierop voor te bereiden? Wij hebben daar nu

geen beeld van. Ik denk dat het goed is dat we daar als gemeenteraad ook op kunnen sturen en het gesprek over kunnen voeren. Meer dan alleen maar de kwetsbaarheden in beeld te brengen. Maar ook, wat kost het ons nou eigenlijk de komende dertig jaar? En hoeveel zijn wij bereid om eraan uit te geven? En hoeveel kost het ons als we het niet doen? Zit dat nu in dit plan verwerkt, krijgen we dat in beeld als raad, gaan we daar ook over praten? In het plan wordt gesproken over meekoppelkansen. Dat is natuurlijk altijd hartstikke mooi, maar wij vroegen ons af of we daar ook nadrukkelijk kijken naar kansen voor het aantrekken van subsidie bijvoorbeeld uit de Europese Unie, of andere vormen van rijkssubsidies, om in te kunnen zetten om onze openbare ruimte, onze stad, klaar te maken voor een veranderend klimaat. Dank u wel, voorzitter, voor zover mijn eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Fractie van de Partij van de Arbeid, de heer Stuijtzand.

De heer Stuijtzand (PvdA): Dank voorzitter. We hebben met interesse kennisgenomen van dit leesbare plan. We houden graag een vinger aan de pols, en wij kijken wel nieuwsgierig naar de beantwoording van de wethouder van de vragen van GroenLinks en ChristenUnie. Om de vinger aan de pols te houden, is onze extra vraag die we willen stellen, is of er een dashboard gecreëerd kan worden met duidelijke indicatoren, die gepresenteerd kan worden aan de raad. Zodat de raad ook ziet hoe groot de opgave is, en waar we als gemeente Rijswijk staan en waar we naartoe willen. En dit was het voor de eerste termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de fractie van D66, mevrouw Van der Weij.

Mevrouw Van der Weij (D66): Dank u wel, voorzitter. Mooi dat dit plan er is, en er aandacht is voor een Rijswijkse adaptiestrategie een aanpak voor klimaatverandering. RAAK noemen we dat vanaf nu volgens mij. Dat klinkt me in ieder geval makkelijker in de mond. In de doelstellingen zie ik Steenbreek staan. Dat is een prachtig voorbeeld, maar de doelstelling zoals nu geformuleerd, is me niet helder. Steenbreek wordt namelijk als voorbeeld gegeven, zonder daar een doel aan te verbinden. Zou u het doel kunnen formuleren en aanpassen in de tekst? Verder zie ik nog in dezelfde opsomming het schoolplein staan. Dat bevat me natuurlijk zeer, maar daar staat: de schoolpleinen vergroeven. Ja. Ik weet niet of ik weet wat dat is, maar ik zou graag dat willen zien veranderen in vergroenen. En dat juich ik natuurlijk van harte toe. Klopt het dat er geen nieuwe schoolgebouwen meer komen zonder een groen schoolplein? Zou u dat kunnen bevestigen, dan wel kunnen toelichten? Aanvullend, ik zie dat in de projectenlijst, helemaal in de bijlage, scholen en andere voorzieningen zoals sporthallen, niet terugkomen. Kunt het toelichten, waarom deze niet voorkomen in de lijst en indien er nog meer van dergelijke projecten zijn deze inzichtelijk maken? Zodat we ook weten wat de RAAK daarvoor betekent. Dan als laatste, goed te zien dat er een gezamenlijk project komt met andere gemeentes over het meten en monitoren van de doelstellingen op gebied van klimaat. D66 Rijswijk ziet het graag samen met de vraag van GroenLinks over wat andere gemeentes doen, maar ook over de financiële kant daarvan. Wat kost het, wat levert het ons op, wat kost het als we nog langer wachten? Hoe zit dat in elkaar? En als we langer wachten, hebben dan niet uiteindelijk meer kosten? Zouden we niet kunnen kijken vanuit ons doel, even dan terug redeneren wat we nu moeten doen en wat later kan. En als laatste een advies. Ga ook te rade bij andere gemeentes, die misschien nog wat verder hierin zijn. En meer integraal kijken naar de klimaatdoelstellingen, hoe we die kunnen bereiken en de kosten tegelijkertijd kunnen beheersen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Weterings.

De heer Weterings (RB): Dank u, voorzitter, voor het geduld. We hebben hier ook nog pas een presentatie over gehad, en ik noemde dat gekscherend gezegd een links feestje. Want er waren nogal wat partijen vertegenwoordigd, Partij van de Arbeid, D66, GroenLinks. En wij zaten, ik en mevrouw Kames, als tweelingen aan de overkant te zwaaien naar de overkant. Maar uiteindelijk hebben wij heus wel begrip voor een aantal veranderingen die die deze wereld aangaat. En dat we dus bezig zijn met schoolpleinen, dat allemaal waterbestendig te maken. Hemelwaterberging, allemaal prima. Maar ik wil toch ook wel echt waken voor de

angst die wordt aangepraat bij mensen, over de snelheid missen wij en er wordt behoorlijk angst aangepraat. En ik hoop u niet te helpen herinneren aan de verschrikkelijke coronaperiode die we hebben meegemaakt, ook met de angst die toen is uitgezaaid over heel Rijswijk, over heel Nederland eigenlijk. Dat daar mensen echt trauma's aan hebben overgehouden. En ik wil echt wel waken voor die angst, dat we nu corona hebben gehad en dat we nu dus een soort klimaatstresstesten gaan uitzetten. En ik wil het liefst dat soort benamingen ook helemaal niet in voorstellen tegenkomen, want ik vind ... Klimaatstress, ja, ik heb ze niet. Onze partij heeft ze niet. Onze fractie heeft ze niet. We willen meedenken, maar we willen verre wegblijven van de angst die hier in deze soort voorstellen wordt omschreven. En ja, we zullen ook heel kritisch die blijven volgen, en we gaan hier zeker niet in mee om met dit soort in onze ogen angstvoorstellen mee te gaan. Dat gaat ons te ver. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Dam.

De heer Van Dam (WIJ.): Ja. Ik, in tegenstelling tot misschien mijn buurman, vind het wel een belangrijk plan. Ik heb afgelopen april mijn vader een regenton gegeven voor zijn verjaardag, en die zit nog steeds leeg. Dus ik denk dat we echt wel wat moeten doen. Ik heb een aantal vragen over de uitvoerbaarheid van het plan. U geeft namelijk 350 duizend euro uit, en een deel gaat uit naar twee operaties. Steenbreek, die al net werd genoemd door D66, en groenblauwe schoolpleinen. En dan nemen we nog één extra klimaatadviseur aan, waardoor we op een totaal van twee klimaatadviseurs komen. Alleen die klimaatadviseurs, die moeten niet alleen adviseren, maar nemen ook taken op zich zoals het meekoppelkansenonderzoek, ze doen analyses, en nog een heel rijtje andere taken. En als ik dan naar het programma kijk waarvoor ze verantwoordelijk zijn, namelijk bijlage 3 en 4B, dan staat de planning vol met projecten waar ze bij aan moeten sluiten. En ambities die wij als Rijswijk hebben. En dat is niet meer dan logisch, want het moet. Alleen ik vraag me af hoe realistisch is het dat deze twee mensen dat allemaal gedaan krijgen in de periode die er wordt geschetst? Dus ik zou daar graag een toelichting van willen krijgen of ze dat met zijn tweeën kunnen managen. Het succes van deze twee mensen is volgens mij geheel afhankelijk van hoe hun rol is geïntegreerd in de rest van de organisatie. Aangezien ze, denk ik, hard moeten samenwerken met alle andere afdelingen. Dus een vraag van: is het managable met twee adviseurs? En dan de vervolgvraag: zitten ze nu goed in de organisatie en kunnen ze daarmee goed uit de voeten? Want dat is volgens mij cruciaal voor het goed kunnen uitvoeren van de rest van de planvorming die we nu voor ons hebben liggen. Dat was mijn termijn.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Cupedo.

De heer Cupedo (BvR): Dank u, voorzitter. Wij hebben het raadsvoorstel gelezen. Beter Voor Rijswijk begrijpt de nut en noodzaak van het raadsvoorstel. Wel hebben wij nog een aantal vragen. Wij zijn benieuwd naar de scholen, welke al groenblauwe schoolplein hebben? We zien wel dat er een subsidiepot van veertigduizend euro is voor de schoolpleinen. Hoe kunnen scholen hiervoor in aanmerking komen, en aan welke criteria moeten ze voldoen? Onze dochter zit op Kindcentrum Buitenwijk. Daar heb je totaal geen koeling. Er wordt nu met doeken gewerkt om het enigszins schaduwrijk te maken. Dat terzijde. En verder zien we dat in het rapport dat voor Rijswijk hittestress en verlies van biodiversiteit de grootste uitdagingen vormen. Ik heb niet kunnen lezen wat het grootste gevaar is. Hittestress kunnen we behandelen, of hoe dat moeten gaan gebeuren. Graag een toelichting van de wethouder.

De voorzitter: Dank u. Dan mijnheer Van Enk.

De heer Van Enk (CDA): Voorzitter. Als ik het zo lees en hoor om me heen, dan heeft dit plan enerzijds een soort odium van enorme strategie. En vooruitkijken. En als ik mijn overbuurman hoor, zou die nog veel verder vooruit willen kijken en ook een discussie in de raad willen hebben over de komende dertig jaar, als ik het goed heb verstaan. Of tot 2030. Ik geloof dertig jaar dat hij zei. De komende dertig jaar.

De voorzitter: Ja, de heer Van 't Eind.

De heer Van 't Eind (GL): Ik word direct aangesproken. Nou, de komende dertig jaar, nee. Ik zeg dat het belangrijk is dat we vooruit gaan kijken en dat we ook met elkaar het gesprek gaan voeren over: wat zijn nou de investeringen die wij als raad vinden dat noodzakelijk is om de komende jaren te investeren, en het liefst zo ver mogelijk vooruit. Dat we het niet voor de komende dertig jaar vastleggen, begrijp ik ook wel. Maar je wil dat we uiteindelijk met elkaar het veranderende klimaat in deze stad aankunnen. Dat het leefbaar blijft, dat we hier allemaal fijn kunnen blijven wonen. En daarvoor moet je ook kijken naar: wat ben bereid om daar in te investeren of niet? En dat gesprek met elkaar te voeren.

De heer Van Enk (CDA): Ik begrijp mijn overbuurman, voorzitter. En dat is de ene kant van het plan. Die wekt de indruk ook met de term strategie. En aan de andere kant is het een heel pragmatisch plan voor de komende jaren, om bestaande investeringen anders te richten, aan te passen. Of daar veranderingen aan te brengen. En ze zo geschikt te maken voor het doel wat we nastreven. Die pragmatische aanpak, die spreekt mij zeer aan. Want ik denk dat we, los van de vergezichten en hele grote ambities, ook vooral moeten kijken naar wat we kunnen doen en snel kunnen doen. De aanstelling van klimaatadviseurs, daar ben ik in tegenstelling tot de vorige spreker wat meer terughoudend in. Ik denk dat we niet te snel voor aparte problemen aparte functionarissen moeten gaan aanstellen of inhuren. Als je kijkt naar het totale investeringsbedrag, dan zit je al gauw op een kwart van de besteding daarvan. En wij vragen ons vaak af: wat levert dat nou feitelijk op? Je kunt voor dat geld ook met de wijsheid die we hebben hier in huis, andere investeringen aanpassen op dezelfde manier als hier is gebeurd. Dus ik zou ook daar een pragmatische aanpak bepleiten en voorzichtig zijn met nieuwe soorten functionaris aannemen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De VVD, de heer Oelen.

De heer Oelen (VVD): Dank u, voorzitter, dank ook college voor dit voorstel. Al een heleboel gevraagd en gezegd. Een vraag over urgentie financiën, daar sluit ik mij graag bij aan. Daarnaast nog een enkele kleine andere vraag. Ik vind het nog een klein beetje lastig om goed te duiden hoe dit verhaal RAAK zich verhoudt nu tot het algemeen staande beleid rondom aanpak van gevolgen van klimaatverandering. Is het complementair? Hoe moet ik dit nou zien? Ook in het voorstel wordt al van alles nog wat genoemd wat hieraan gebeurt. Maar hoe moeten we dit nou precies duiden? Er wordt nog iets geroepen ... Ho, kijk eens eventjes, gaat gelijk mis. Ik ga het over klimaat hebben en dan ... Er wordt iets gezegd over restrisiko's in 2030. Dat die kunnen optreden. En dat dat dan voor alle thema's bekend en begrepen behoort te zijn voor organisaties, burgers. Hoe moeten wij dit lezen? Moet dat dan worden gezien als een normaal maatschappelijk risico? Hoe weet ik zo meteen als burger dat hier restrisiko's zijn, gaat dat dan via communicatie? Ja, en af en toe bekruipt toch ook nog wel het gevoel: wat gaat er nou eigenlijk concreet gebeuren? Nog los even van de urgentie die op onderdelen ontbreekt. Maar waar geef je hier als raad nou concreet toestemming voor? Is dat nou alleen maar die aanstelling, waar ik overigens geen oordeel ook wil geven of het nuttig is om een aparte klimaatadviseur in te huren of niet. Maar wat behelst dit voorstel nou concreet, uiteindelijk? Waar gaan we ja tegen zeggen? En waar gaan we later als raad ook nog betrokken bij worden? Bij nieuwe investeringsvoorstellen en cetera. Dat. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer El Majjaoui.

De heer El Majjaoui (PG&R): Dank voorzitter voor het woord. Na het raadsvoorstel gelezen te hebben, kort door de bocht, het is een heel abstract raadsvoorstel, met heel veel ambities en hele grote ambities. En ik geloof er ook heilig in, want klimaatverandering gaat ons allen aan. Het is een ook grensoverschrijdend item. Alleen, wat kan de gemeente Rijswijk in betekenen? Wij gaan de zeespiegelstijging niet tegenhouden. En we gaan ook de bodemdaling niet tegenhouden, ook de biodiversiteit die onder druk staat niet tegenhouden. Maar wel hebben we ook een ambitie om dat tenminste tegen te gaan. En als ik lees het rapport van RAAK,

dan zie ik inderdaad heel veel maatregelen, heel veel acties, maar dat zijn allemaal bestaande acties en maatregelen. Bijvoorbeeld woningbouw die getransformeerd wordt. Over nieuwe woningen die uit de grond gestampt worden, die worden allemaal gasloos gebouwd. Dus betekent dat we degelijk al in het proces onze bijdrage leveren aan het milieu, of aan het tegengaan van klimaatverandering. En ook de biodiversiteit wordt daarmee ondersteund. En meekoppelkansen is ook een onderdeel daarvan. Dus volop bomen worden er geplant, en de inwoners worden gestimuleerd en bewust gemaakt van dat ze de tegels moeten verwijderen en dat er groen ... Dus in die zin zie ik niet zoveel wijziging. Alleen het behelst wel een bepaalde bewustwording met zijn allen om die kant op te gaan. Dan vraag ik de wethouder: waarom, omdat dat een grensoverschrijdend iets is, waarom zoeken wij niet de samenwerking met in dit geval regionaal, onze gemeentes? Want dit is gewoon ... Dit omvat iets groots, en we moeten het niet alleen maar beperken tot een aantal tegels hier of ... Ja, goed. Een aantal maatregelen, maar we moeten het breeds oppakken. En net als in het sociaal domein, dat we H10 hebben of H4, dat we zoiets ook kunnen organiseren voor adaptatiestrategie. Dus dat is de vraag die ik stel aan de wethouder, waarom is dat niet in samenwerking met regionale partners? En voor wat betreft het raadsvoorstel. Ik vind het gewoon een mooie nobele actie en volop ambities. Alleen wat mij betreft mag het wat concreter, wat daadkrachtiger, zodat het rendement op lange termijn en op korte termijn zichtbaar wordt. Dank, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Wethouder, kort en bondig, gezien het tijdstip. We hebben net elf uur gepasseerd.

Wethouder de heer Wit: Dank u, voorzitter, ik zal mijn uiterste best doen om er snel overheen te gaan. Maar het is wel een belangrijk thema.

De voorzitter: Snel en zorgvuldig dan.

Wethouder de heer Wit: Snel en zorgvuldig. Ik begin dan bij GroenLinks, en GroenLinks gaf al aan: is de urgentie genoeg? Oh, ik vergeet de ChristenUnie. ChristenUnie zit er nog achter. Excuses. Maar goed, ik kom zo ook echt bij u. Nee. De urgentie van beide ChristenUnie en GroenLinks. Is dit voldoende, is 350 duizend euro genoeg? Nou, 350 duizend euro is niet genoeg om de volledige klimaatadaptatie te doen. Dat kan ik u hierbij direct zeggen. En dat is meteen ook mijn antwoord dan richting mijnheer Van 't Eind. Hoe gaan we dan in de toekomst? Wat gaan we dan wel doen? Nou, we moeten natuurlijk een investeringsagenda gaan maken de komende tijd. Om erachter te komen: wat hebben we nou precies nodig om een bepaald doel te bereiken? De eerste periode die er nu in staat, is dus ingekeken van: nou, kijk, wat kunnen we doen? Waar streven we naar? Welke opgave ligt er? En dat is zowel in de bestaande situatie als in de nieuwe situatie. Dus bestaande wijken en nieuwe wijken. En in die periode gaan we zo snel mogelijk aan de slag om tegelijkertijd alle projecten die we nu uitvoeren klimaatadaptief uit te voeren. Dat doen we al. Infiltratierielen, meer bomen plaatsen, noem maar op. Maar er is inderdaad ...

De voorzitter: De heer Van 't Eind wil even een interruptie doen.

De heer Van 't Eind (GL): Ja, met uw toestemming voorzitter. U noemt eerst het investeringsprogramma, daarna begint u over: we proberen nu alle projecten zo klimaatadaptief mogelijk te doen. Maar daar zitten natuurlijk extra kosten aan. Dus die projecten worden duurder omdat je ze klimaatadaptief moet doen. Misschien niet in alle gevallen, want soms heb je inderdaad koppelkansen, maar over het algemeen kost het meer geld. Dus hollen we dan niet achter de feiten aan? Of zijn we ons beheerbudget nu aan het opsouperen veel te snel?

De voorzitter: De wethouder.

Wethouder de heer Wit: Een aantal vragen die ook nog naar voren komen later, dus ik hoop dat u me de kans geeft om ook echt antwoord te geven voordat we een tweede termijn gaan beginnen. Nee, natuurlijk, ook in

beheer gaan we ... We komen met een nieuw groenbeheerplan, daar zullen ook klimaatadaptieve maatregelen in genomen worden. Die zullen ook beprijsd worden hoe we daarmee omgaan. Dus het is wel belangrijk om te weten inderdaad, wat we ook inderdaad in onze openbare ruimte straks aan extra onderhoud hebben. Er staat ook in dit voorstel, één van de bijlages is een lijst met projecten die concreet zijn, of die nog in ontwerp zijn, of die in lange termijn staan. Voor al die projecten zal de klimaataanjager. Samen met de teams ook gaan kijken wat dat voor investering dan gaat behelzen in de komende jaren. Dus die concrete stap gaan we zeker zetten.

De voorzitter: De heer Oelen.

De heer Oelen (VVD): Dat is inderdaad een zeer indrukwekkende lijst, want dat is ongeveer alles wat er in Rijswijk gebeurt. Als ik het even snel doorkijk. En dan vraag ik mij wel af wat dan die klimaataanjager dan met de teams dan precies gaat doen. Wat behelst dan zijn werk? Want wordt dan naar elk voorstel gekeken met de vraag: is het klimaatadaptief genoeg? Of hoe moet ik het nou precies duiden? Het wordt mij nu wel iets mistiger voor de ogen.

De voorzitter: De wethouder.

Wethouder de heer Wit: Ja, ik begrijp de vraag, maar ik wil u toch echt vragen om ook eventjes mijn verhaal af te laten maken zodat ik ook in het verhaal voordat u de vragen stelt die ik misschien zou gaan beantwoorden. Dus met permissie zou ik daar toch wel even doorheen willen. Even de structuur terugbrengen, want anders dan raak ik ook in de war. ChristenUnie heeft gevraagd: is er meer nodig dan 350 duizend euro. Dat budget hebben wij in 2022 vastgesteld, en we hebben in RAAK rekening gehouden met het beschikbare budget. We weten ook hoe we er financieel voorstaan. Dus om daar nog een half miljoen erbij te vragen voor extra mensen, dat leek ons niet verstandig. Dus we gaan nu echt een stap zetten om binnen dit budget het voor elkaar te krijgen. En is één klimaataanjager dan voldoende? De klimaataanjager is vooral bedoeld om met het klimaat aan de slag te gaan. Aandacht voor het convenant, bijvoorbeeld klimaatadaptief bouwen onder de aandacht te brengen. Projectleiders en uitvoerders ermee leren omgaan. We hebben binnen de organisatie heel veel mensen die precies weten hoe je projecten in de openbare ruimte draait. Maar de informatie die je nodig hebt om een project klimaatadaptief te draaien, die zit nog niet standaard tussen de oren. Dus die bewustwordingsslag, daar willen we ook echt op gaan investeren. Zodat we uiteindelijk niet die klimaataanjager per project er weer bij moet gaan zitten van: gaat het wel goed en moet ik hier een extra boom tekenen? Nee. Zodat die ontwerpers en ook die projectleiders zelf die stap zetten, voordat ze het ontwerp ingaan. Dat is de bedoeling. Dus we zitten echt in nog in het opleidingstraject. Zo kunt u het noemen. Ja. Kunnen inzichten sneller komen, is ook een vraag van ChristenUnie. Aangezien de totale opgave betwijfelen we dat, of dat haalbaar is. Want nogmaals, we moeten het wel doen met de riemen die we nu hebben. Maar we gaan wel kijken wat we kunnen versnellen. En zo gauw we mensen meekrijgen in de organisatie, dan is het ook wel de bedoeling dat dat voor elkaar moet komen. Uiteindelijk, waar we naar streven is dat we bezig zijn met het opzetten van een team binnen klimaat en energie, die echt de totale opgave gaan pakken. En daar is klimaat gewoon een heel belangrijk onderdeel van. Klimaatadaptatie gewoon een heel groot onderdeel van. U stelt de vraag: kan het hitteplan niet sneller? We zitten nu in juni, en als dit plan vast wordt gesteld zitten we al in juli. Realistisch gezien wordt het echt 2024. Want ik zou niet weten hoe ik dat nog in een half jaar ook nog een keer helemaal moet gaan uitwerken. Feit is dat we weten, er is natuurlijk wel, we weten ook vanuit de adviezen die we krijgen van GGD bijvoorbeeld, weten we best wel hoe we met dit om moeten gaan. Er zijn allerlei maatregelen die getroffen kunnen worden om mensen te helpen. Dus uiteindelijk willen we dat gestructureerder doen, en we willen meer naar de toekomst kijken. Maar voor nu kan ik dat niet versnellen ten opzichte van 2024. Even kijken. De meekoppelkansensubsidies, GroenLinks stelde daar een vraag over. Ja. Dat doen we al continu. Al onze projecten proberen we ... Bijvoorbeeld de Rembrandtkade, de Lindenlaan, dat soort projecten. Daar hebben wij subsidies vanuit '...' aan gekoppeld, dus er zijn al allerlei subsidies die we proberen binnen te halen. En dat blijven we doen. Die vraag kreeg ik net ook

bij het vorige onderwerp. Ja, daar zijn wij continu mee bezig. Zoveel geld als kan van buitenaf Rijswijk binnenkrijgen om ons te helpen met onze investeringen. Even kijken. Ja, hoeveel kost het ons als we het niet doen? Ja. In het voorstel staat ook een staatje. In de presentatie die we gehad hebben staat ook heel duidelijk aangegeven wat het ons bij bijvoorbeeld op gebied van hitte en gebied van verdroging en op gebied van bodemdaling zou kunnen kosten als we het niet doen. En dat is op basis van informatie van 2021. Het moment dat wij zien dat we nu veel sneller gaan, dat het veel droger wordt. We hebben net weer gezien dat er toch echt een enorme versnelling nog inzit. Dan zijn die kosten worden nog veel hoger. Dus als wij nu niks doen, en we gaan denken van: nou, we kunnen het met de huidige investeringen die we doen kunnen we de normale manier van ontwerp van openbare ruimte en onze bebouwing, gaan we verder. Dan worden die kosten op termijn worden echt gigantisch. En dat is ook wat in de IPCC-rapportage staat. Dan krijg je pas echt een probleem. Een maatschappij die niet meer functioneert en een maatschappij die niet meer betaalbaar is. Daarnaast werken we zeker samen ook, en dat is ook meteen de vraag van de heer El Majjaoui. We werken heel erg samen ook met het Hoogheemraadschap. En ook met de bestuurlijke watertafels die regionaal werken. Ik ben zelf ambassadeur van de regietafel Klimaatadaptatie, binnen de bestuurlijke watertafel. Ik werk samen, ja, is een bestuurlijke ... Ja, ik ben ambassadeur. Nou, ik ga het niet helemaal nog een keer uitleggen. We hebben een bestuurlijke watertafel, mijnheer Van Enk, waarin wij ... Ja, zo heet het nou eenmaal. Ik heb de naam ook niet bedacht, mijnheer Sleddering. Maar het feit is wel dat wij op daar regionale samenwerking zoeken naar hoe we projecten op een goede manier kunnen doen. Misschien moet u volgende week meegaan naar Dunea. U heeft allemaal de uitnodiging gehad. Dan kunt u ook klimaatadaptieve maatregelen in de Keizerstraat in Scheveningen bekijken. Dingen die regionaal bekeken worden. Even zien. Partij van de Arbeid heeft een vraag gesteld, eigenlijk maar één vraag gesteld. Een dashboard van indicatoren ontwikkelen. Ja, dat is natuurlijk een prima voorstel. Met betrekking tot monitoring lopen al gesprekken. En we hebben natuurlijk ook aangegeven al eerder op een motie die is ingediend, om jaarlijks met de PRC-controle onze maatregelen die op het gebied van klimaat en energietransitie uitvoeren, om die terug te koppelen. Maar ik wil ook even ... Hoe vaker dat we iets opzetten wat heel veel geld gaat kosten om te monitoren. Dat we dat wel praktisch en pragmatisch blijven doen. Dan Steenbreek. Het doel van Steenbreek opgenomen. Ja, dat staat er wel in genoemd inderdaad, maar we kunnen het nog wel even aanscherpen. Het doel van Steenbreek is natuurlijk uiteindelijk gewoon zoveel mogelijk bestrating eruit halen, zodat het water natuurlijk weg kan lopen. Dus we zullen kijken of we dat even aan kunnen passen. Schoolpleinen vergroenen in plaats van vergroeven. Ja, dat lijkt me ook redelijk logisch. Alle schoolpleinen vanaf nu groenblauw. Ja. Er is binnen het budget veertigduizend euro beschikbaar voor subsidies. Wij sturen natuurlijk wel ook bij nieuwe scholen op groene pleinen, maar ja, we planten geen volwassen bomen. Dus uiteindelijk, als er een nieuw schoolplein aangelegd wordt in een nieuwe wijk, dan moet je meer bomen planten dan we tot nu toe gedaan hebben. Dat ben ik met zeker met u eens. Maar uiteindelijk zijn het nog steeds geen volwassen bomen die een enorme schaduw geven. Dus wellicht dat er een termijn tussen zit. Maar ik snap uw oproep en ik neem hem ook zeker ter harte om zoveel mogelijk ...

De voorzitter: Laten we dat even niet doen. Tweede termijn.

Wethouder de heer Wit: Dank u wel voorzitter. Kijk naar andere gemeenten. Doen we zeker ook al. We werken samen met Delft in allerlei gebieden. Ik heb contact met Den Haag. Dus ook dat gaat zeker wel goed. Rijswijks Belang, heeft niet echt een vraag gesteld. Maar angst, klimaatstress. Ik voel de urgentie zeker. Ik denk dat wereldwijd de urgentie heel hard gevoeld wordt. De problemen die hier zijn, die zijn in andere landen nog veel heftiger. Spanjaarden die momenteel gewoon al maanden geen regen meer gehad hebben, die hun volledige economie in zien storten. Op het gebied van landbouw dan. Ik denk dat wij een hele grote urgentie hebben, dus daar verschillen wij over van mening. Ik denk dat dat ook niet gaat veranderen. Even kijken hoor. ChristenUnie. Nee, die had ik al gehad. D66. Wij. Veel projectambities voor 2 fte. Ja, klopt inderdaad. Er staat heel veel in. Maar uiteindelijk, wat ik ook zei, twee fte die echt mensen in onze organisatie mee gaan nemen in het klimaatadaptief denken. Dus uiteindelijk moet het gewoon een mindset worden. Dat iedereen die met openbare ruimte of met ontwikkelingen bezig is, dat gaat oppakken. Beter Voor Rijswijk. Welke scholen

hebben al groenblauwe schoolpleinen? We hebben er een aantal. PMS bijvoorbeeld, waar mijn zoon zit, heeft dat zelf gedaan. Niet helemaal zoals we het nu zouden wensen, maar wel met behoorlijk wat groen. En er zijn meerdere scholen die daarmee bezig zijn. Het is echter wel zo dat schoolbesturen ook de urgentie soms nog niet helemaal voelen, alhoewel de laatste tijd door die hitte ... U zegt zelf: er worden schermen opgehangen. Ja, dat kun je dus natuurlijk oplossen. Dus het is nog niet voldoende, maar we zitten er zeker hard achteraan. Dan het CDA. Pragmatische aanpak. Ja, u kent mij. Ik hou van een pragmatische aanpak. Maar goed, ik heb ook idealen, en ik probeer die te matchen. En uiteindelijk denk ik dat we hier een goede stap zetten. En u vraagt: wat levert het dan op? Er is genoeg kennis in huis. Wat ik net al zeg, er is genoeg kennis in huis. Maar die kennis die zit nog niet allemaal tussen de oren. Dus die mensen die zijn hier dus echt om te zorgen dat iedereen in onze organisatie als ze met projecten bezig zijn, ook automatisch nadenken over klimaatadaptatie. En dat is nu nog gewoon niet altijd het geval. Ja, en daarnaast alle projecten die lopen, die dragen gewoon bij aan klimaatadaptatie en biodiversiteit. Uiteindelijk is er geen project wat we de komende jaren gaan doen, wat niet een bijdrage moet gaan leveren aan de stappen die wij moeten zetten. En dat gaat dus ... De investeringsagenda, daar zijn we mee bezig. Dan VVD. Hoe verhoudt RAAK zich tot het grote klimaatverhaal? Nou, er is een link met mitigatie, zoals ook in het rapport staat. Heel kort staat er dan omschreven: je hebt er combinaties in. We hebben het nu echt over aanpassingen van dingen die nu al zichtbaar zijn. Die we nu al zien gebeuren, waarvan we weten dat ze gaan gebeuren. Op het moment dat je het hebt over mitigatie, wat ook de heer El Majjaoui de vraag stelde, ja, wat kunnen wij nou doen? We zijn toch heel goed bezig met CO₂ verminderen, we zijn met isoleren bezig. Ja, dat is inderdaad het voorkomen van uitstoot, en dan nog ergere ellende in de toekomst voorkomen. Wat wij nu zien is wat we hiermee doen, is de stad leefbaar maken. En de stad leefbaar houden. En we zien, als we ook helemaal niks zouden doen, dan wonen we straks in een onleefbare stad. Dus het feit is dat je die stap nu al moet gaan zetten om onze stad gewoon gezond te houden. Wat wordt bedoeld met restrisico's? Ja, er zullen altijd risico's blijven. Bijvoorbeeld wateroverlast. Op het moment dat je die buien in Limburg hier krijgt, en we kunnen nog zo ons best doen, er zullen dan kelders onderlopen. En er zullen dan wellicht straten onderlopen. Dat is niet te voorkomen met zo'n bui. Dat moeten we onder de aandacht brengen van onze inwoners en van onze bedrijven, en dat bedoelen we daarmee te zeggen. Daar zullen we dus ook echt actief over moeten informeren. En dat doet natuurlijk de Rijksoverheid doet dat ook hè. Dus daar staan wij dus niet alleen in. Even kijken hoor. Ik zit even te kijken of ik nu alle vragen zo'n beetje gehad heb.

De voorzitter: Ik denk dat de heer El Majjaoui nog een paar vragen had.

Wethouder de heer Wit: Ja, nou, daar heb ik ook al een aantal van beantwoord. Ik denk de meeste eigenlijk wel. Ja, we werken samen met corporaties, met Hoogheemraadschap, met gemeenten. Dus er is echt wel heel veel samenwerking. U zegt: het mag concreter en daadkrachtiger, voor zichtbaar rendement. Ja, ik weet niet helemaal wat ik daarmee moet. Maar het feit is wel: zichtbaar wordt het als we in de straat bezig gaan en meer groen aanbrengen. En zichtbaar wordt het niet met een plan op papier. En we moeten naar die uitvoering toe. En dat is wat ik daarop kan zeggen. Ik denk dat ik nu al heel veel geprepraat heb, mijnheer de voorzitter.

De voorzitter: Dank voor de beantwoording. Een rondje, is er behoefte aan de tweede termijn? Echt? Ja, mevrouw Van der Weij en mijnheer Weterings hebben daar sowieso recht op, want die had al eerder hun hand opgestoken. Maar de heer ... U pakt even uw spullen erbij. Mevrouw Van der Weij.

Mevrouw Van der Weij (D66): Dank u wel, voorzitter. Over de scholen wil ik nog wat specifiek hebben. Want het gaat me niet alleen om nieuwe scholen, maar vooral om nieuwe schoolgebouwen. Omdat er ook een aantal scholen aan vernieuwing van het gebouw toe zijn. Dus wel allang bomen en dergelijke hebben. Maar hoe gaan we om met wat er staat en wat we willen dat er groen blijft? En ik wilde nog een vraag aan u stellen. Want een nieuwe school kost al snel zo'n 6,5, 7 miljoen euro. We hebben een subsidie van veertigduizend voor alle scholen in Rijswijk. Is dat niet een schril contrast? Daar wil ik graag uw reflectie op. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Weterings.

De heer Weterings (RB): Ja, dank u, voorzitter. De wethouder gaf aan dat wij inderdaad van mening verschillen. Ja, dat kan. Dat klopt ook. Wil niet zeggen dat wij geen voorstander zijn van goede voorlichting, motivatie, ontwikkeling. Waar het om gaat is de angst die in onze ogen wordt aangepraat door dit soort scherpe voorstellen neer te leggen. U gaf aan: in Spanje hebben ze problemen, daar is de economie ingestort. Maar goed, het is in Nederland ook gebeurd tijdens de corona, is een deel van de Mkb'ers failliet gegaan. En nog steeds hebben we daar problemen door. Ook door heel veel angst aan te praten. Maar dat wil niet zeggen dat wij niet willen meebewegen, mee willen denken, in de eventuele verandering waarvan wij denken: nou, goed, dat is nogal wisselvallig. En u geeft aan: we moeten maar meer groen aanbrengen. Maar we kunnen toch ook adviseren om misschien ook gewoon meer groen te laten. En dan kijk ik even met een schuin oog ook naar PAS-geld, wat u nog steeds van plan bent voort te bouwen PAS oost en west. Het zou ook nog steeds kunnen behouden om daar de bouwplannen elders te gaan uitvoeren, om andere locaties aan te stellen. Hebben een heel mooi groen gebied, en hoeven dus geen groen aan te brengen. Maar het gaat om groen te behouden. Daar hoor ik u helaas niet over. Of in ieder geval de groene plekken die we nog hebben, worden ook regelmatig worden daar plannen voor gemaakt om die vol te bouwen. Maar goed, kom ik heel graag in de raad op terug. Maar nogmaals, geen kwade bedoeling dat wij niet zien dat hier moet gebeuren. Alleen vooral de angst waar het om gaat is, we willen niet meer wat er tijdens corona is gebeurd weer meemaken, dat mensen helemaal gek worden gemaakt door hele grote angstverhalen. Daar hinken wij gewoon tegenaan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Stam.

De heer Stam (CU): Dank u wel, voorzitter. Ik wilde nog even terugkomen, want ik had het idee dat één vraag van mij net niet helemaal goed begrepen was. Ging niet over het hitteplan, maar meer over het NK, WK-onderzoek hitte in woningen. Dat staat op pagina 11 wordt daaraan gerefereerd. En daar staat bij dat dat pas in 2027 of in 2030 onderzocht wordt of dat in Rijswijk ook kan helpen. En waarom is er voor dat tijdspad gekozen? Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van 't Eind.

De heer Van 't Eind (GL): Ja, voorzitter, dank u wel. Dank voor de antwoorden. Ik had één verdiepende vraag toch nog. De wethouder geeft aan dat er wel degelijk gewerkt gaat worden aan een vorm van een investeringsprogramma. Wat ik er niet uit haal is: komt die dan op een gegeven moment ook naar de raad toe? Gaan we daar dan ook met elkaar over in gesprek, en wanneer is dat dan? Want als dat niet zo is, dan overweeg ik een amendement om die opdracht aan te scherpen.

De voorzitter: Dank u wel. De wethouder.

Wethouder de heer Wit: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik ga even naar mevrouw Van der Weij, D66. Nieuwe scholen, zes of zeven miljoen per school. Veertigduizend echter maar voor gereserveerd per jaar. Maar veertigduizend is natuurlijk voor het groen van het plein. Dus dat is alleen het plein. Dus we hebben het niet over de school zelf. We hebben ook bijvoorbeeld een waterbergingsverordening aangenomen vorig jaar. En als er een nieuwe school gebouwd wordt, die zullen ook al klimaatadaptieve maatregelen vanuit hun eigen investering moeten gaan doen om aan die waterberging te voldoen. Nou, dan is een groen dak is al een goede maatregel. Groen dak in combinatie met zonnepanelen levert ook nog eens een keer een hoger rendement op. Dus dat zijn dingen die we natuurlijk wel ... En feitelijk als wij scholen gaan bouwen gaan we daar voor een groot deel zelf over. Uiteindelijk bouwen wij de scholen, en geven we uiteindelijk het eigendom aan de organisaties over. Dus daar hebben we een hele sterke vinger in de pap. En dat zullen we ook zeker blijven doen. Rijswijks Belang, ik heb eigenlijk geen nieuwe vraag gehoord.

De voorzitter: Mevrouw Van der Weij heeft een aanvullende vraag.

Mevrouw Van der Weij (D66): Ja, hij heeft nog niet gerefereerd naar de eerste vraag die ik gesteld had. Over niet nieuwbouw van nieuwe scholen, dat er nog niks aan groen staat, maar nieuwbouw van bestaande scholen die dus een nieuw gebouw krijgen.

Wethouder de heer Wit: Ja, maar ja, daar geldt het hetzelfde voor. Op het moment dat er een bestaande school verdwijnt en die krijgen een nieuw gebouw, dan moeten die ook klimaatadaptieve maatregelen treffen tijdens de bouw. En zal ook het plein wellicht ook aangepakt moeten worden, want het gebouwvolume zal wellicht aangepast worden, anders ingericht worden, en dan moet ook het plein aangepakt worden. Nou, ik vind dat dan integraal van de investeringen ook je goed moet nadenken over de klimaatadaptieve maatregelen. Rijswijks Belang was ik gebleven. Heeft eigenlijk geen vraag gesteld. U heeft een aanbeveling gedaan om te kijken naar de grote woningbouwvraag die wij in Rijswijk hebben en hoe we die invullen. Ja, nogmaals, de woningbouwprojecten die er liggen, zijn door de raad geaccepteerd. Daar gaan we geen wijzigingen brengen in besluiten die genomen zijn. U weet hoe er toen gestemd is.

De voorzitter: De heer Weterings.

De heer Weterings (RB): U komt nu toch met een RAAK-voorstel over een Rijswijkse adaptatieaanpak klimaatverandering? Is een nieuw voorstel, met nieuwe punten erin. Er is nog geen paal geslagen in het PAS-geld. We kunnen dat toch gewoon groen behouden dan? We hoeven niks aan te brengen.

De voorzitter: Wethouder.

Wethouder de heer Wit: Nee, mijnheer Weterings, deze vraag gaat bij buiten dit voorstel om. Het is een voorstel voor klimaatadaptatie en niet over het invullen van de woningbouwopgave die wij hebben. Dus daar ga ik verder niet op in. Ja. Hitte in woningen, ChristenUnie. Dat moet ik even schuldig blijven. Ik weet eventjes niet of dat haalbaar is. Nogmaals, de capaciteit die wij hebben is natuurlijk beperkt, maar ik snap uw vraag. Ik weet ook hoe ouderen in woningen echt een probleem hebben als het echt warm wordt, maar dat moet ik u echt schuldig blijven. Kan ik nu geen antwoord op geven.

De voorzitter: Een vervolgvraag van de heer Stam.

De heer Stam (CU): Kunt u daar misschien schriftelijk op terugkomen?

Wethouder de heer Wit: Ja, dat kan. En dan GroenLinks als laatste. Ja. Ik vind het lastig om daar een termijn aan te hangen en om dan aan ... Kijk, uiteindelijk zullen we echt wel met de doorvertaling van dit plan moeten we terugkomen naar de raad, om te kijken: hoe gaan we de totale investering doen? Maar uiteindelijk zit een groot deel van de investeringen die we gaan doen zit natuurlijk in de projecten die we doen. En als u zegt: ik wil graag een totaal doorkijk hebben voor de komende tien jaar of twintig jaar hoe we dat gaan doen, en wat we dus per jaar moeten gaan investeren in klimaatadaptatie. Dat kan ik u nu niet toezeggen, dat ik dat op deze manier inzet. Dat ik dat nu in nog in het voorstel kan verwerken. Ik denk ook dat het heel lastig is, om dat op korte termijn voor elkaar te krijgen. Dat vergt gewoon heel erg veel onderzoek om te kijken hoe je daarmee omgaat.

De voorzitter: Aanvullende vraag.

De heer Van 't Eind (GL): Voorzitter. Mijn oproep was ook niet dat u het dan over een half ... Dat de wethouder dat over een half jaar af moet hebben. Dat moet natuurlijk reëel zijn. Het gaat mij erom dat we met elkaar afspreken dat dat eraan komt, en op een reële termijn. Maar kijk, dan heb ik liever dat ik nog even na kan

denken de komende week, misschien in overleg met de wethouder, of daar wel een aanpassing in het voorstel wordt gedaan, om dat enigszins te verduidelijken. Eventueel een amendement, maar dan hou ik die optie nog wel open.

De voorzitter: Dat is helder. Dank u wel. De wethouder.

Wethouder de heer Wit: Ja, daar ... Ik wil graag nog even in gesprek gaan met de heer Van 't Eind, als daar nog behoefte aan is. Ik denk dat ik verder zijn vragen beantwoord heb, en de rest van de raad ook. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Wat gaan we met dit stuk doen? Is er nog behoefte aan debat in de raad over dit stuk? Dus is er behoefte aan debat over dit onderwerp in de raad? Oké. Dan gaat het als **besprekstuk** naar de raad. Helder, dank. Dan sluiten wij agendapunt 13 af.

14. RIB 23 041 Verkoop buitenplaats De Voorde en Hofrust

De voorzitter: Dan gaan we naar agendapunt 14 en dit is op verzoek van het CDA op de agenda geplaatst.

De heer Van Enk (CDA): Voorzitter. Dat is in de vorige forumvergadering geloof ik gevraagd door mijn fractiegenoot. En die heeft als vicefractievoorzitter in het presidium aangeboden om dat weer van de agenda af te laten halen. Dat is ook door de griffie genoteerd blijkt, omdat hij heeft aangeboden daar schriftelijke vragen over te stellen. Om de agenda voor vanavond te verkorten. Zo ziet u maar dat we heel constructief zijn.

De voorzitter: Is het akkoord om dit van de agenda af te halen? Ik zie toch twee partijen die daar ... Ja, hebben we niet bij het vaststellen van de agenda niet gedaan, dus partijen kunnen daar iets over zeggen, maar houd het alstublieft kort. De heer Stam.

De heer Stam (CU): Dank u wel voor het woord. Ja, ik heb toch vragen voorbereid, dus dan wil ik die wel graag stellen. Maar dan zal ik het bij de vragen houden.

De voorzitter: Ja, sorry. Bij de vaststelling van de agenda is dit agendapunt op de agenda blijven staan. Ik geef de heer Van Enk het woord, die zegt geen woord te willen voeren. Andere partijen hebben ook wat voorbereid. Ja. Maar het is niet van de agenda afgehaald. Wij hebben de agenda vastgesteld aan het begin van deze vergadering. Dus ik geef de heer Stam eerst even het woord, en dan gaan we verder.

De heer Stam (CU): Ja, dank u wel voor het woord. Ik zal het dan even bij de vragen laten. Dat zijn drie stuks. Namelijk: voor wie zijn de kosten van het saneren van de grond als er wel functiewijziging plaatsvindt van de functie van de grond? Is dit voor de gemeente of de nieuwe eigenaar? Wij zijn als ChristenUnie sterk voor een ommetje in het groen. Dat hebben wij ook in ons verkiezingsprogramma gezet. En we zijn ook benieuwd of het mogelijk is om in de verkoopwaarde op te nemen dat het groen toegankelijk blijft voor publiek. En dan over het oude raadhuis in het bijzonder. Krijgt de raad nog de mogelijkheid om de verkoop tegen te houden na publicatie van de verkoopstrategie voor het oude raadhuis? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van 't Eind? Nee. De heer Van der Veer.

De heer Van der Veer (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Wat mij betreft had het ook schriftelijk afgedaan kunnen worden. De Voorde, lange geschiedenis. En dat is ons helaas tot op heden niet gelukt. Er staat een alinea over ...

De heer Van 't Eind (GL): Voorzitter. Dan toch een ordevoorstel. Als de heer Van der Veer aangeeft: van mijn kan het ook schriftelijk. Kan de heer Van der Veer dan niet beter gewoon contact met het CDA en gezamenlijk schriftelijke vragen stellen? Dan hoeft het nu niet. Maar ik ...

De heer Van der Veer: Mijn voorstel was om het voorstel alsnog gewoon schriftelijk af te ronden, voorzitter, maar u gaf het woord aan de ChristenUnie.

De voorzitter: Ja, maar ... Ik vind het een beetje vreemde gang van zaken. Ik heb u aan het begin van de avond gevraagd om de agenda vast te stellen. Daar stond dit punt op. Dus wij gaan gewoon dit agendapunt afhandelen. Als de heer Van der Veer bereid is om zijn vragen schriftelijk in te dienen heel graag, dan kan de wethouder zich beperken tot het beantwoorden van de vragen van de ChristenUnie.

De heer Van der Veer (PvdA): Ik ga ze schriftelijk indienen en dan ook alvast voor het vragenuur, ik ga de vragen schriftelijk insturen. Als het goed is zijn ze al doorgestuurd. En die mogen schriftelijk worden afgehandeld zodat nummer 14 ons laatste agendapunt is.

De voorzitter: Dank u wel. De wethouder.

Wethouder de heer Van de Laar: Voorzitter, ik ben echt compleet van de wijs.

De voorzitter: Volgens mij zijn er een paar heldere vragen gesteld, die kunt u beantwoorden.

Wethouder de heer Van de Laar: Ik heb nu geen vragen gehoord. Het spijt mij. Drie vragen, en die heb ik helaas gemist in de consternatie.

De voorzitter: Dan gaat de heer Stam ze nog even heel kort stellen.

De heer Stam (CU): Ja, dank u wel. In de herhaling dan. De vragen zijn: voor wie zijn de kosten van het saneren van de grond als er wel een functiewijziging plaatsvindt? Is het voor de gemeente of voor de nieuwe eigenaar? Wij zijn voor het ommetje in het groen, hebben we ook in de campagne naar voren gebracht. En we willen graag, we zijn benieuwd of het mogelijk is om in de verkoopvoorwaarden op te nemen dat het groen toegankelijk blijft voor publiek. En voor het oude raadhuis in het bijzonder, krijgt de raad nog de mogelijkheid om de verkoop tegen te houden na publicatie van de verkoopstrategie? Dat waren mijn vragen, dank u wel voor de beantwoording.

De voorzitter: Dank u wel. De wethouder.

Wethouder de heer Van de Laar: Voorzitter. Dat waren inderdaad heldere vragen, en excuus dat ik die niet genoteerd had. De kosten van het saneren van de grond, dat zal onderdeel uitmaken van de gesprekken met degene die het wil kopen, maar dat is absoluut een dempend effect op de waarde van de grond. Dus of de verkoper of koper die gaat het saneren. Maar dan zal die denk ik minder betalen. Of wij saneren het en dan zullen wij meer ontvangen. Groen toegankelijk. Ja, ik denk dat dat een heel belangrijk iets is. Omdat we juist het park wel willen behouden. Zoals in de voorwaarden zal komen te staan, is dat er aan moet worden gegeven wat de plannen zijn. En die zullen we dan op hun merites beoordelen. Maar zelf als college, als die maatschappelijke functie van het gebouw mogelijkerwijs niet ingevuld kan worden zoals de raad eerder wel heeft aangegeven te willen, dan zouden we in ieder geval nog met het groen iets moeten kunnen. Maar als er een woonbestemming van wordt gemaakt dan is het ook logisch dat dat ook deels afgesloten zal worden. En heel veel andere bestemmingen kan je daar ook bij bedenken. De grootte van dat stuk is dus ook nog niet bekend, hoe dat afgebakend zal worden. En is dat nog tegen te houden? Ja, lijkt mij wel. Maar daar zal ik

specifiek een antwoord op geven schriftelijk, op het moment dat we die verkoopstrategie vaststellen. Dank u wel.

De voorzitter: Helder. Dank u wel. Dan is hiermee agendapunt 15 ook afgerond.

15. Vragenuur

De voorzitter: Het vragenuur. Daar zijn de vragen, die worden schriftelijk beantwoord. Met dank aan de heer Van der Veer daarvoor. En dan sluit ik hierbij de avond af. En dat vind ik toch redelijk netjes gedaan, om nog drie minuten over half twaalf. Dus dank daarvoor. En wij spreken elkaar binnenkort weer, 20 juni.

Vastgesteld in de vergadering van het Forum van 5 september 2023,

De voorzitter,

Forumgriffier